UCHWAŁA NR XXIII/178/20
RADY GMINY SĘDZIEJOWICE

z dnia 30 października 2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2021-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 713), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2021-2026", stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Rady Gminy Sędziejowice Nr XX/157/12 z dnia 27 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2012-2020.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sędziejowice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jarosław Bartczak

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXIII/178/20
Rady Gminy Sędziejowice
w sprawie przyjęcia
Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice
na lata 2021-2026

Strategia Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2021-2026

przygotowana przez

REMEDIS SA

ul. Petera Mansfelda 4
60-855 Poznań
tel. +48 61 665 78 00
fax +48 61 665 78 09
remedis@remedis.eu

NIP: 781-179-27-48
REGON: 300464078
KRS: 0000270485
Kapitał zakładowy: 6.330.010,20 zł

1. WPROWADZENIE 6
2. METODYKA PRAC NAD STRATEGIĄ 7
3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO GOSPODARCZEJ GMINY SĘDZIEJOWICE – ANALIZA JAKOŚCI ŻYCIA 10
3.1 PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO 10
3.1.1 POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA 10
3.1.2 ZASOBY NATURALNE I WARUNKI PRZYRODNICZE GMINY 13
3.1.3 WALORY KULTUROWE I TURYSTYCZNE GMINY 21
3.2 SFERA SPOŁECZNA 25
3.2.1 DEMOGRAFIA 25
3.2.2 RYNEK PRACY, BEZROBOCIE 30
3.2.3 MIESZKALNICTWO 32
3.3 SFERA GOSPODARCZA 33
3.3.1 ROLNICTWO 33
3.3.2 PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ 34
3.4 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA 36
3.4.1 KOMUNIKACJA 36
3.4.2 SIEĆ WODOCIĄGOWA 37
3.4.3 SIEĆ KANALIZACYJNA 38
3.4.4 GOSPODARKA ODPADAMI 38
3.4.5 SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA I SIEĆ GAZOWA 41
3.4.6 INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA 41
3.4.7 CIEPŁOWNICTWO 41
3.4.8 ENERGIA ODNAWIALNA 41
3.5 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA 42
3.5.1 EDUKACJA 42
3.5.2 KULTURA I SPORT 44

3.5.3 OCHRONA ZDROWIA 49
3.5.4 POMOC SPOŁECZNA 50
3.5.5 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE 53
3.6 SYTUACJA FINANSOWA GMINY 54
4. WYBÓR STRATEGII GMINY SĘDZIEJOWICE 57
4.1 ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY SĘDZIEJOWICE 57
4.2 KONSULTACJE SPOŁECZNE 58
4.3 ANALIZA SWOT GMINY SĘDZIEJOWICE 60
4.4 WIZJA I CELE STRATEGICZNE GMINY SĘDZIEJOWICE 64
5. CELE STRATEGICZNE I PROGRAMY OPERACYJNE STRATEGII GMINY SĘDZIEJOWICE66
5.1 PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „ROZWÓJ GOSPODARCZY” 66
5.2 PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „BUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ” 71
5.3 PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW” 77
6. STRATEGIA GMINY SĘDZIEJOWICE A INNE DOKUMENTY STRATEGICZNE 82
6.1 DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU „POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI” 82
6.2 RAPORT POLSKA 2030. WYZWANIA ROZWOJOWE 83
6.3 KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030 83
6.4 KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030 84
6.5 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030 85
6.6 STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ŁASKIEGO 2022 86
7. WDRAŻANIE STRATEGII 88
7.1 METODY ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY SĘDZIEJOWICE 88
7.2 MIERNIKI OCENY STRATEGII 89

7.3 SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY MIEDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI 91
7.4 PUBLIC RELATIONS STRATEGII ROZWOJU GMINY SĘDZIEJOWICE 91
8. ZAŁĄCZNIKI 93
9. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW 107

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Sędziejowice (zwana dalej „Strategią”) to plan działania wyznaczający strategiczne cele rozwoju Gminy. Dokument ten realizuje ustawowe regulacje dotyczące prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o programy rozwoju oraz uprawnienia Gminy wynikające z ustawy o samorządzie gminnym do prowadzania spraw pozostających w zakresie działania Gminy, w tym uchwalania programów gospodarczych. Ustalenia zawarte w Strategii stanowić będą podstawę długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Dokument będzie dotyczył prac władz Gminy, ale także innych interesariuszy działających na rzecz tworzenia jak najlepszych warunków do rozwoju Gminy.

Strategia składa się z trzech zasadniczych części:

- opisowej, będącej rodzajem „fotografii” stanu aktualnego Gminy,
- analitycznej, służącej znalezieniu możliwości rozwojowych Gminy,
- planistycznej, wskazującej programy i działania służące realizacji wskazanych podczas analizy celów.

Diagnoza prezentuje wyczerpujący obraz Gminy. Na potrzeby przeprowadzonej analizy wykorzystano różne metody prezentacji danych. Korzystano z dwóch zasadniczych źródeł informacji. Jednym z nich były rejestry prowadzone w Urzędzie Gminy, drugim dane pozyskane z Banku Danych Lokalnych (prezentującego dane Głównego Urzędu Statystycznego). Bardzo ważnym źródłem informacji były wyniki przeprowadzonych wśród mieszkańców ankiet oraz konsultacji społecznych.

Przyjęta i wdrażana Strategia pozwoli nie tylko efektywnie prowadzić politykę rozwoju Gminy, ale także będzie dokumentem umożliwiającym skorzystanie z licznych instrumentów finansowych wspierających rozwój lokalny i regionalny, w tym pochodzących z perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Należy pamiętać, że niniejszy dokument ma charakter otwarty, nie zamyka się przed zmianami i wprowadzaniem nie ujętych w aktualnej wersji dokumentu rozwiązań.

2. METODYKA PRAC NAD STRATEGIĄ

Na podstawie stanu aktualnego i wyników prac osób zaangażowanych w określenie możliwości rozwojowych została przygotowana wizja Gminy, realizujące ją cele strategiczne, programy i konkretne zadania. Istotne pytanie, na które trzeba sobie odpowiedzieć tworząc ten dokument brzmi: jaki przyjąć horyzont czasowy? W niniejszej strategii przyjęto perspektywę do roku 2026 (sugerowano się unijną perspektywą finansową).

Samorządowcy mają ogromną wiedzę o swoim terenie, dodatkowo optymalizują wydatki, dlatego przy tworzeniu niniejszego dokumentu posłużono się metodą partycypacyjno-ekspercką. Skorzystano z wiedzy mieszkańców, zwłaszcza aktywnych w pracach samorządu, organizacji pozarządowych i biznesu. To oni byli głównymi autorami wyboru dróg rozwoju dla Gminy. Skorzystano z licznych danych dostępnych w Urzędzie Gminy, w zasobach Głównego Urzędu Statystycznego, innych instytucji publicznych (Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Wojewódzki itp.). Konsultanci Remedis SA współinicjowali spotkania, porządkowali i uzupełniali uzyskiwane informacje. Ponadto dokonali zintegrowanej, wielowątkowej analizy SWOT. Ważną rolą ekspertów zewnętrznych było odniesienie Strategii do innych, obowiązujących dokumentów (własnych Gminy, sąsiadów, innych dokumentów powiatowych, wojewódzkich, krajowych i unijnych).

Po przygotowaniu projektu Strategii dokument został poddany konsultacjom społecznym, tak, aby finalnie przygotowany dokument był szeroko akceptowaną wizją rozwoju Gminy.

Prace nad Strategią składały się z następujących elementów:

I. Określenie stanu aktualnego:

   Diagnoza obejmuje przegląd najważniejszych elementów struktury społeczno-gospodarczej Gminy. Szczególny nacisk położono na omówienie następujących zagadnień:

   - sytuacji demograficznej i społecznej,
   - stanu infrastruktury technicznej, w szczególności spraw infrastruktury telekomunikacyjnej, energetycznej i gazowniczej, kanalizacji, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, infrastruktury drogowej,
   - stanu infrastruktury społecznej, w szczególności bazy materialnej oświaty i wychowania, zagadnień pomocy społecznej, służby zdrowia, kultury oraz sportu i rekreacji,

- sytuacji gospodarczej,
- problematyki przestrzennej i mieszkaniowej.

II. Określenie potencjału rozwojowego.

III. Zagregowana analiza możliwości rozwoju.

IV. Określenie Wizji Rozwoju Gminy Sędziejowice.

V. Określenie Celów Strategicznych Strategii.

VI. Koordynacja Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.

VII. Określenie zasad monitorowania i aktualizacji Strategii.

VIII. Przygotowanie i przedłożenie Radzie Gminy projektu Strategii.

W oparciu o powyższą metodę wyznaczone zostały kierunki rozwoju Gminy. Jak wcześniej wspomniano na poziomie szczegółowym zadanie realizacji Strategii jest przejęte przez dokumenty operacyjne (budżety i WPF).

Podczas prac nad niniejszym dokumentem wykorzystano dokumenty strategiczne jednostek nadrzędnych:

I. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności".

II. Raport „Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe".

III. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

IV. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. Dynamiczna Polska 2020.

V. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

VI. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

VII. Strategia Rozwoju Powiatu Łaskiego 2022.

oraz dokumenty Gminy Sędziejowice:

I. Strategia Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2012-2020.

II. Raport o Stanie Gminy Sędziejowice w roku 2018.

III. Raport o Stanie Gminy Sędziejowice w roku 2019.

IV. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Sędziejowice.

V. Program Rewitalizacji Gminy Sędziejowice na lata 2016-2022.

VI. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Sędziejowice za rok 2015, 2016, 2017, 2018 i 2019.

VII. Program ochrony środowiska dla Gminy Sędziejowice na lata 2018-2022.

VIII. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020.

IX. Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Sędziejowice na lata 2019–2022.

Ze względu na naturalną potrzebę tworzenia dokumentów o charakterze strategicznym dla różnych obszarów aktywności przyjęto zasadę otwartości niniejszego dokumentu. Zmiany, uzupełnienia i modyfikacje polegać będą mogły zarówno na poprawianiu wprost dokumentu bazowego, jak i na dołączaniu innych dokumentów, jako uzupełnień Strategii.

3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO GOSPODARCZEJ GMINY SĘDZIEJOWICE – ANALIZA JAKOŚCI ŻYCIA

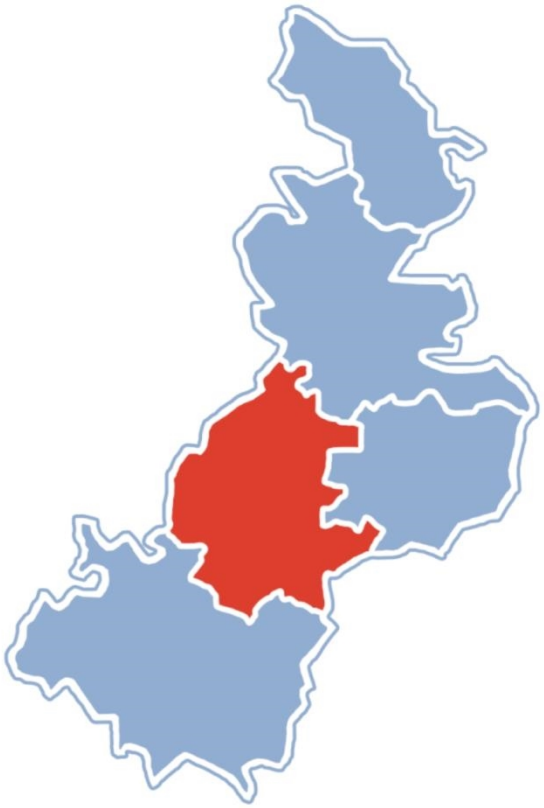
3.1 PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

3.1.1 POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA I SIEĆ OSADNICZA

Gmina Sędziejowice położona jest w południowo-zachodniej części województwa łodzkiego i centralnej części powiatu łaskiego. Gmina graniczy z:

- Gminą Buczek – od strony wschodniej;
- Gminą Łaski – od strony północnej;
- Gminą Widawa – od strony południowej;
- Gminą Zelów (powiat bełchatowski) – od strony południowo-wschodniej;
- Gmina Zapolice (powiat zduńskowolski) – od strony zachodniej;
- Gminą wiejską Zduńska Wola (powiat zduńskowolski) – od strony zachodniej;
- Gminą miejską Zduńska Wola (powiat zduńskowolski) – od strony zachodniej.

Siedzibą władz Gminy jest miejscowość Sędziejowice.

Rysunek 1 Gmina Sędziejowice na mapie powiatu łaskiego
(źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/S%C4%99dziejowice_(gmina), wgląd sierpień 2020 r.)

Gmina Sędziejowice jest trzecią co do wielkości gminą powiatu. Zajmuje powierzchnię 120 km^2 co stanowi 19,4% powierzchni powiatu 0,65% powierzchni województwa. W 2019 roku zamieszkana była przez 6.358 osób (12,74% ludności powiatu i 0,26% ludności województwa).

Sieć osadniczą Gminy Sędziejowice tworzy 30 miejscowości podzielonych na 25 sołectw.

Tabela 1 Sieć osadnicza Gminy Sędziejowice (stan na 11.08.2020 r.)

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców
	Gmina Sędziejowice	**6362**
1.	Sołectwo Bilew	255
2.	Sołectwo Brzeski	190
3.	Sołectwo Dobra	251
4.	Sołectwo Grabia Trzecia	33
5.	Sołectwo Grabia	93
6.	Sołectwo Grabica (Grabica, Wola Wężykowa)	360
7.	Sołectwo Grabno (Grabno, Zamość)	163
8.	Sołectwo Kamostek	297
9.	Sołectwo Korczyska	133
10.	Sołectwo Kozuby (Nowe Kozuby, Stare Kozuby)	508
11.	Sołectwo Kustrzyce	201
12.	Sołectwo Lichawa	271
13.	Sołectwo Marzenin	671
14.	Sołectwo Niecenia (Niecenia, Wola Marzeńska)	69
15.	Sołectwo Osiny	129
16.	Sołectwo Podule	150
17.	Sołectwo Pruszków	458
18.	Sołectwo Przymiłów	129
19.	Sołectwo Rososza	229
20.	Sołectwo Sędziejowice-Kolonia (Sędziejowice-Kolonia, Brody)	380
21.	Sołectwo Sędziejowice	643
22.	Sołectwo Siedlce	281
23	Sołectwo Sobiepany	114
24.	Sołectwo Wrzesiny	108
25.	Sołectwo Żagliny	246

Źródło: Urząd Gminy Sędziejowice

Rysunek 2 Sołectwa w Gminie Sędziejowice
(źródło: Raport o Stanie Gminy za 2019 rok)

W skład sieci osadniczej Gminy wchodzą:

- Wsie duże (500 – 1000 mieszkańców) – Marzenin, Sędziejowice;
- Wsie średnie (300 – 500 mieszkańców) – Bilew, Dobra, Kamostek, Pruszków, Sędziejowice-Kolonia;
- Wsie małe (150 – 300 mieszkańców) – Brzeski, Grabica, , Kustrzyce, Lichawa, Nowe Kozuby, Stare Kozuby, Podule, Rososza, Siedlce, Wola Wężykowa, Żagliny;
- Wsie bardzo małe (do 150 mieszkańców) – Brody, Grabia, Grabia Trzecia, Grabno, Korczyska, Niecenia, Osiny, Przymiłów, Sobiepany, Wola Marzeńska, Wrzesiny, Zamość.

3.1.2 ZASOBY NATURALNE I WARUNKI PRZYRODNICZE GMINY

Według podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez Jerzego Kondrackiego Gmina Sędziejowice leży w obrębie megaregionu Pozaalpejska Europa Środkowa, prowincji Niż Środkowoeuropejski, w podprowincji Niziny Środkowopolskie, w makroregionie Nizina Południowowielkopolska i w granicach dwóch mezoregionów Wysoczyzna Łaska i Kotlina Szczercowska (mały południowy fragment Gminy). Najstarsze utwory geologiczne pochodzą z czasów ery mezozoicznej. Powierzchnię tworzą gliny i piaski akumulacji lodowcowej, a w dolinie Grabi torfy i piaski rzeczne holocenu. Dorzecze rzeki Grabi pokryte jest przez osady plejstoceńskie mające charakter glin zwałowych (partie wysoczyznowe) oraz grube partie piasków i żwirów z licznymi wkładkami torfowymi, które mogą sięgać nawet 60 m (doliny). Najmłodsze osady zalegają na piaskach, żwirach i iłach z okresu trzeciorzędu, które z kolei zalegają na utworach kredowych.

Obszar gminy wzniesiony jest 145,0-202,5 m nad poziom morza. Najniższy punkt gminy znajduje się w dnie doliny rzeki Grabi we wsi Grabno, a najwyższy w północno-wschodniej części wsi Korczyska. Większość obszaru gminy położona jest na wysokości 160-180 m n.p.m. Różnica wysokości względnych wynosi 57,5 m.

GRUNTY

Ze względu na jakość gleb gmina Sędziejowice posiada dobre warunki do realizacji produkcji rolnej. Na terenie gminy Sędziejowice przeważają użytki rolne dobrej i średniej jakości i stanowią 57,65% użytków rolnych. Na podstawie badań stanu gleb na terenie gminy Sędziejowice stwierdzono przeważający udział gleb lekko kwaśnych, kwaśnych i bardzo kwaśnych, gleby nie są zasobne w składniki pokarmowe, charakteryzują się niską zawartością fosforu i magnezu oraz bardzo niską zawartością potasu. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze obszarami predysponowanymi do prowadzenia produkcji rolnej jest zachodnia i północno-zachodnia część gminy Sędziejowice (wsie Podule, Sobiepany, Brzeski, Przymiłów, Wrzesiny, Marzenin). Pozostałe tereny charakteryzują się słabszą jakością gleb oraz znacznym zalesieniem. Struktura gruntów ornych:

- gleby klasy VI – 20,2%,
- gleby klasy V – 14,6%,
- gleby klasy IVa, IVb – 38,2%,
- gleby klasy IIIa, IIIb – 27,0%,

- na terenie gminy nie ma gruntów ornych klasy I i II.

W gminie przeważają gleby średnie IV klasy bonitacyjnej. Najlepsze gleby – klasy III – występują w Sędziejowicach, Woli Wężykowej, Sobiepanach, Podulach, Brzeskach oraz Pruszkowie.

Powierzchnia gruntów użytkowych rolnych w Gminie wynosi 7.857 ha (65,47%), w tym gruntów ornych – 5.919 ha (75,33%), zaś łąk i pastwisk 1.408 ha (17,92%). Sady zajmują powierzchnię ok. 118 ha. Można zauważyć, że ze względu na użytkowanie gruntów Gmina Sędziejowice jest gminą rolniczą.

Tabela 2 Powierzchnia geodezyjna gruntów w Gminie Sędziejowice

GRUNTY	POWIERZCHNIA [ha]
Obszar Gminy Sędziejowice	12.001,9905
Użytki rolne razem	7.857,4431
• Grunty orne	5.919,6982
• Sady	118,5594
• Łąki trwałe	718,4466
• Pastwiska trwałe	690,7740
• Grunty rolne zabudowane	270,1559
• Grunty pod stawami	45,6507
• Grunty pod rowami	48,9653
• Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	45,1930
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	3.461,0508
• Lasy	3.461,0508
Grunty pod wodami	63,5982
• Płynącymi	62,4582
• Stojącymi	1,1400
Grunty zabudowane i zurbanizowane razem	508,8395
• Tereny mieszkaniowe	44,0293
• Tereny przemysłowe	6,7717
• Tereny inne zabudowane	27,2944
• Tereny zurbanizowane niezabudowane	9,0604
• Tereny rekreacyjne i wypoczynkowe	2,3765
• Tereny komunikacyjne – drogi	349,7900
• Tereny komunikacyjne – tereny kolejowe	64,0711
• Tereny komunikacyjne – tereny przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	5,4461
• Użytki kopalne	-
Użytki ekologiczne	0,500
Nieużytki	107,3137
Tereny różne	3,2452

Źródło: Urząd Gminy Sędziejowice

Stan gleb na terenie Gminy Sędziejowice jest stosunkowo dobry, z wyjątkiem bezpośrednio przyległych do głównych dróg. Zagrożeniem dla gleb przyległych do pasów drogowych są spaliny pojazdów mechanicznych (m.in. Pb, WWA) oraz zasolenie z zimowego utrzymania dróg.

SUROWCE NATURALNE

Gmina Sędziejowice uboga jest w surowce mineralne. Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Państwowego Instytutu Geologicznego na obszarze gminy znajdują się dwa udokumentowane złoża surowców mineralnych:

- złoże kruszywa naturalnego „Dobra" (nr złoża KN 16528) – Dobra dz. nr 113, 114 obręb nr 4, powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 1,23 ha;
- złoże piasków kwarcytowych „Żagliny" (nr złoża PB 2671) – Żagliny, teren leśny, powierzchnia udokumentowanego złoża wynosi 51,22 ha; złoże nie jest eksploatowane z uwagi na położenie w terenie zalesionym (część złoża położona jest na terenie gminy Zelów).

WODY

Obszar gminy Sędziejowice należy do zlewni rzeki Grabi uchodzącej do Widawki stanowiącej dopływ Warty. Rzeka Grabia jest rzeką IV rzędu i największym prawostronnym dopływem Widawki, uchodzącym do niej w km 11,7. Źródła Grabi znajdują się na wysokości 229,0 m n.p.m. w miejscowości Dziwle (w gminie Grabica), w zachodniej części Wysoczyzny Piotrkowskiej, i mają charakter wysiąków i wycieków, których funkcjonowanie zanika w porze letniej. Początkowo rzeka płynie na południe, skręcając gwałtownie w kierunku północno-zachodnim po ok. 10 km swego biegu. Całkowita długość rzeki wynosi 86 km, a spadek 1,06‰, zaś powierzchnia całkowita zlewni 821,8 km2. Średnia szerokość Grabi to 16 m, przy dużych wahaniach szerokości oscylujących w granicach 4-30 m. Średnia głębokość wynosi 0,6-0,7 m, przy wahaniach od 0,3 m do 1,5 m. Dolina Grabi z uwagi na swe walory przyrodnicze i zachowany naturalny stan rzeki jest objęta ochroną jako zespół przyrodniczo-krajobrazowy.

Przez teren Gminy przepływają także dwa mniejsze cieki – Tymianka i Końska. Ogólna długość cieków wodnych w Gminie wynosi 25,05 km.

Na terenie Gminy znajdują się kompleksy stawów w Woli Wężykowej i Grabicy wykorzystywane do hodowli ryb. Na terenie gminy Sędziejowice brak jest istniejących zbiorników retencyjnych

Na podstawie dokumentacji hydrogeologicznych ujęć wód podziemnych na terenie gminy Sędziejowice należy stwierdzić, iż występują tu trzy poziomy wodonośne: górnej kredy, trzeciorzędowy i czwartorzędowy. Podstawową rolę w zaopatrzeniu gminy w wody podziemne spełniają poziomy wodonośne zlokalizowane w utworach górnokredowych. Wszystkie ujęcia

wody znajdujące się na obszarze gminy Sędziejowice ujmują wody podziemne z utworów górnej kredy, poziomy wodonośne znajdują się na głębokości od 46,5 m p.p.t. do 83,0 m p.p.t.

Według danych graficznych KZGW na obszarze Gminy Sędziejowice występują tereny zagrożone podtopieniami. Zagrożenie stwarza przede wszystkim rzeka Grabia. Lokalne wylewy spowodowane są zwiększeniem zasilania rzeki wodą roztopową. Najwyższe stany wody odnotowuje się w marcu.

PRZYRODA

Z uwagi na walory przyrodnicze znaczna część obszaru gminy objęta jest różnymi formami ochrony przyrody w postaci: Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, obszaru Natura 2000, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, rezerwatów przyrody i pomników przyrody[1]:

- OBSZAR NATURA 2000:
    - „Grabia" (PLH100021) – całkowita powierzchnia tego obszaru wynosi 1.670,48 ha. Obszar obejmuje środkowy i dolny bieg Grabi wraz z przylegającymi ekosystemami łąkowymi i leśnymi, charakterystycznymi dla niewielkich rzek nizinnych Polski. Teren objęty granicami obszaru ciągnie się wzdłuż rzeki od miejscowości Kolonia Karczmy do ujścia, a jego granice wyznacza terasa zalewowa. Długość Grabi objętej granicami obszaru Natura 2000 wynosi około 50 km, co stanowi nieco ponad połowę całkowitej długości rzeki wynoszącej 81,1 km. Obszar ważny jako ostoja naturalnych siedlisk związanych z doliną rzeczną (zidentyfikowano ich tu 4 typy). Występują dobrze zachowane lasy łęgowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe, niżowe łąki użytkowane ekstensywnie oraz starorzecza o różnym stopniu lądowacenia;
- REZERWATY PRZYRODY:
    - „Jodły Łaskie im. Stanisława Kostki Wisińskiego" – został utworzony w celu ochrony zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych ekosystemu leśnego z udziałem jodły przy północnej granicy zasięgu z licznymi pomnikowymi okazami dębów, jodeł i sosen;
    - „Grabica" – został utworzony w celu ochrony zachowania ze względów naukowych, dydaktycznych i biocenotycznych śródleśnego kompleksu

[1] Źródło: http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf, wgląd sierpień 2020 r.

torfowisk przejściowych i niskich oraz eutroficznych bagien z udziałem licznych gatunków roślin rzadkich i chronionych;

- PARK KRAJOBRAZOWY:
  - „Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki" – całkowita powierzchnia parku wynosi 25.330 ha. Przedmiotem ochrony jest dolina Warty i Widawki, dobrze wykształcone zbiorowiska roślinności leśnej, torfowiskowej, szuwarowej, wodnej, łąkowej, kserotermicznej oraz liczne stanowiska chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt;
- ZEPOŁY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE:
  - „Dolina Grabi" – obszar o powierzchni 4.007 ha z czego w Gminie Sędziejowice 1.918 ha, co stanowi prawie 16,0% powierzchni Gminy. Utworzony Rozporządzeniem Wojewody Sieradzkiego z dnia 31 lipca 1998 r. Ochroną objęta jest dolina Grabi, typowo nizinnej rzeki średniej wielkości o dużych walorach krajobrazowych i ciekawej obudowie biologicznej oraz bogatej hydrofaunie;
  - „Sędziejowice" – obejmuje ochroną szczególnie cenny 110-letni starodrzew sosnowy na siedlisku boru mieszanego wilgotnego BMw o powierzchni 13 ha położony w Nadleśnictwie Kolumna, Leśnictwo Sędziejowice;
  - „Luciejów" – przedmiotem ochrony jest rozległa wydma z towarzyszącymi jej źródłami wysiękowymi i oczkami wodnymi. Pokrywające wydmę drzewostany o zróżnicowanej mozaice siedlisk i bogatym aspekcie wiosennym runa leśnego pełnią funkcję lasów glebochronnych;
- UŻYTKI EKOLOGICZNE:
  - ochroną o randze użytku ekologicznego objęto rzekę Grabię. Ochroną objęte jest koryto Grabi na całej jej długości (40,6 km), z czego w granicach Parku Krajobrazowego znajduje się 8,5 km. Stwierdzono tu występowanie aż 800 gatunków zwierząt, w tym 80 gatunków odkrytych po raz pierwszy w Polsce, dwa gatunki okazały się dotychczas dla nauki nieznane;
  - „Zamość" – przedmiotem ochrony jest zespół roślinności torfowiskowej i błotnej stanowiący fragment torfowiska przejściowego;
  - Użytek ekologiczny o powierzchni 0,5 ha znajdujący się na terenie Leśnictwa Luciejów, Nadleśnictwo Kolumna, oddz. Nr 103;

- POMNIKI PRZYRODY:
    - Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały): 25/1 - Kolonia Sędziejowice, drzewo rośnie w parku przy Zespole Szkół Rolniczych w Sędziejowicach, od strony południowej Dworu w Sędziejowicach;
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 25/1 - Kolonia Sędziejowice, drzewo rośnie w południowej części działki nr 25/1, przed budynkiem nr 10E;
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 25/1 - Kolonia Sędziejowice, drzewo rośnie w parku przy Zespole Szkół Rolniczych w Sędziejowicach, przy Alei Absolwentów
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 25/1 - Kolonia Sędziejowice, drzewo rośnie w parku przy Zespole Szkół Rolniczychw Sędziejowicach, przy Alei Absolwentów;
    - Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior): drzewo rośnie przy drodze gminnej nr 2306E, po lewej strony drogi na odcinku pomiędzy remizą strażacką a kościołem;
    - Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior): drzewo rośnie przy drodze gminnej nr 2306E, po lewej strony drogi na odcinku pomiędzy remizą strażacką a kościołem;
    - Wiąz szypułkowy (Ulmus laevis): 148/6 - Wola Wężykowa, drzewo rośnie w kierunku północno-wschodnim od posesji nr 20;
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 151/4 - Wola Wężykowa, drzewo rośnie w południowo-zachodnim narożniku działki nr 151/4;
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 99/9 - Pruszków, drzewo rośnie w północno-wschodniej części działki nr 99/9, przy ogrodzeniu, widoczne z drogi;
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 99/9 - Pruszków, drzewo rośnie w północno-wschodnim narożniku ogrodzenia działki nr 99/9;
    - Dąb szypułkowy (Quercus robur): 99/9 - Pruszków, drzewo rośnie w północno-wschodniej części działki nr 99/9, przy bramie wjazdowej na posesję stanowiącej przedłużenie ul. Parkowej, od strony centrum miejscowości Pruszków, obok transformatora WN;
    - Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior): 99/9 - Pruszków, drzewo rośnie w północno-wschodniej części działki nr 99/9, przy ogrodzeniu, widoczne z drogi;

- Grupa drzew – 5 dębów szypułkowych (Quercus robur): 105 - Pruszków, grupa dębów rosnąca na przedłużeniu ul. Dębowej w m. Pruszków, za drogą wojewódzką nr 481 w kierunku lasu;
- Dąb szypułkowy (Quercus robur): 678 - Marzenin, drzewo rosnące w obrębie ogrodzenia kościoła w Marzeninie, w części północno wschodniej;
- Dąb szypułkowy (Quercus robur): 678 - Marzenin, drzewo położone w obrębie ogrodzenia kościoła w Marzeninie, przy dzwonnicy;
- Dąb szypułkowy (Quercus robur): 678 - Marzenin drzewo rosnące od strony południowej plebanii kościoła w Marzeninie;
- Dąb szypułkowy (Quercus robur): Sędziejowice, drzewo rośnie na południowo-zachodnim krańcu działki nr 362/2, w lesie, przy drodze gruntowej oddzielającej las od pól, ok. 150m na wschód od drogi gminnej nr 2304E;
- Aleja – 19 drzew w tym 10 Jesionów wyniosłych (Fraxinus excelsior); 9 Lip drobnolistnych (Tilia cordata): 129 - Sędziejowice, aleja drzew przy drodze powiatowej Nr 2301E na terenie gminy Sędziejowice;
- Kasztanowiec zwyczajny (Aesculus hippocastanum): 405 - Brody Emilianów, drzewo rośnie w parku naprzeciw dawnej osady młyńskiej;
- Jesion wyniosły (Fraxinus excelsior): 405 - Brody Emilianów, drzewo rośnie na terenie otwartym, w odległości ok. 25m od północno-zachodniego narożnika budynku dawnej osady młyńskiej;
- Wierzba biała (Salix alba): 405 - Brody Emilianów, drzewo rośnie nad ciekiem wodnym w kierunku zachodnim, w odległości ok. 50 m od budynku dawnej osady młyńskiej.

- KORZYTARZ EKOLOGICZNY:
  - Południowa część gminy stanowi fragment Korytarza Ekologicznego o randze krajowej. Korytarz ten łączy Dolinę Pilicy z Doliną Baryczy.

Ponadto na terenie Gminy Sędziejowice zlokalizowanych jest sześć parków podworskich w miejscowościach: Grabno, Pruszków, Wola Wężykowa, Brzeski, Podule, Wola Marzeńska oraz park wiejski w Sędziejowicach.

Rysunek 3 Dąb szypułkowy w Woli Wężykowej
(źródło: http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/servlet/ImageServlet?id=694, wgląd sierpień 2020 r.)

Obszar Gminy Sędziejowice charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Aż 26% powierzchni Gminy objęta jest formami ochrony przyrody. Należy uznać, że zróżnicowane i często unikatowe zasoby przyrodnicze gminy są dobrze chronione, a dodatkowo zwiększają atrakcyjność turystyczną regionu

Lasy na terenie Gminy Sędziejowice zarządzane są przez Nadleśnictwo Kolumna, na terenie którego przeważają siedliska borowe z dominacją sosny. Według danych GUS z 2019 r. lesistość Gminy wynosiła 28,3% i była zdecydowanie wyższa niż lesistość w powiecie łaskim (21,9%) oraz w województwie łódzkim (21,5%). Stopień lesistości wykazuje duże zróżnicowanie w poszczególnych obrębach ewidencyjnych. Obręby o najwyższej lesistości to:

Żagliny (76,8%), Sędziejowice (58,9%) i Pruszków (42,6%). Najniższy wskaźnik mają obręby: Kolonia Sędziejowice (0,6%), Wrzesiny (3,5%) i Rososza (4,4%).

Na terenie Gminy najliczniejsze gatunki zwierzyny to: łosie, jelenie, daniele, sarny, dziki oraz zwierzyny drobnej: lisy, zające, borsuki, kuny, jenoty, tchórze, bażanty, kuropatwy. Występują tu również rzadkie gatunki ptactwa będącego pod ochroną: żuraw, brodziec samotny, bocian czarny, myszołów, jastrząb gołębiarz, puszczyk. Najliczniejszą grupa zwierząt w dorzeczu Grabi są wrotki, które zasiedlają ten teren w liczbie 270 gatunków. W wodach Grabi żyje blisko 30 gatunków ryb m.in. szczupaki, węgorze, brzany, certy. Na okalających rzekę łąkach i polach w okresie od wiosny do jesieni występują liczne ptaki zarówno lęgowe jak i przelotne.

3.1.3 WALORY KULTUROWE I TURYSTYCZNE GMINY

Obszar gminy jest bardzo ciekawy pod względem przyrodniczym, turystycznym i historycznym. Dobre warunki do wypoczynku znajdą tu zarówno amatorzy turystyki pobytowej, jak również zwolennicy turystyki wędrownej, na których czekają ciekawe zabytki oraz szlaki piesze, rowerowe i konne.

Zgodnie z wykazem zabytków sporządzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do najcenniejszych zabytków Gminy Sędziejowice należą:

- Brzeski:
  - Młyn wodny z 1867 r.;
- Grabno:
  - Cmentarz parafialny, 2 poł. XIX w.;
- Marzenin:
  - Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP, 1370-1372, rozbud. ok. 1750 r., XIX w. i pocz. XX w.;
  - Cmentarz przykościelny w granicach ogrodzenia z dzwonnicą i ogrodzeniem w zespole kościoła parafialnego, XIV w. (dzwonnica i ogrodzenie XIX w.);
  - Cmentarz parafialny z ogrodzeniem, k. XIX w.;
  - Kaplica cmentarna, 4 ćw. XIX w.;
- Pruszków:
  - d. Czworak, pocz. XX w.;
  - Park dworski, XIX w.;
- Sędziejowice:

- Cmentarz parafialny z ogrodzeniem, 1808 r;
- Dwór, 1 poł. XIX w. przebud. Pocz. XX w.;
- Dwór, pocz. XX w.;
- Park dworski, XIX w.;
- Zespół dworca PKP, pocz. XX w.;

- Wola Marzeńska:
  - Młyn wodno-elektryczny, k. XIX w.;
  - Park dworski, pocz. XX w.;
- Wola Wężykowa:
  - Relikt parku dworskiego, XIX /XX w.;
  - Relikt dworu, poł. XVI w. - 2 poł. XVIII w.;
- Zamość:
  - Cmentarz wojenny, 1914 r.

Rysunek 4 Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Marzeninie
(źródło: Gminny Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Sędziejowice na lata 2019-2022)

Rysunek 5 Dwór w Sędziejowicach-Kolonii
(źródło: Gminny Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Sędziejowice na lata 2019-2022)

Rysunek 6 Młyn Krzywda w Brzeskach
(źródło: http://gminasedziejowice.eu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=41&Itemid=144,
wgląd sierpień 2020 r.)

Ponadto, na terenie gminy znajdują się zabytkowe młyny w Brzeskach (młyn wodny „Krzywda”), Kozubach (czynny stary młyn z zabytkową turbiną) i ruiny młyna w Woli Wężykowej (młyn wodny „Kurek”). Do atrakcji należą także miejsca związane z historią powstania styczniowego z 1863 roku oraz z czasu I i II wojny światowej, takie jak: cmentarze (Grabno, Marzenin, Zamość, Sędziejowice), pomniki i miejsca pamięci narodowej.

W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się 49 obiektów. Na obszarze gminy zlokalizowano 189 stanowisk archeologicznych o zróżnicowanym znaczeniu, będących świadectwem wielowiekowego osadnictwa. Stanowią one świadectwo obecności osiedli ludzkich na przestrzeni wieków. Spośród zabytków archeologicznych największe znaczenie dla odtworzenia historii miejscowego osadnictwa mają osady. Rozwój sieci osadniczej na terenie gminy Sędziejowice związany jest z kulturą łużycką, przeworską i prapolską.

Funkcja turystyczno-rekreacyjna rozwinięta jest w rejonie rzeki Grabi oraz w pobliżu kompleksów leśnych w sołectwach: Grabno, Grabia, Sobiepany, Kozuby, Brzeski, Kustrzyce i Niecenia. W miejscowościach tych skupia się przede wszystkim indywidualna zabudowa letniskowa. Na terenie Gminy nie funkcjonują żadne ośrodki wypoczynkowe, ani gospodarstwa agroturystyczne. Gmina jest bardzo atrakcyjna pod względem krajobrazowym. Rzeka Grabia, która przepływa przez teren gminy z północy na południe, powoduje, że krajobraz tego obszaru jest bardzo urozmaicony. Znajdują się tutaj dość duże kompleksy leśne, kompleksy łąk naturalnych i starorzecza. Ze względu na rosnący popyt w tym sektorze usług, przewiduje się rozwój turystyki i wypoczynku. Na terenie Gminy istnieje możliwość utworzenia pól biwakowych w miejscowościach: Grabno, Wola Marzeńska, Nowe Kozuby oraz urządzenie kąpielisk w miejscowościach: Wola Marzeńska, Nowe Kozuby i Brzeski. Niezwykle atrakcyjnym terenem jest także obszar miejscowości Wola Wężykowa. Otoczona jest ona przez lasy, znajdują się tu zbiorniki wodne, przepiękne pejzaże. Stwarza to doskonałe warunki do prowadzenia działalności agroturystycznej.

Zagospodarowanie przestrzenne Gminy Sędziejowice sprzyja turystyce aktywnej. Zarówno na terenie Gminy jak również na obszarze całego powiatu łaskiego znajdują się liczne szlaki turystyczne (piesze, rowerowe, konne, kajakowe, nordic-walking) m.in.:

- Szlak turystyczny Młyny nad Grabią – żółty, pieszy, długość 36 km;
- Łódzki Szlak Konny;
- Szlak Skarby Ziemi Sieradzkiej;
- Szlak Kajakowy nad Grabią;
- Szlak osad młyńskich nad Grabią.

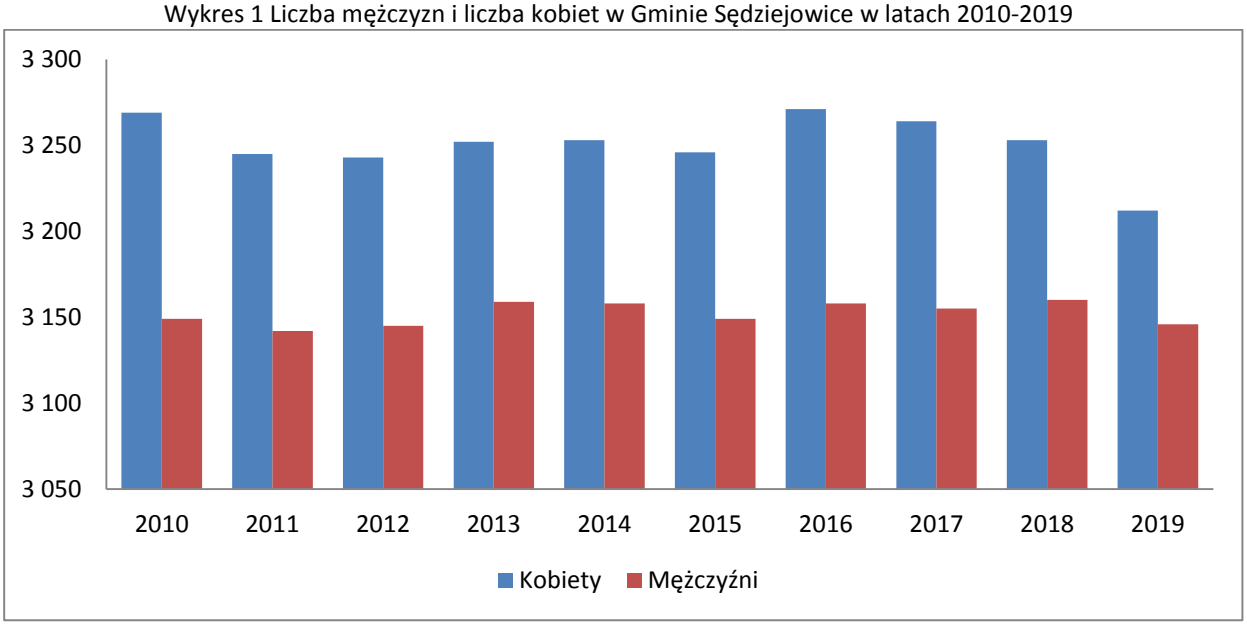
Podniesienie atrakcyjności gminy Sędziejowice możliwe jest przez wyznaczenie terenów aktywnego i biernego wypoczynku oraz powiązanego z tą funkcją zaplecza gastronomiczno-noclegowego. Ze względu na rolniczy charakter gminy oraz wysokie walory krajobrazowe i kulturowe, powinna rozwijać się także działalność agroturystyczna.

3.2 SFERA SPOŁECZNA

3.2.1 DEMOGRAFIA

W 2019 roku Gminę zamieszkiwało 6.358 osób, w tym 3.146 mężczyzn oraz 3.212 kobiet. Kobiety mają nieznaczną przewagę liczebną nad mężczyznami (1,04%). Należy więc stwierdzić, że podział wg płci jest niezwykle równomierny, nie tylko w roku 2019, ale także na przestrzeni wielu lat.

Wykres 1 Liczba mężczyzn i liczba kobiet w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Szczegółowe dane przedstawia tabela 3.

Tabela 3 Liczba mieszkańców Gminy Sędziejowice w latach 2010-2019

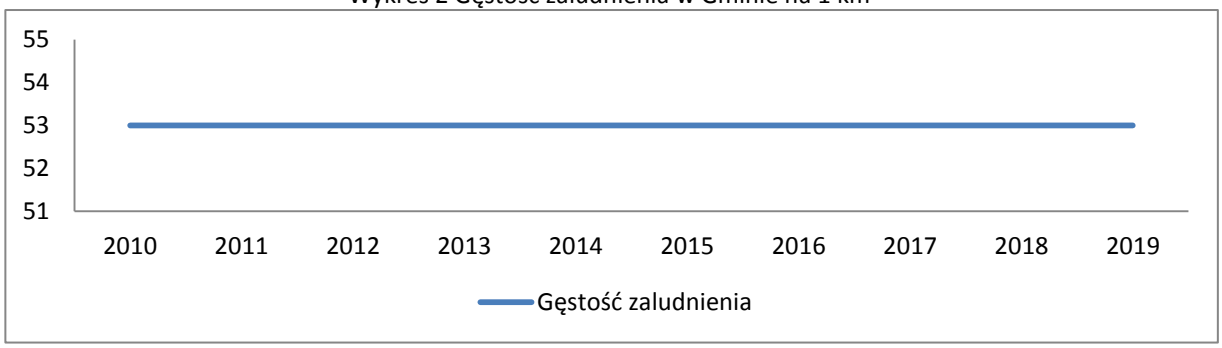
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	6 418	6 387	6 388	6 411	6 411	6 395	6 429	6 419	6 413	6 358
Mężczyźni	3 149	3 142	3 145	3 159	3 158	3 149	3 158	3 155	3 160	3 146
Kobiety	3 269	3 245	3 243	3 252	3 253	3 246	3 271	3 264	3 253	3 212
Mężczyźni	49,07%	49,19%	49,23%	49,27%	49,26%	49,24%	49,12%	49,15%	49,27%	49,48%
Kobiety	50,93%	50,81%	50,77%	50,73%	50,74%	50,76%	50,88%	50,85%	50,73%	50,52%

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

W ostatnich latach liczba mieszkańców Gminy systematycznie maleje. Od 2016 roku w Gminie populacja Gminy skurczyła się o 71 osób (spadek o ponad 1,1%). Jest to z pewnością powód do niepokoju o ile ten trend będzie się utrzymywał. Zmniejszająca się populacja nie jest ekonomicznie pożądaną ale niestety jest zbieżna z sytuacją w kraju.

Gęstość zaludnienia w Gminie Sędziejowice na przestrzeni ostatnich lat jest stała. Według danych z Banku Danych Lokalnych, w 2019 roku wynosiła 53 osoby na kilometr kwadratowy.

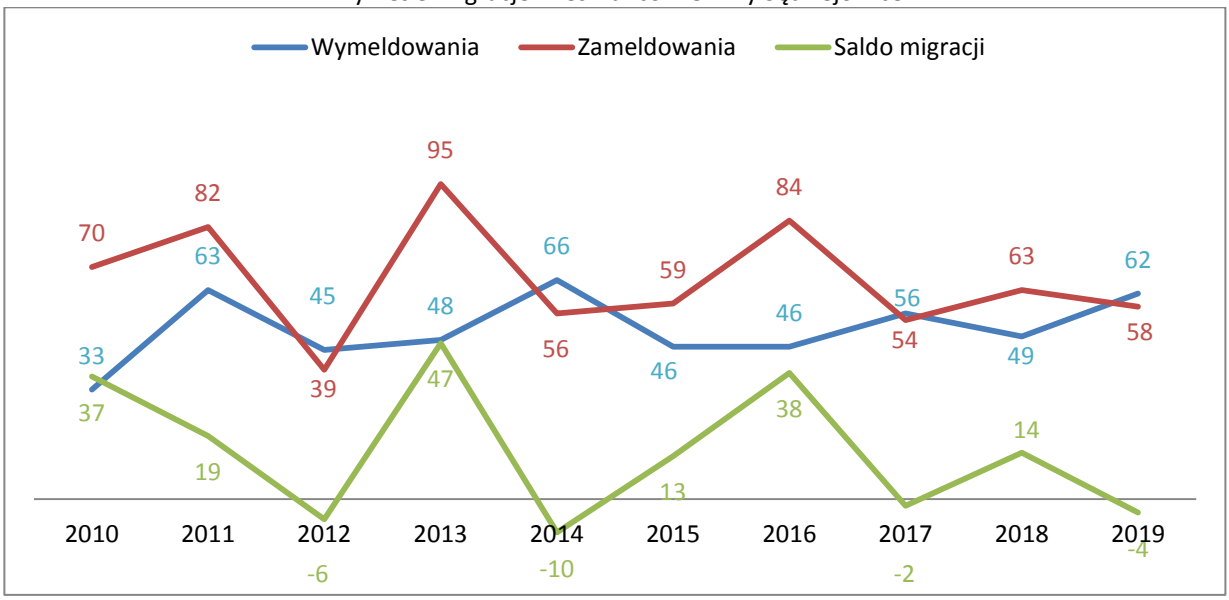
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w Gminie na 1 km^2

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Na wykresie 3 widać, że ogólny bilans migracji w ostatnich 10 latach przedstawia się na korzyść zameldowań. Jednakże należy zwrócić uwagę, że 2019 roku saldo migracji było ujemne i wynosiło -4.

Wykres 3 Migracje mieszkańców Gminy Sędziejowice

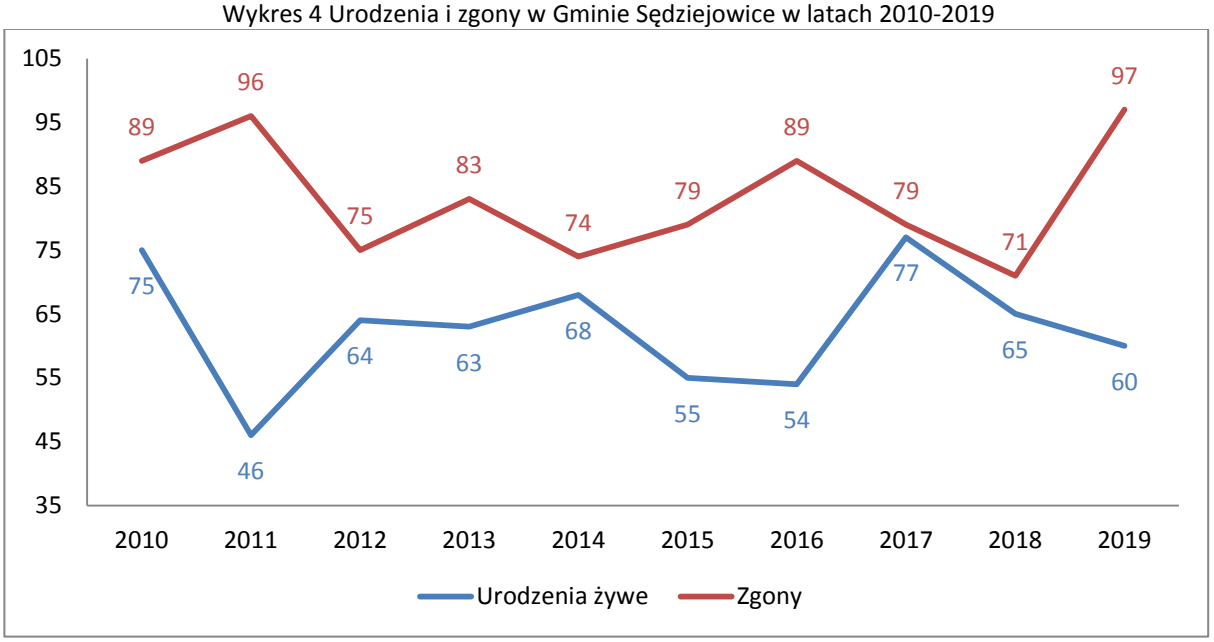
Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Prezentowane dane niestety nie oddają całego rozmiaru zjawiska, ponieważ dotyczą wyłącznie osób, które zgłosiły się do urzędu i dopełniły formalności związanych z procedurą – najpierw – wymeldowania się z dotychczasowego miejsca pobytu, a później – zameldowania w nowym. Stąd to zjawisko jest trudne do oszacowania.

Według Banku Danych Lokalnych w 2019 roku 33 osoby wymeldowały się z Gminy Sędziejowice do miast. Taki stan rzeczy spowodowany może być dobrym połączeniem komunikacyjnym i bliskością ośrodków miejskich (m. in. Łask, Zduńska Wola, Łódź), będących miejscem zatrudnienia i nauki mieszkańców Gminy. Odpływ ludności nastąpił również do innych miejscowości wiejskich (29 osób). W 2019 roku z miast na teren Gminy Sędziejowice zameldowało się 42 osób, a z innych terenów wiejskich 16 osób.

Struktura ludności według wieku jest bardzo nierównomierna z uwagi na kolejne niże i wyże demograficzne. Analizując wykres 4 można zauważyć, że liczba urodzeń i zgonów w Gminie Sędziejowice w ostatnich latach utrzymuje się na podobnym poziomie.

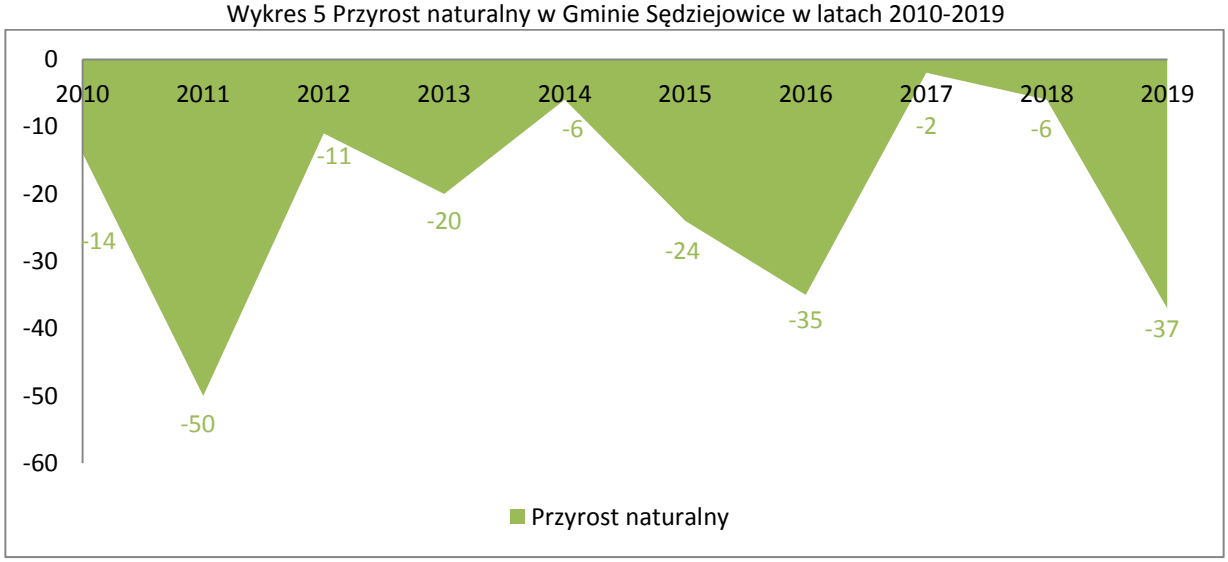
Wykres 4 Urodzenia i zgony w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Przyrost naturalny w Gminie Sędziejowice w 2019 roku był ujemny i wynosił -37. Podobnie sytuacja wyglądała w powiecie łaskim (-185), województwie łódzkim (-8.965) i kraju (-34.755).

Wykres 5 Przyrost naturalny w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

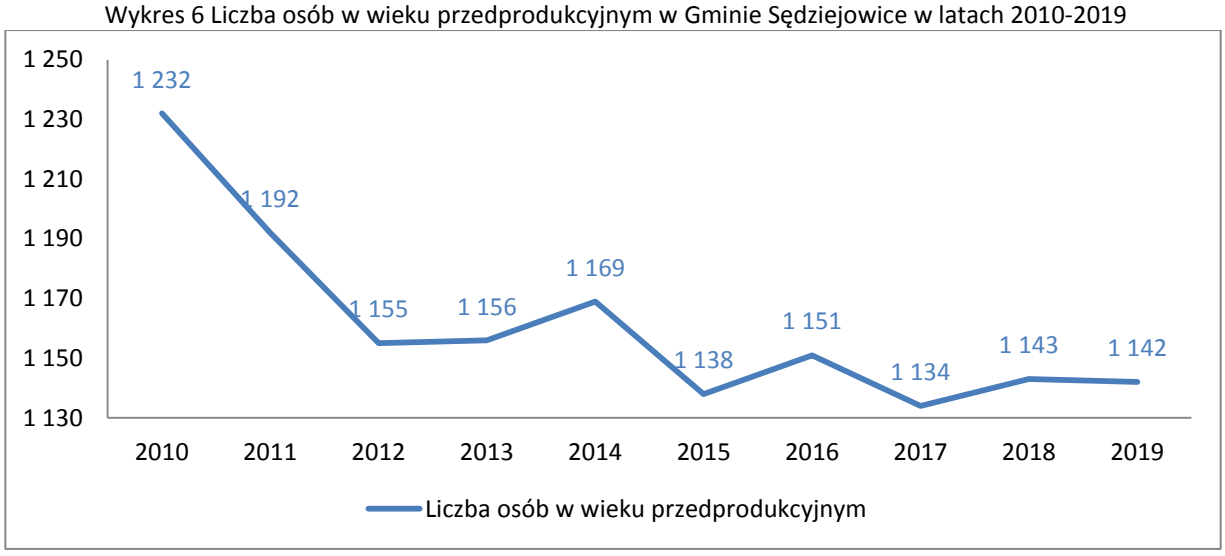
Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Należy zwrócić uwagę, że spadek liczby mieszkańców w Gminie w ostatnim czasie związany jest prawdopodobnie z ujemnym saldem migracji w ostatnich latach. Może oznaczać to, że proces starzenia się społeczeństwa gminy w dalszym ciągu się wzmacnia.

Średni wiek mieszkańców wynosi 41,3 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców powiatu łaskiego (42,5) i województwa łódzkiego (43,2) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W wieku produkcyjnym jest 60,5% mieszkańców gminy Sędziejowice, 17,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,6% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. W ostatnich latach można zauważyć malejącą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym. Ma to z pewnością związek z ujemnym przyrostem naturalnym. Liczba osób w wieku produkcyjnym również maleje. Z kolei grupa osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie powiększa się. Te informacje oraz fakt, że w przyszłości grupa osób w wieku poprodukcyjnym będzie licznie zasilana przez grono osób znajdujących się aktualnie w wieku produkcyjnym, świadczy o tym, że prognozy demograficzne dla Gminy Sędziejowice wyglądają mało korzystnie. Jest to sytuacja identyczna z sytuacją kraju. Z pewnością powyższe tendencje będą wymagały przystosowania usług społecznych do potrzeb seniorów.

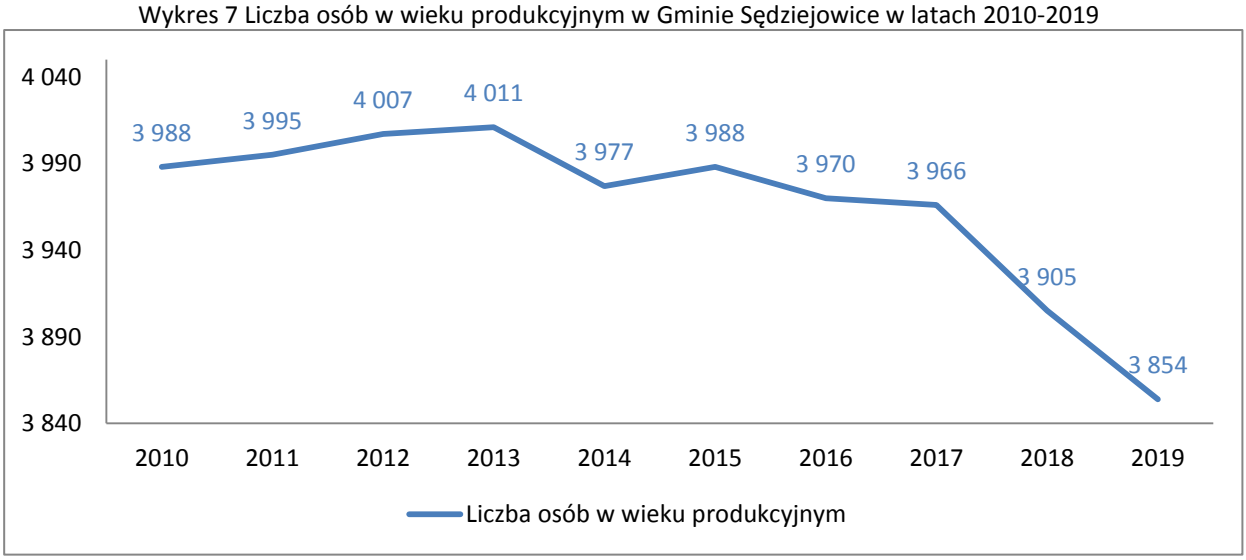
Wykres 6 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Liczba ludności w Gminie w wieku przedprodukcyjnym, w latach 2010-2019, spadła o 90 osób czyli o ponad 7%.

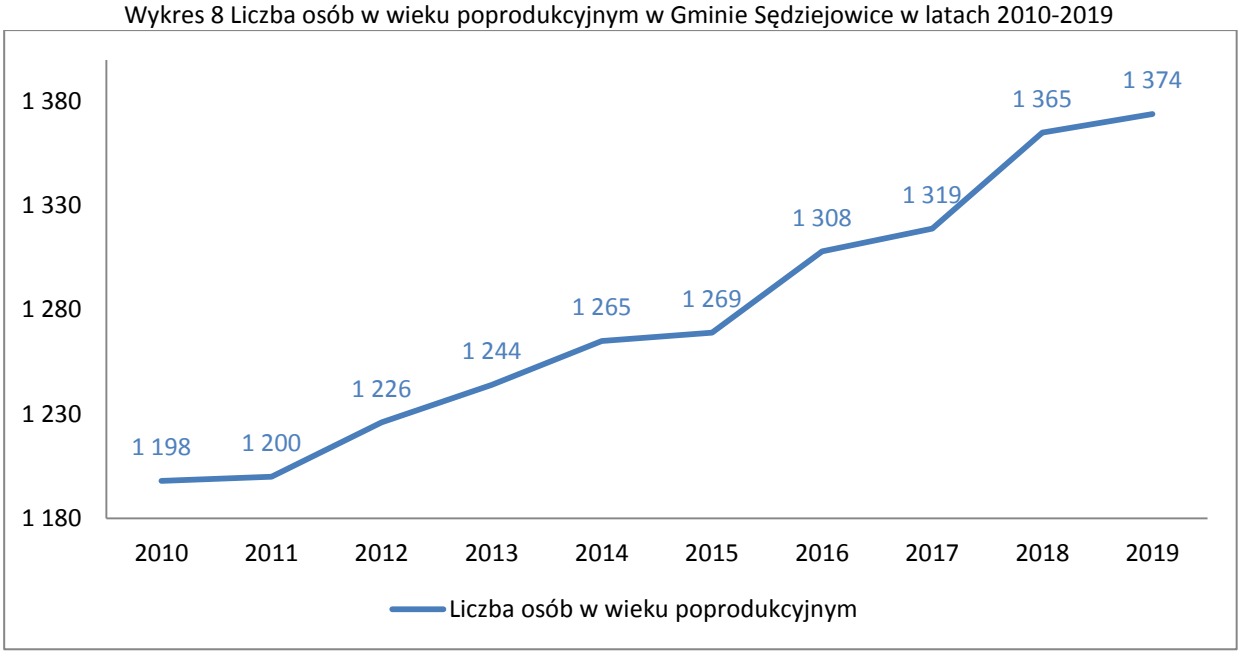
Wykres 7 Liczba osób w wieku produkcyjnym w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Od 2013 roku grono mieszkańców Gminy w tym przedziale wiekowym zmniejszyło się o 157 osób – czyli o prawie 4%.

Wykres 8 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Jak widać na powyższym wykresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, zgodnie z krajowymi tendencjami, systematycznie rośnie. W ciągu ostatnich 10 lat grupa ta zwiększyła się o 176 osób. Oznacza to przyrost o ponad 14%.

Tabela 4 Mężczyźni i kobiety w Gminie Sędziejowice w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Mężczyźni w wieku przedprodukcyjnym	643	627	617	620	622	609	602	577	584	583
Kobiety w wieku przedprodukcyjnym	589	565	538	536	547	529	549	557	559	559
Mężczyźni w wieku produkcyjnym	2 167	2 162	2 164	2 168	2 157	2 161	2 157	2 166	2 138	2 105
Kobiety w wieku produkcyjnym	1 821	1 833	1 843	1 843	1 820	1 827	1 813	1 800	1 767	1 749
Mężczyźni w wieku poprodukcyjnym	339	353	364	371	379	379	399	412	438	446
Kobiety w wieku poprodukcyjnym	859	847	862	873	886	890	909	907	927	928

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)

Wśród ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przeważają mężczyźni (różnica odpowiednio 2,1% i 9,2%). Z kolei wśród osób w wieku poprodukcyjnym zdecydowany prym wiodą kobiety (ponad 35% różnicy).

Wszystkie powyższe ustalenia stanowią przesłankę do działań o charakterze prorodzinnym oraz do inwestycji w infrastrukturę oraz usługi przeznaczone dla osób w starszym wieku. Jest to również zapowiedź rozwoju rynku produktów i usług skierowanych do osób starszych, jako docelowej grupy konsumenckiej. W przyszłości należy spodziewać się również skutków finansowych wynikających z prognozowanych zmian liczby ludności.

3.2.2 RYNEK PRACY, BEZROBOCIE

Bezrobocie czyli zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów stale towarzyszy gospodarce rynkowej. Na koniec grudnia 2019 roku w Gminie Sędziejowice pozostawało zarejestrowanych 199 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych większą liczebnie grupą byli mężczyźni (83). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy. Bezrobocie rejestrowane w gminie Sędziejowice wynosiło w 2019 roku 8,4% (7,7% wśród kobiet i 9,0% wśród mężczyzn).

Tabela 5 Struktura i bilans bezrobotnych w Gminie Sędziejowice

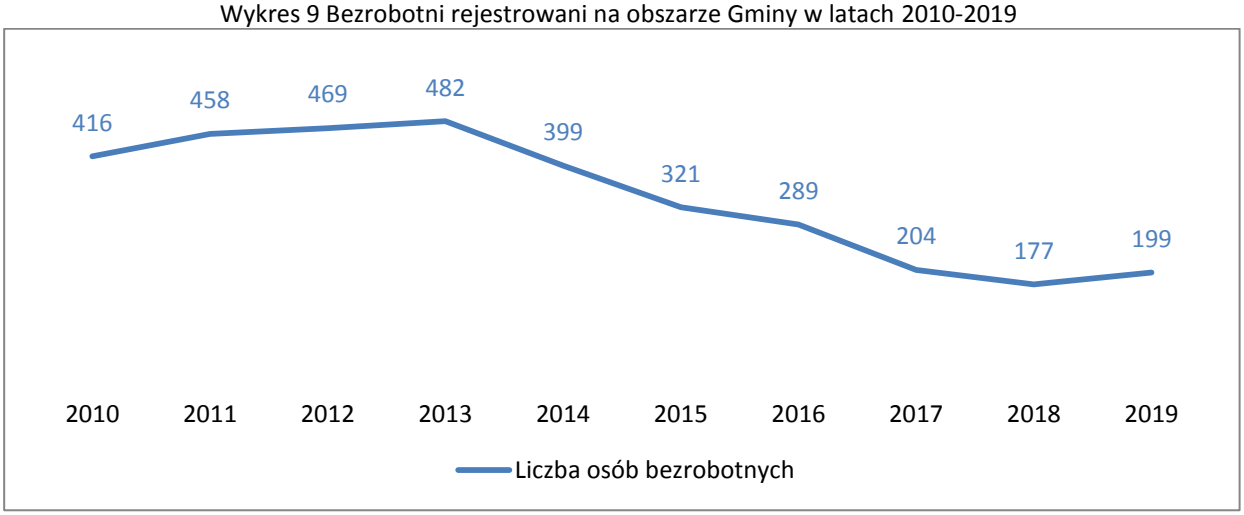
Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Sędziejowice	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób bezrobotnych	321	289	204	177	199
W tym kobiety	163	130	100	73	83
Wskaźnik bezrobocia*	8,05%	7,28%	5,14%	4,53%	5,16%

Źródło: Bank Danych Lokalnych (wgląd sierpień 2020 r.)
*Liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym

Rok 2019 przyniósł dalszą poprawę sytuacji zarówno na krajowym, wojewódzkim, jak i lokalnym rynku pracy. Z analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że zapoczątkowany jesienią 2008 roku trend wzrostowy bezrobocia rejestrowanego zakończył się w roku 2013. Od tego czasu widoczny jest już trend malejący. Stopa bezrobocia w kraju spadła z 13,4% (2013) do 5,2% (2019), w województwie łódzkim z 14,0% (2013) do 5,4% (2019), a w powiecie łaskim z 18,8% (2013) do 7,1% (2019). Powyższa tendencja jest potwierdzeniem ogólnej poprawy koniunktury w Polsce, tj. wzrostu liczby pracujących, wzrostu PKB, a także efektem wprowadzonych zmian w zakresie aktywnej polityki rynku pracy. Ożywienie gospodarcze sprzyjało wzrostowi konsumpcji, a dobra pogoda jesienią – pracom budowlanym oraz drogowym. Przyczyną spadku bezrobocia są również czynniki demograficzne. Na rynek pracy weszły roczniki niżu demograficznego. Znalazło to odzwierciedlenie w rejestrowanym bezrobociu osób do 25 roku życia w powiecie łaskim. Na rynku pracy duże znaczenie mają kwalifikacje zawodowe i wykształcenie przyszłych pracowników. Umiejętności zawodowe oraz czynniki osobowościowe są głównym kryterium stosowanym przy rekrutacji. Na terenie Gminy Sędziejowice największy odsetek osób bezrobotnych na koniec 2019 roku stanowili mieszkańcy posiadający wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne i niższe oraz policealne i średnie zawodowe. Najmniejszy odsetek osób bezrobotnych stanowili mieszkańcy posiadający wykształcenie wyższe oraz średnie ogólnokształcące.

Wykres 9 pokazuje, że liczba osób bezrobotnych w ostatnim czasie systematycznie maleje.

Wykres 9 Bezrobotni rejestrowani na obszarze Gminy w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych, (wgląd sierpień 2020 r.)

Należy jednak zwrócić uwagę, że niniejsza Strategia powstaje w momencie kiedy w Polsce i na świecie panuje pandemia związana z koronawirusem. Na chwilę obecną trudno jest

przewidzieć jej skutki dla rynku pracy – choć należy zakładać, że będą one bardzo niekorzystne.

43,7% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Sędziejowice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 24,0% w przemyśle i budownictwie, a 13,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

3.2.3 MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe to ogół mieszkań zamieszkanych i niezamieszkanych znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Do zasobów mieszkaniowych nie zalicza się obiektów zbiorowego zamieszkania (tj. hoteli pracowniczych, domów studenckich, burs i internatów, domów pomocy społecznej), pomieszczeń prowizorycznych oraz obiektów ruchomych (tzn. barakowozów, wagonów kolejowych, barek i statków).

Na terenie Gminy, w 2018 roku, znajdowało się 2.357 mieszkań, które składały się na około 2.165 budynków mieszkalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 87,7 m^2.

Tabela 6 Struktura mieszkań w Gminie Sędziejowice w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba budynków mieszkalnych	2 136	2 143	2 153	2 165	2 239
Liczba mieszkań	2 325	2 333	2 345	2 357	b.d.
Liczba izb	9 537	9 580	9 648	9 714	b.d.
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m^2]	201 770	203 177	204 964	206 824	b.d.
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m^2]	86,8	87,1	87,4	87,7	b.d.
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę [m^2]	31,6	31,6	31,9	32,3	b.d.
Mieszkania oddane do użytku	14	15	17	18	16

Źródło: Bank Danych Lokalnych, (wgląd sierpień 2020 r.)

Sytuację mieszkaniową w Gminie Sędziejowice należy uznać za wymagającą poprawy. W 2019 roku oddano do użytku 16 nowych mieszkań.

Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 2,51 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla powiatu łaskiego (3,73) i województwa łódzkiego (3,96). W 2018 roku na każdych 1000 mieszkańców przypadało zatem 368 mieszkań. Jest to wartość nieznacznie mniejsza od wartości dla powiatu łaskiego (390) i dla województwa łódzkiego (415). 100,0% oddanych mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 94,79% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 86,51% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 75,10% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 70,30% mieszkań posiada łazienkę, 61,99% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,00% z gazu sieciowego.

Gmina Sędziejowice dysponuje 30 lokalami mieszkaniowymi znajdującymi się w ośmiu obiektach komunalnych położonych w miejscowościach Marzenin (budynek ośrodka zdrowia), Pruszków (bloki i budynek po szkolny), Dobra (budynek po szkolny) i Sędziejowice (Gminny Ośrodek Zdrowia i Gminny Ośrodek Kultury). W obiektach przeprowadzane są systematyczne prace konserwacyjno-remontowe. Sześć obiektów komunalnych w ostatnich latach zostało poddanych modernizacji wraz z termoizolacją.

3.3 SFERA GOSPODARCZA

3.3.1 ROLNICTWO

Ze względu na strukturę użytkowania gruntów ogromne znaczenie w gospodarce Gminy ma rolnictwo (użytki rolne – 65,47% powierzchni Gminy). Rolnictwo na tym obszarze opiera się głównie na indywidualnych gospodarstwach rolnych. Na terenie gminy znajduje się 1170 gospodarstw rolnych w tym 90% o powierzchni do 10 ha, a tylko niespełna 10% gospodarstw posiada obszar powyżej 10 ha.

Struktura głównych upraw na gruntach ornych w 2019 r. była następująca: żyto ozime, jare - 950 ha, pszenica ozima, jara - 590 ha, jęczmień ozimy, jary - 400 ha, pszenżyto ozime, jare - 520 ha, mieszanki zbożowe ozime, jare - 1.200 ha, kukurydza na ziarno i paszę - 90 ha, rzepak ozimy, jary - 150 ha, ziemniaki jadalne - 80 ha, grzyby jadalne - 140 m².

W stosunku do roku 2018 widać stopniowe zmiany w strukturze głównych upraw. Zmniejsza się powierzchnia zbóż jarych oraz grzybów jadalnych, wzrasta powierzchnia zbóż ozimych oraz kukurydzy, zmiany są spowodowane obawami rolników przed suszą. Susza, w 2019 roku, w gminie Sędziejowice spowodowała znaczne straty w rolnictwie, ucierpiało 150 gospodarstw rolnych.

Działalność rolnicza w gminie stymuluje również rozwój usług. Są to najczęściej zajęcia wspomagające lub towarzyszące rolnictwu (m.in. naprawa, instalacja, konserwacja maszyn i urządzeń rolnych, dystrybucja paliw, handel, transport i gospodarka magazynowa zwierząt i płodów rolnych, działalność rachunkowo – księgowa i ubezpieczeniowa dla rolników, opieka

zdrowotna i pomoc społeczna, działalność weterynaryjna, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, itp.).

Ze względu na rolniczy charakter Gminy przeobrażenia, jakie zachodzą w rolnictwie, w perspektywie kilkunastu lat, mają znaczący wpływ na rozwój gminy Sędziejowice. Mieszkańcy będą musieli poradzić sobie ze skutkami zmian agrarnych, wynikających z postępującej globalizacji w zakresie produkcji żywności oraz działań mających na celu koncentrację i specjalizację produkcji. Co raz częściej występują też duże anomalie pogodowe, powodujące duże straty w uprawach. Powyższe czynniki wpływają na konieczność znalezienia dodatkowych źródeł dochodów dla wielu rolników oraz stworzenia nowych miejsc pracy.

Władze Gminy Sędziejowice sprzyjają organizowaniu szkoleń, zdają sobie też sprawę, że należy wspierać pozarolniczą działalność oraz uświadamiać rolników, że tworzenie między innymi większych grup producenckich, pozwoli na sprostanie wyzwaniom przyszłości. Jednym z podstawowych zadań będzie monitorowanie rynku oraz znalezienie sposobu związanego z trzymaniem rynku zbytu i zapewnieniem opłacalności rolnej. Niewystarczające dostosowanie technologii do wymogów rynkowych oraz brak informacji o możliwościach rozwojowych jeszcze bardziej pogłębiają istniejącą sytuację.

Dużym wyzwaniem jest potrzeba ciągłego podnoszenia poziomu wykształcenia wśród rolników. Dlatego ważnym zadaniem, stojącym przed władzami Gminy, jest opracowanie skutecznych mechanizmów korzystania ze środków pomocowych przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich. Istotną kwestią jest również ukryte bezrobocie w gospodarstwach, które stanowi przeszkodę w skutecznej modernizacji gospodarstw.

Należy zauważyć, że walory przyrodnicze obszarów wiejskich tworzą doskonałe warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego w związku z coraz większym zainteresowaniem i zapotrzebowaniem na żywność ekologiczną (głównie dla zaopatrzenia chłonnego rynku zbytu). Rolnictwo ekologiczne jest ważnym czynnikiem zwiększającym zatrudnienie na wsi, dostarcza nowych miejsc pracy oraz daje rolnikom dodatkowe źródło dochodu.

3.3.2 PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W Gminie Sędziejowice liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, na przestrzeni ostatnich lat, systematycznie wzrasta i w 2019 roku wynosiła 451 z czego 353 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Działają one głównie w takich sekcjach, jak:

handel i usługi w zakresie napraw (94), budownictwo (86) oraz przetwórstwo przemysłowe (53). W 2019 roku zarejestrowano 56 nowych podmiotów, a 17 zostało wyrejestrowanych.

Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Gminie w latach 2015-2019

ROK	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH		
	OGÓŁEM	W SEKTORZE PUBLICZNYM	W SEKTORZE PRYWATNYM
2019	451	23	426
2018	414	23	389
2017	409	23	385
2016	408	24	384
2015	405	24	381

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

Szczegółowe dane przedstawia tabela 8.

Tabela 8 Podmioty gospodarcze w Gminie Sędziejowice w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w 2018 i 2019 roku

	2018		2019	
	Sektor publiczny	Sektor prywatny	Sektor publiczny	Sektor prywatny
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	0	25	0	24
Górnictwo i wydobywanie(B)	0	0	0	0
Przetwórstwo przemysłowe (C)	0	54	0	53
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (D)	0	3	0	3
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją (E)	1	0	1	0
Budownictwo (F)	0	69	0	86
Handel hurtowy i detaliczny: naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (G)	0	92	0	94
Transport i gospodarka magazynowa (H)	0	27	0	24
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I)	0	4	0	4
Informacja i komunikacja (J)	0	7	0	6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	0	9	0	10
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	0	3	0	3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (M)	0	28	0	31
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N)	0	1	0	2
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (O)	2	11	2	11
Edukacja (P)	15	6	15	7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (Q)	3	7	3	8
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R)	2	12	2	13
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (S,T)	0	31	0	47

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

Dużym perspektywicznym potencjałem ekonomicznym gminy Sędziejowice jest Partnerstwo w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym Zduńska Wola – Karsznice oraz tworzenie wspólnej Bazy

Terenów Inwestycyjnych wokół S8, a także łącznik drogi wojewódzkiej z węzłem komunikacyjnym S-8 usytuowanym w Marzeninie, oddany do użytku w 2019 r.

Struktura gospodarki gminy jest zdominowana przez mikroprzedsiębiorstwa, z czego zdecydowana większość to osoby fizyczne prowadzące jednoosobowe działalności gospodarcze. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Sędziejowice najwięcej (18) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (430) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

Gminie brakuje silnych podmiotów gospodarczych, mających kapitał wystarczający do sfinansowania znaczących inwestycji w innowacje czy do sprostania wymogom globalnej konkurencji. Wśród największych zakładów produkcyjnych należy wymienić firmę „Lama" – producenta dzianin, włóknin, laminatów i antykondensatów na rynki krajowe oraz zagraniczne.

Z roku na rok wzrasta przedsiębiorczość mieszkańców Gminy, którzy chętniej podejmują indywidualną działalność gospodarczą. Sytuacja ta z pewnością jest powiązana z aktualnie sprzyjającą koniunkturą gospodarczą a także z możliwością uzyskania wsparcia dla nowo powstających firm udzielonego ze środków unijnych oraz zachęt w postaci ulg podatkowych.

3.4 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.4.1 KOMUNIKACJA

Gmina Sędziejowice posiada dobre połączenia komunikacyjne, dzięki sieci dróg zarządzanych przez województwo, powiat i gminę. Przez centralną część gminy przebiega około 15-kilometrowy odcinek drogi wojewódzkiej nr 481. Sieć dróg powiatowych to z kolei 67,9 km, w tym odcinek drogi gruntowej Grabia – Ptaszkowice. Natomiast długość publicznych dróg gminnych wynosi 47,683 km, w tym bitumiczne – 42,754 km, tłuczniowe – 4,255 km i gruntowe 0,674 km. Stan nawierzchni jest dobry i średni. Długość dróg wewnętrznych i dojazdowych do gruntów rolnych wynosi około 148 km.

Przez teren gminy przebiega droga ekspresowa S8 łącząca aglomeracje: wrocławską, łódzką, warszawską i białostocką. W miejscowości Marzenin został zlokalizowany węzeł drogowy tej trasy.

W 2019 r. oddano do użytku łącznik drogi wojewódzkiej z węzłem komunikacyjnym drogi ekspresowej S8, Realizowanej w partnerstwie z Powiatem Zduńskowolskim, Powiatem Łaskim, Miastem Zduńska Wola oraz Gminą Zduńska Wola. Przez teren gminy Sędziejowice w m. Bilew przebiega 1,7 km tej drogi, stanowiącej status drogi powiatowej.

Gmina posiada bezpośrednie połączenia PKS z pobliskimi miejscowościami oraz z ważniejszymi miastami w regionie. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji Sp. z o.o., mające swoją siedzibę w Zduńskiej Woli przy ul. Sieradzkiej 68/70, obsługuje m.in. linię nr 5, która przebiega przez obszar gminy Sędziejowice, a konkretnie przez miejscowości: Marzenin – Wola Marzeńska – Pruszków – Dobra – Lichawa – Sędziejowice.

Na terenie gminy w roku 2019 funkcjonowało dwóch przewoźników świadczących usługi transportowe w ramach otwartych regularnych linii autobusowych. Trasy przewozów obejmowały wszystkie miejscowości gminy. Dla przewoźników i operatorów udostępnionych jest 27 przystanków komunikacyjnych przy drogach gminnych. Łączna ilość przystanków na terenie gminy wynosi 84, w tym 39 przy drogach powiatowych, 18 przy drodze wojewódzkiej.

Ponadto przez teren Gminy przebiega ponadto linia kolejowa nr 131 łącząca Górnośląski, Częstochowski Okręg Przemysłowy oraz Rybnicki Okręg Węglowy z węzłem kolejowym w Tczewie, a dalej z Portem Gdańsk, trasa w dużym stopniu pokrywa się z magistralą węglową.

3.4.2 SIEĆ WODOCIĄGOWA

Długość czynnej sieci wodociągowej w Gminie w 2019 roku wynosiła ponad 143 km bez przyłączy. Liczba przyłączy wynosiła 2.369 sztuk. Pobór wody przez gospodarstwa domowe w 2019 roku kształtował się na poziomie 207 dam^3. **Woda dostarczana mieszkańcom do spożycia spełnia wszelkie wymogi sanitarne i ogólnie oceniana jest, jako dobra**.. Średnie roczne zużycie wody na jednego mieszkańca w 2019 roku wynosiło 32,5 m^3 i podobnie jak średnio w Polsce (33,7 m^3), województwie łódzkim (38,0 m^3) i powiecie łaskim (32,6 m^3).

Tabela 9 Charakterystyka sieci wodociądociągowej w Gminie Sędziejowice

	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	143,1	143,1	143,1	143,1	143,1
Ilość przyłączy prowadząca do budynków mieszkalnych [szt.]	2 136	2 155	2 175	2 320	2 369
Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam^3]	204,5	195,3	182,9	201,3	207,4
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	5 569	5 605	5 602	5 605	b.d.
Zużycie wody w gosp. domowych na 1 mieszkańca [m^3]	31,9	30,5	28,5	31,3	32,5

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r., Raport o Stanie Gminy za 2019 rok

Głównymi źródłami zaopatrzenia w wodę są zasoby wód podziemnych, które czerpane są z trzech ujęć zlokalizowanych w miejscowościach: Sędziejowice, Siedlce i Pruszków.

Gmina od kilku lat boryka się z problemem braku wody w okresie jej zwiększonego poboru w okresie letnim. Susza powoduje zwiększenie poboru wody dwu-trzykrotnie. Normalne przeciętne dzienne zużycie wody wynosi około 800-900 m^3, natomiast w okresie suszy 2400-2700 m^3 na dobę. Wyeliminowanie okresowych braków wody będzie możliwe poprzez modernizację i rozbudowę SUW w Sędziejowicach, na którą w 2018 r. wykonana została dokumentacja techniczna.

3.4.3 SIEĆ KANALIZACYJNA

Gminna sieć kanalizacyjna ma długość 23,9 km i w 2018 roku była dostępna dla około 25% mieszkańców Gminy.

Tabela 10 Sieć kanalizacyjna w Gminie Sędziejowice

	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	22,1	22,1	22,1	22,1	23,9
Ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych [szt.]	481	483	486	487	490
Ścieki odprowadzone [dam3]	39,8	39,8	40,1	41,3	41,9
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	1 640	1 653	1 656	1 656	b.d.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

Gospodarka ściekowa w gminie obsługiwana jest przez dwie oczyszczalnie ścieków: w Sędziejowicach o przepustowości 200m^3/dobę oraz w Marzeninie 250m^3/dobę. W Sędziejowicach moc oczyszczalni wykorzystana jest w 70%, w Marzeninie w 25%. Ścieki sanitarne w miejscowościach pozbawionych dostępu do kanalizacji gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych (szamba) a następnie są wywożone przez pojazdy asenizacyjne. Gmina nie prowadzi zorganizowanego wywozu tych nieczystości, mieszkańcy pozbywają się ich indywidualnie. Zgodnie z danymi z GUS, na terenie Gminy znajduje się 1.600 szamb i 90 przydomowych oczyszczalni ścieków.

3.4.4 GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gmina jest odpowiedzialna za utrzymanie czystości i porządku na swoim terenie, w tym za zorganizowanie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy. . Właściciele nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne są zobowiązani do podpisania umów na wywóz odpadów bezpośrednio z firmami wywozowymi.

W okresie od 01.01.2019 r. – 31.12.2019 r. odbióry i zagospodarowanie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych realizowane były przez Firmę „EKO –

REGION" Sp. z o.o. 97-400 Bełchatów, ul. Bawełniana 18, która została wybrana w drodze przetargu nieograniczonego. Umowa zawarta została na okres dwóch lat tj. 2019-2020.

Na terenie gminy Sędziejowice nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Zgodnie z założeniami Planu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego (WPGO) przyjętego uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego Gmina Sędziejowice wchodzi w skład Regionu II Gospodarki odpadami na terenie województwa łódzkiego. Zebrane w 2019 roku z terenu gminy Sędziejowice niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne oraz bioodpady przekazywane były do regionalnej instalacji tj. Eko-Region Sp. z o.o., Zakład w Dylowie A, 98-330 Pajęczno.

W 2019 r. z terenu Gminy Sędziejowice, odebrane zostały następujące rodzaje i ilości odpadów komunalnych:

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne w ilości 478,170 Mg,
- zmieszane odpady opakowaniowe o kodzie 15 01 06 w ilości 182,495 Mg;
- opakowania ze szkła o kodzie 15 01 07 w ilości 141,335 Mg,
- zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w kodzie 17 01 06, o kodzie 17 01 07 w ilości 13,060 Mg,
- zużyte opony o kodzie 16 01 03 w ilości 6,336 Mg,
- odpady wielkogabarytowe o kodzie 20 03 07 w ilości 168,659 Mg,
- opakowania z papieru i tektury o kodzie 15 01 01 w ilości 12,095 Mg,
- urządzenia zawierające freony o kodzie 20 01 23 w ilości 0,062 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w kodzie 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki, o kodzie 20 01 35 w ilości 0,121 Mg,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w kodach 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 36, o kodzie 20 01 36 w ilości 0,072 Mg,
- inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny o kodzie 20 01 99 w ilości 204,662 Mg,
- odpady ulegające biodegradacji o kodzie 20 02 01 w ilości 141,491 Mg,

Na terenie gminy Sędziejowice funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, tzw. PSZOK. Punkt działa na terenie Gminnej jednostki Usług Komunalnych w miejscowości Sędziejowice-Kolonia 12, prowadzony przez GJUK. Punkt jest usytuowany

w centralnej części gminy w odległości nie przekraczającej (drogą) 10 km od najbardziej oddalonych miejscowości.

Ilość odpadów zebranych w Gminie Sędziejowice w ostatnich latach prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11 Odpady zmieszane zebrane terenu Gminy Sędziejowice

	2017	2018	2019
Ilość odpadów komunalnych [t]	1 056,81	1 300,34	1 331,16
Ilość odpadów zmieszanych [t]	636,35	658,55	478,17
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [t]	420,46	641,79	852,99

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

Z roku na rok wzrasta liczba odpadów zebranych selektywnie.

Tabela 12 Odpady zebrane selektywnie z terenu Gminy Sędziejowice

	2017	2018	2019
Papier i tektura	0,00	0,00	12,10
Szkło	135,98	139,22	143,04
Tworzywa sztuczne	0,00	0,00	0,29
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	1,20	0,00	0,25
Wielkogabarytowe	81,32	91,08	168,66
Biodegradowalne	0,00	201,20	141,49
Baterie i akumulatory	0,20	0,22	0,00

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

Osiągnięte przez Gminę Sędziejowice poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych w 2019 roku wynoszą odpowiednio:

- Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wynosi 41,00% (40% – minimalny poziom wymagany przepisami);
- Poziom redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania – 25,37% (40% – maksymalny poziom wymagany przepisami);
- Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych – 100% (60% – minimalny poziom wymagany przepisami).

Niestety opłaty za gospodarowanie odpadami systematycznie wzrastają. Sytuacja ta jest zbieżna z sytuacją w całych kraju. Przede wszystkim, wpływ na znaczące podwyżki cen za wywóz śmieci, ma nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która jest elementem uszczelniania przez rząd systemu, w którym do tej pory królowała szara strefa. Ponadto samorządy w całej Polsce muszą mierzyć się z drastycznym wzrostem kosztów zagospodarowania odpadów.

Należy w dalszym ciągu prowadzić działania związane z uświadamianiem mieszkańcom potrzeby sortowania odpadów oraz zachęcające do ich segregowania.

3.4.5 SIEĆ ELEKTROENERGETYCZNA I SIEĆ GAZOWA

Podstawą funkcjonowania elektroenergetyki na terenie gminy są napowietrzne linie 15 kV, wyprowadzone ze stacji 110/15 kV „Kozuby". Gmina dysponuje siecią energetyczną średniego i niskiego napięcia dostosowaną do obecnego stopnia urbanizacji terenu.

Na terenie Gminy Sędziejowice nie istnieje w tej chwili sieć gazowa. Mieszkańcy korzystają z podłączeń do butli propan-butan.

3.4.6 INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Sieć telekomunikacyjna w Gminie Sędziejowice jest dobrze rozwinięta i opiera się głównie na liniach światłowodowych. W dziedzinie telefonii komórkowej dostępne są usługi głównych operatorów rynku (Orange, Play, Plus, T-Mobile).

Sprawnie funkcjonujące połączenia telefoniczne i ich powszechna dostępność są znaczącymi czynnikami rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego. Są czynnikiem stymulującym gminną ofertę inwestycyjną, jak również podnoszą poziom standardu życia mieszkańców.

Na terenie powiatu łaskiego i Gminy Sędziejowice funkcjonują lokalni usługodawcy, oferujący dostęp do Internetu w ramach sieci Wi-fi.

3.4.7 CIEPŁOWNICTWO

Zaopatrzenie w ciepło opiera się opiera się na indywidualnych źródła ciepła oraz lokalnych kotłowniach, zasilanych głównie paliwem stałym.

3.4.8 ENERGIA ODNAWIALNA

Gmina Sędziejowice posiada dobre warunki dla wprowadzania i eksploatowania specjalistycznych urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE). Preferowanymi urządzeniami typu OZE są systemy solarne, tj. kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne, a także biogazownie, kotłownie na biomasę i pompy ciepła.

Na terenie gminy istnieje 12 elektrowni wiatrowych oraz funkcjonują 2 turbiny wodne wytwarzające energię elektryczną.

3.5 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

3.5.1 EDUKACJA

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za utrzymanie i rozwój bazy materialnej szkół i placówek wychowania przedszkolnego. Odpowiedzialność ta dotyczy wymiaru ekonomicznego oraz rozciąga się również na sferę zobowiązań wobec społeczności Gminy w zakresie tworzenia systemu edukacyjnego, który stworzy młodzieży szanse osobistego rozwoju, a środowisku zapewni cywilizacyjny awans. Gmina Sędziejowice dąży do tworzenia takich warunków funkcjonowania szkół i placówek wychowania przedszkolnego, które zapewniają powszechność, celowość oraz wysoką jakość systemu edukacyjnego. Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych z roku na rok podlega modernizacji. Działania te powodują, że baza lokalowa spełnia określone standardy i normy użytkowe. Czynnikiem warunkującym stopień natężenia prac remontowych w głównej mierze są finanse Gminy Sędziejowice. Ponadto Gmina czyni starania o pozyskiwanie środków zewnętrznych biorąc udział w różnego rodzaju programach rządowych oraz projektach unijnych. Obiekty oświatowe, ich wyposażenie (pracownie komputerowe, sale gimnastyczne), a także odpowiednie kwalifikacje nauczycieli są przedmiotem dokładnej analizy władz Gminy. Wyraźnie widać także podejmowane działania wychowawcze, ukierunkowane na kształtowanie pożądanych społecznie postaw i właściwy rozwój osobowości młodego pokolenia. System edukacji w Gminie powinien być oparty na próbie budowania ładu w środowisku lokalnym poprzez dialog rodziców, nauczycieli i władze Gminy, podejmowanie prawidłowych decyzji dotyczących bazy materialnej, służącej kształceniu, opiece i wychowaniu oraz racjonalnego wykorzystania środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

W Gminie Sędziejowice funkcjonują:

- Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 1 im. Powstańców 1863 r. w Sędziejowicach;
    - Szkoła Podstawowa im. Powstańców 1863 r. w Sędziejowicach;
    - roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne w Szkole Podstawowej im. Powstańców 1863 r. w Sędziejowicach – „0”;
    - Publiczne Przedszkole w Sędziejowicach;
- Zespół Szkół w Marzeninie:
    - Szkoła Podstawowa im. Jakuba Szymkiewicza w Marzeninie;

- Roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne w Szkole Podstawowej im. Jakuba Szymkiewicza w Marzeninie – „0”;
- Przedszkole w Marzeninie.

- Przedszkole w Dobrej.

Każda placówka posiada pracownie komputerowe, ze stałym łączem do Internetu, wyposażone w programy multimedialne i użytkowe, które wykorzystywane są w czasie zajęć dydaktycznych. Budynki szkolne, przedszkolne i otoczenie wokół zarządzane przez dyrektorów zespołów szkół i przedszkola spełniają podstawowe wymogi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy. Dyrektorzy zespołów szkół i przedszkola rokrocznie zakupują pomoce dydaktyczne oraz sprzęt sportowy niezbędny do prowadzenia zajęć edukacyjnych. Uczniowie i nauczyciele wykorzystują tablice multimedialne i monitory dotykowe zakupione w ramach rządowych programów. Zespoły szkół dysponują bibliotekami szkolnymi oraz zapewniają uczniom możliwość korzystania ze świetlicy szkolnej. Szkoły dysponują salami gimnastycznymi oraz boiskami sportowymi. Wszystkie szkoły i przedszkola zapewniają dzieciom/uczniom możliwość spożywania posiłków

Tabela 13 Liczba uczniów w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019

	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
Szkoła podstawowa	382	392	367	359	382	403	357	407	450
Gimnazjum	212	198	208	184	168	145	154	106	55
Suma	594	590	575	543	550	548	511	513	505

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

W wyniku reformy oświatowej z dniem 1 września 2017 roku zmianie uległa sieć szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina Sędziejowice. Zgodnie z przepisami prawa oświatowego dotychczasowa sześcioletnia szkoła podstawowa stała się ośmioletnią szkołą podstawową - w roku szkolnym 2018/2019 w szkołach funkcjonowały klasy I-VIII.

W przypadku gimnazjów nastąpił z mocy prawa proces ich wygaszania. W roku szkolnym 2018/2019 w gimnazjach funkcjonowały już tylko klasy III.

Zgodnie z przepisami zorganizowany jest dowóz uczniów do szkół, z którego korzysta 454 uczniów. Dowożenie uczniów do szkół odbywa się transportem ogólnodostępnym. Na przystankach widnieją rozkłady jazdy autobusów. Dzieci korzystają z biletów miesięcznych wykupionych przez Gminę Sędziejowice i mają pierwszeństwo w zajmowaniu miejsc w stosunku do osób, które będą korzystały z normalnych biletów jednorazowych. W autobusach dyżurują zatrudnieni przez dyrektora opiekunowie. Wójt Gminy Sędziejowice

zapewnia dostępność do edukacji dla uczniów niepełnosprawnych, finansując dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół poza terenem gminy.

Liczba miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego w ostatnich latach systematycznie wzrasta a co za tym idzie również liczba korzystających z nich dzieci. Gmina Sędziejowice mierzy się z dostępnością do przedszkoli, a powodem tej sytuacji jest nie tyle brak miejsc w przedszkolach, jak nie zawsze zgodna z oczekiwaniami mieszkańców ich lokalizacja.

Tabela 14 Liczba miejsc i dzieci w przedszkolach w Gminie Sędziejowice

	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego	110	98	102	98	123	98	124	125	150
Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	171	182	179	168	161	145	184	188	202

Źródło: Bank Danych Lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

W Gminie Sędziejowice aktualnie nie funkcjonuje żłobek.

3.5.2 KULTURA I SPORT

Działalność kulturalna w gminie Sędziejowice skupia się wokół Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej. Każde gminne święto, takie jak dni gminy Sędziejowice czy dożynki gminne urozmaicają występy Zespołu Pieśni i Tańca ,,Ziemia Sędziejowicka'' oraz ,,Mali Sędziejowiczanie'', Kapeli Podwórkowej,,Sędziej'' i Kapeli Ludowej ,,Grabianie'', Strażacko-Gminnej Orkiestry Dętej ,,Druh'', a także grupy ,,Dzieci z Doliny Grabi'', działającej przy ZS w Marzeninie. Organizacją wspierającą działalność kulturalną i rozwój gospodarczy gminy oraz propagującą jest również utworzone w 2007 roku Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Gminy Sędziejowice, które propaguje inicjatywy podnoszące świadomość mieszkańców na wielu płaszczyznach życia, niosąc nieocenioną pomoc socjalną, promując historię i walory turystyczno-wypoczynkowe gminy oraz generując szeroko pojętą integrację społeczną.

Ośrodek Kultury jest instytucją powołaną w celu tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury na terenie Gminy Sędziejowice. Swoją misję Ośrodek Kultury realizuje poprzez organizację wielu wydarzeń takich jak:

- imprezy kulturalne,
- koncerty,
- spektakle teatralne,
- prezentacje,

- widowiska,
- wystawy,
- imprezy plenerowe,
- warsztaty okolicznościowe,
- prezentacje dorobku amatorskiego ruchu artystycznego,
- sekcje zainteresowań,
- różnorodne animacje kulturalne, tj.: cykliczne konkursy, przeglądy itp.

W 2019 roku odbyły się m.in.:

- bal sylwestrowy zorganizowany z grupą motocyklową „Forever-Young,
- warsztaty skrzypcowe i koncert kolęd grupy skrzypcowej w Kościele Św. Magdaleny i Św. Klemensa w Sędziejowicach, oraz występ na uroczystości w GOK,
- WOŚP,
- zorganizowano w ferie zimowe wyjazd dla dzieci uczęszczających w zajęciach GOK do Manufaktury Czekolady,
- organizacja zajęć w okresie ferii zimowych w placówce GOK wg planu feryjnego,
- zorganizowano Dzień Babci i Dziadka – koncert w wykonaniu zespołów i solistów działających w GOK w Sędziejowicach,
- Dzień Kobiet – spotkanie Wójta Gminy i Dyrektora GOK z paniami z Koła Gospodyń Wiejskich w Sędziejowicach,
- koncert Kapeli Podwórkowej „Sędziej” na uroczystości „Dzień Sołtysa,
- szkolenie dla rolników Gminy Sędziejowice /wypełnianie wniosków o dotacje unijne,
- spotkanie karnawałowe Klubu Seniora,
- zorganizowano imprezę „MOTOFOLK”: Przegląd Zespołów Rozrywkowych, II Turniej w Armwerstlingu, Koncert Zespołu Long&Junior, Parada motocyklowa,
- organizacja Regionalnego Festiwalu Folkloru „Spotkanie nad Grabią” II dzień Pikniku,
- koncert Gminno-Strażackiej Orkiestry Dętej „Druh” na Jubileuszu OSP Sobiepany i Gminnym Dniu Strażaka,
- koncert w wykonaniu solistów i zespołów w Kościele św. Marii Magdaleny i św. Klemensa w Sędziejowicach podczas Zaduszek,
- koncert w kościele św. Marii Magdaleny i św. Klemensa w Sędziejowicach na uroczystości Narodowego Święta Niepodległości,

- udział Zespołu Śpiewaczego „Sędziejowianki” na Festiwalu Zespołów Śpiewaczych i Kapel w Kwiatkowicach,
- udział Dziecięcej Kapeli Ludowej „Mali Grabianie” na Międzynarodowym Festiwalu Kolęd i Pastorałek w Będzinie, eliminacje w Piotrkowie Trybunalskim,
- Korowód Trzech Króli - udział dyrektora GOK i grupy motocyklowej Forever Young.

Zespoły związane z folklorem funkcjonujące na terenie gminy to:

- Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Sędziejowicka”,
- Zespół Pieśni i Tańca „Sędziejowiczanie” przy Zespole Szkół Rolniczych,
- Kapela Ludowa „Grabianie”,
- Zespół Pieśni i Tańca „Mali Sędziejowiczanie”,
- Kapela Podwórkowa „Sędziej”,
- Zespół Śpiewaczy „Sędziejowianki”,
- Strażacka Orkiestra Dęta „Druh”,
- Klub Piosenki „Metrum”.

Niektóre z tych zespołów mogą poszczycić się nagrodami na szczeblu powiatowym, wojewódzkim oraz międzynarodowym.

Ważną rolę w życiu kulturalnym gminy spełniają działające przy Gminnym Ośrodku Kultury sekcje zainteresowań: nauka gry na instrumentach muzycznych (perkusja, gitara, skrzypce, klawisze keyboard, instrumenty dęte)), zajęcia artystyczne (nauka tańca ludowego, nowoczesnego, zajęcia plastyczne i wokalne), zajęcia dodatkowe (karate, zumba, nauka języka angielskiego). Ich występy i działania ubarwiają programy imprez gminnych. Niektóre grupy działające przy GOK-u dają możliwość na promocję o charakterze krajowym bądź międzynarodowym.

Rokrocznie odbywają się Dni Gminy Sędziejowice, podczas których występom artystów towarzyszą pokazy, wystawy i inne atrakcje. Ponadto, każdego roku we wrześniu obchodzone są dożynki gminne.

Na terenie gminy Sędziejowice działa 13 Kół Gospodyń Wiejskich w tym 2 zarejesrtowane w KRS. Organizacje te prężnie działają poprzez m. in. liczne imprezy kulturalne aktywizujące kobiety.

Na terenie gminy funkcjonuje w pełni skomputeryzowana Gminna Biblioteka Publiczna w Sędziejowicach wraz ze swoimi filiami w Marzeninie, Pruszkowie i Siedlcach. Sędziejowicka

książnica należy do najlepszych tego typu placówek w powiecie. W kwietniu 2007 r. zapadła decyzja o utworzeniu w XIX-wiecznym dworku w Sędziejowicach, położonym na terenie Zespołu Szkół Rolniczych im. Władysława Grabskiego, Izby Regionalnej gromadzącej pamiątki historyczne dotyczące gminy oraz szkoły.

W 2019 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Sędziejowicach zarejestrowała 1.007 czytelników. Zbiory biblioteczna na 31.12.2019 r. liczą 22.792 woluminy.

Ponadto Biblioteka i filie gromadzą zbiory regionalne związane z historią gminy.

W 2019 roku biblioteka zorganizowała następujące wydarzenia:

- Spotkanie autorskie z Jolantą Szwalbe, Wojciechem Chmielarzem, Moniką Sawicką – Kacprzak, Pawłem Wakuła, Ryszardem Ćwirlejem oraz Krzysztofem Nowakowskim;
- Warsztaty pt. „Jak powstaje książka" prowadzone przez Panią Joannę Tyluś;
- Warsztaty o Gustawie Herlingu – Grudzińskim prowadzone przez Panią Monikę Sawicką- Kacprzak;
- Warsztaty dla seniorów z Klubu Galandia z tworzenia stroików świątecznych;
- Przeprowadzenie konkursu „Czytelnik Roku 2018";
- Narodowe Czytanie 2019;
- Narodowe Czytanie 2019 z Klubem Seniora Galandia;
- Noc Bibliotek 2019;
- Zorganizowanie spotkania z funkcjonariuszami policji dla Klubu Seniora Galandia;
- VIII Rajd Rowerowy Odjazdowy Bibliotekarz pod hasłem „70 lat Gminnej Biblioteki Publicznej w Sędziejowicach";
- Wizyta studyjna bibliotekarzy i przedstawicieli gminy w Ostrzeszowie;
- Organizacja wycieczki dla bibliotekarzy: Warszawy, Białegostoku, Wilna, Gniezna, Biskupina, Poznania, Rogalina, Lwowa, Krakowa, Wieliczki;
- Wyjazdy do teatrów, filharmonii oraz oper – Łódź, Warszawa, Białystok;
- Konkurs Powiatowy „Ludzie Listy Piszą";
- Przeprowadzenie w przedszkolach akcji „Od czwartego roku bez czytania ani kroku";
- Rozdawanie wyprawek czytelniczych dla najmłodszych w ramach akcji „Mała książka- Wielki Człowiek";
- Zorganizowanie zajęć plastycznych dla dzieci z półkolonii;
- Przeprowadzenie lekcji bibliotecznych dla uczniów ZSO Nr 1 w Sędziejowicach.

W ciągu roku Biblioteka organizowała również spotkania w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki. W wydarzeniach organizowanych przez Bibliotekę udział wzięło około 3.000 mieszkańców.

Ponadto w niektórych miejscowościach (Kozuby, Kustrzyce, Lichawa, Osiny, Podule, Przymiłów, Rososza, Wola Wężykowa, Wrzesiny) znajdują się świetlice wiejskie z których mogą korzystać mieszkańcy. Stan techniczny świetlic jest dobry. Są one na bieżąco remontowane i doposażone do wymogów jakie powinny spełniać nowoczesne placówki kultury.

Na terenie gminy od stycznia 2019 r. działa Stowarzyszenie „Sędziejowice na plus", które należy do organizacji pozarządowych typu non-profit. Bierze ono udział we współorganizacji największych i najważniejszych wydarzeń na terenie gminy. Gmina Sędziejowice jest członkiem Lokalnej Grupy Działania ,,Dolina Rzeki Grabi'' od kwietnia 2008 roku, czyli od samego początku istnienia stowarzyszenia. Proces budowania partnerstwa odbył się dzięki pomocy organizacyjnej władz gminy Łask – spotkanie założycielskie obyło się 1 kwietnia 2008 r. Zasięg przestrzenny działania LGD obejmuje całą dolinę rzeki Grabi. Unikatowość krajobrazu, a także wspólne dziedzictwo kulturowe i losy dziejowe stwarzają w mieszkańcach poczucie tożsamości kulturowej: wspólnoty doświadczeń oraz wspólnych wartości. Istotą członkostwa w LGD są wspólne działania na rzecz rozwoju lokalnego, które mają przyczynić się do wypromowania silnego i konkurencyjnego obszaru doliny Grabi oraz do poprawy jakości życia mieszkańców. Głównym celem jest zintegrowanie i aktywizacja społeczności lokalnej. Gmina Sędziejowice od wielu lat uczestniczy w w realizacji wspólnego zadania promocyjnego – wydawania pisma samorządów powiatu łaskiego „Panorama Łaska". Koordynatorem działań z wydawaniem czasopisma jest Gmina Łask, a w tym przedsięwzięciu bierze również udział Powiat Łaski, Gmina Buczek ora mina Widawa. Na terenie gminy działa Towarzystwo Społeczno-Kulturalne, które należy do organizacji pozarządowych typu non-profit. W 2019 r. TSK-GS w ramach wsparcia na rzecz środowiska oraz osób wymagających pomocy, jako organizacja pożytku publicznego pomagało rodzinom najuboższym, dzieciom chorym i z rodzin o niskim statusie materialnym oraz ludziom starszym i schorowanym

Sport stanowi jeden z kluczowych elementów życia społecznego. Promuje odpowiednie zachowania, kształtuje charakter i tożsamość, poprawia ogólną kondycję ciała oraz uczy szacunku dla innych, przestrzegania określonych zasad, pielęgnuje poczucie solidarności i umiejętność współpracy. Wartości edukacyjne sportu przejawiają się w niewymuszony,

naturalny sposób, przybierając postać zabawy. Regularne uprawianie sportu jest sposobem zapobiegania anomalii społecznych takich jak przemoc, przestępczość i narkomania. Poprzez wyraźne oddziaływanie sportu na stosunki międzyludzkie uznaje się, że jego wpływ na życie człowieka wykracza daleko ponad zajęcia czysto sportowe. Wszelkie obiekty sportowe służą jako miejsca spotkań, które integrują ludzi przez co zarazem wzmacniają więzi społeczne. Wychowanie fizyczne oraz promowanie sportu powinno podlegać nieustannemu rozwojowi na wszystkich etapach edukacji, w formach atrakcyjnych dla wszystkich grup wiekowych lokalnego społeczeństwa.

Stale rozwijana, szeroka baza sportowo-rekreacyjna pozwala mieszkańcom aktywnie spędzać czas wolny. Gmina dysponuje obiektami sportowymi zlokalizowanymi przy zespołach szkół w Sędziejowicach i Marzeninie (boiska, sale gimnastyczne) oraz stadionem w Sędziejowicach, który w latach 2018-2019 r. został częściowo wyremontowany. Wykonana została nowa bieżnia oraz ogrodzenie obiektu.

Działalność sportowa w gminie Sędziejowice odbywa się przede wszystkim w ramach dwóch klubów sportowych: GKS Sędziejowice i ULKS „Sukces" przy ZS w Marzeninie, a także w ramach zajęć dodatkowych i sekcji działających w ZSO Nr 1 w Sędziejowicach i ZS w Marzeninie. W Gminie funkcjonuje także Klub Koszykarski Sędziejowicki Basket.

Wszystkie wyżej wymienione działania sportowe i kulturalne mają znaczenie również dla integracji społeczeństwa lokalnego, wspierają promocję Gminy, współkreują rozwój w duchu zdrowia fizycznego i w zgodzie ze środowiskiem naturalnym.

3.5.3 OCHRONA ZDROWIA

Gminny Ośrodek Zdrowia w Sędziejowicach w 2019 r. prowadził usługi w ramach Ośrodku Zdrowia w Sędziejowicach i Filii w Marzeninie w następującym zakresie:

- podstawowej opieki zdrowotnej dla osób ubezpieczonych w Narodowym Funduszu Zdrowia, którzy złożyli deklarację do lekarza POZ zatrudnionego w GOZ Sędziejowice,
- higieny szkolnej dla wszystkich uczniów, uczących się w szkołach gminnych,
- gabinetu położnej środowiskowo – rodzinnej dla kobiet ubezpieczonych w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- poradni ginekologiczno-położniczej.

Pod opieką Gminnego Ośrodka Zdrowia znajduje się 5.600 osób. Teren działania obejmuje mieszkańców gminy Sędziejowice. Usługi zdrowotne świadczone są od poniedziałku do piątku w godz. 8.00-18.00.

3.5.4 POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna umożliwia przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

W ramach instytucji samorządowych zajmujących się problematyką społeczną na terenie Gminy Sędziejowice działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach. Ośrodek realizuje zadania wynikające głównie z ustawy o pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, m.in. koordynuje rozwiązanie problemów społecznych na terenie Gminy.

Oferta GOPS skierowana jest do mieszkańców, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

W związku z realizacją zadań GOPS współdziała z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami takimi jak: Sąd Rejonowy - Wydział Rodzinny i Nieletnich; Policja, Prokuratura, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, Urząd Gminy, Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Szkoły, Przedszkola, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, Środowiskowy Dom Samopomocy, parafie z terenu gminy – typowanie rodzin do paczek, Komornicy Sądów Rejonowych i Okręgowych, Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Gminy Sędziejowice, Gminny Ośrodek Zdrowia.

Tabela 15 Wykaz gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	176	169	157	145	b.d.
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej	429	393	346	286	b.d.

Źródło: Bank danych lokalnych, wgląd sierpień 2020 r.

Katalog powodów umożliwiających korzystanie z pomocy społecznej został określony w art. 7 Ustawy o pomocy społecznej.

Tabela 16 Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2018-2019

Wyszczególnienie	Liczba rodzin w 2018 r.	Liczba rodzin w 2019 r.
Ubóstwo	150	122
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	1	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	11	11
Bezrobocie	69	60
Niepełnosprawność	67	72
Długotrwała lub ciężka choroba	88	78
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom	50	43
Przemoc w rodzinie	0	0
Potrzeba ochrony handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	20	17
Narkomania	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	0
Zdarzenie losowe	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: Raport o Stanie Gminy za 2019 i 2018 rok

W 2019 roku najczęściej była przyznawana pomoc z powodu ubóstwa. Drugim ważnym powodem przyznawania pomocy była długotrwała choroba.

Formy pomocy jakiej udzielił GOPS w Sędziejowicach w 2019 roku:

- Zasiłek stały - 33 osób;
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne – 58 osób;
- Zasiłki okresowe – 38 osób;
- Zasiłki celowe – 61 osób;
- Pomoc państwa w zakresie dożywiania – 189 osób;
- Realizacja świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego - 392 rodziny;
- Realizacja świadczenia wychowawczego - 693 rodziny;
- Pomoc materialna dla uczniów/stypendia – 73;
- Kierowanie do domów pomocy społecznej – 6 osób;
- Potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – 13 osób;
- Wypłaty wynagrodzeń dla opiekunów prawnych – 8 osób;
- Usługi opiekuńcze – 2 osoby;
- Program “Dobry start” - 766 osób;
- Karta Dużej Rodziny – 21 osób.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje wieloletni program osłonowy w zakresie zapewnienia posiłku na terenie gminy w ramach rządowego programu “Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku z tej formy wsparcia skorzystało 189 osób, w tym 97 dzieci. W 2019 r. 13 rodzin z terenu gminy Sędziejowice zostało objętych wsparciem asystenta rodziny w ramach Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej. Wytypowane rodziny zostały objęte pomocą ze względu na trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo–wychowawczych i funkcjonowania w środowisku. Celem pracy asystenta rodziny była analiza sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo–wychowawczych rodziny, przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny oraz dążenie do reintegracji rodziny.

Na terenie Gminy Sędziejowice funkcjonuje także Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W skład Zespołu wchodzą przedstawiciele pomocy społecznej, ochrony zdrowia, oświaty, policji, prokuratury, GKRPA, organizacji pozarządowej oraz kurator zawodowy. Zespół Interdyscyplinarny spotyka się w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Ośrodek podejmuje działania wdrożenia procedury ,,Niebieskiej Karty”. W 2019 r., prowadzono 9 procedur ,,Niebieskiej Karty”, wszystkie NK były założone przez Policję. 7 „Niebieskich Kart” - zakończono, 2 „Niebieskie Karty” - trwa kontynuacja.

W 2019 r. ze świadczeń niepieniężnych w formie usług opiekuńczych skorzystały 3 osoby. Z uwagi na niski dochód i konieczność ponoszenia wysokich kosztów na zakup leków osoby te zostały zwolnione z ponoszenia odpłatności.

W Sędziejowicach działa także Środowiskowy Damo Samopomocy. W ŚDS przebywają osoby z terenu gminy Sędziejowice jak również z gminy Buczek (6 osób) oraz gminy Zapolice (1 osoba) na podstawie zawartych porozumień z wójtami tych gmin. Dom jest czynny od poniedziałku do piątku, osiem godzin dziennie. W domu przebywają osoby z ustalonym stopniem niepełnosprawności. Na dzień 31.12 2019 r. w Domu przebywało 41 Uczestników skierowanych na pobyt stały decyzją administracyjną wydaną przez kierownika GOPS w Sędziejowicach.

3.5.5 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W gminie Sędziejowice dużą wagę przywiązuje się do zapewnienia bezpieczeństwa ludności. Oprócz codziennych zagrożeń pożarowych i zdarzeń komunikacyjnych dość częste powodzie zagrażają dobytkowi mieszkańców na terenach zalewowych rzeki Grabi.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne Gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych.

Na terenie Gminy Sędziejowice funkcjonuje 11 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych usytuowanych w Bilewie, Brzeskach, Grabi, Grabnie, Kamostku, Marzeninie, Pruszkowie. Sędziejowicach, Siedlcach, Sobiepanach i Żaglinach. Straże wyposażone są w nowoczesne samochody bojowe i sprzęt pożarniczy. Większość jednostek legitymuje się blisko 100-letnią tradycją. Cztery jednostki (Pruszków, Sędziejowice, Marzenin i Siedlce) włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych dysponują 17 samochodami pożarniczymi: 3 samochody ciężkie, 5 samochodów średnich, 9 samochodów lekkich. W 2019 roku na terenie gminy Sędziejowice zanotowano 109 zdarzenia i nastąpił ich spadek o 8 w stosunku do roku 2018. Pożarów odnotowano 24 (spadek o 5 – 82,8%), miejscowych zagrożeń 81 (0%), oraz odnotowano 4 fałszywe alarmy (spadek o 3 – 57,1%).

Na terenie gminy Sędziejowice brak jest komisariatu Policji. Najbliżej zlokalizowana jest Komenda Powiatowa Policji w Łasku oraz Komisariat Policji w Widawie obejmujący swoją działalnością Gminę Sędziejowice. Na terenie gminy Sędziejowice w 2019 roku stwierdzono 66 przestępstw (wzrost o 2 przestępstwa w stosunku do 2018 r.) i przeprowadzono 56 postępowań w sprawach o wykroczenia (wzrost o 6 postępowań). Jak wynika z przedłożonych przez Komisariat Policji w Widawie danych w 2019 roku na terenie gminy Sędziejowice odnotowano znaczny spadek kradzieży mienia oraz kradzieży z włamaniem. Natomiast na podobnym poziomie jak w 2018 roku utrzymała się ilość spraw dotyczących przemocy

w rodzinie, które odzwierciedla procedura „Niebieskiej Karty” i postępowania w sprawie znęcania się psychicznego i fizycznego. W roku ubiegłym na terenie gminy Sędziejowice odnotowano 6 wypadków drogowych (dynamika 150 %), w tym 2 wypadki z 3 ofiarami śmiertelnymi. Łącznie zarejestrowano 83 zdarzenia drogowe, z czego 6 to wypadki drogowe, a 77 to kolizje. W zdarzeniach drogowych zostało rannych 6 osób – w roku 2018 - 4 osoby.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Sędziejowice wynosi 65,40% i jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika dla całej Polski.

Biorąc pod uwagę spadek przestępstw kryminalnych, interwencji policyjnych, pożarów, ilość zaistniałych w 2019 roku zdarzeń miejscowych i ich zagrożenie dla społeczności lokalnej, należy uznać Gminę Sędziejowice za gminę bezpieczną.

3.6 SYTUACJA FINANSOWA GMINY

Głównym celem działania Gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Dodatkowo zadania gmin koncentrują się w obszarach niekomercyjnych. Zadania samorządów obejmują działania nie przynoszące komercyjnych korzyści. Realizacja usług społecznych na odpowiednim poziomie wymaga właściwego gospodarowania zasobami. Zarządzanie finansami to jedno z najważniejszych zadań gminy, przedmiot troski zarówno władzy stanowiącej, czyli Rady Gminy, jak i wykonawczej – Wójta. Samorządy opierają zarządzanie finansami na świadomym kierowaniu środków w obszary dające najlepszą skuteczność i realizujące najważniejsze potrzeby mieszkańców. Oczywiste jest kierowanie środków na zadania, przy realizacji których można uzyskać efektywną dźwignię finansową dzięki dopłatom bezzwrotnym lub pożyczkom/kredytom na preferencyjnych warunkach. Niniejsza strategia obejmuje nową perspektywę unijną 2021-2027. Ze względu na wymagany udział własny beneficjentów ważna jest dbałość o zapewnienie dobrego planowania finansowego. Utrzymanie równowagi pomiędzy dochodami a wydatkami w perspektywie wieloletniej to zadanie realizowane wspólnie przez Radę Gminy i Wójta. Polityka finansowa gminy Sędziejowice realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową, corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz o załącznik do uchwały budżetowej obrazujący wydatki majątkowe.

W roku 2019 Gmina Sędziejowice osiągnęła dochody w kwocie 30.060.568,91 zł (92,9% planu). Dochody bieżące zrealizowano w wysokości 29.323.917,70 zł (100,3%), natomiast dochody majątkowe w kwocie 706.651,21 zł (22,9%). Najwyższy udział w strukturze dochodów bieżących gminy stanowią dotacje celowe z budżetu państwa (34,2%), subwencje (30,7%) oraz udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych (16,0%). Znaczącym składnikiem dotacji, jakie otrzymuje gmina, jest program rządowy „Rodzina 500+". Na jego funkcjonowanie przeznaczono w 2019 r. kwotę 5.483.040,99 zł.

Gmina ponosi wydatki na realizację zadań, zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym. Najwięcej środków w budżecie gminy wydaje się na zadania oświatowo-wychowawcze. Kolejne pozycje kosztowe to działania na rzecz wspierania rodziny, transport i łączność, w tym zadania z zakresu utrzymania dróg na terenie gminy oraz administracja publiczna. W roku 2019 wydatki wykonano w kwocie 29.265.617,01 zł, co stanowi 87,5% w stosunku do założonego planu. Wydatki bieżące zrealizowano w wysokości 27.629.820,57 zł (97,8%), natomiast wydatki majątkowe (inwestycyjne) w kwocie 1.635.796,44 zł (31,4%). Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wynosi 5,6%.

Na koniec roku 2019 gmina osiągnęła nadwyżkę budżetu w wysokości 764.951,90 zł.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. gmina Sędziejowice posiadała zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek w wysokości 3.475.435,13 zł (w tym z tytułu umów sprzedaży, w których cena jest płatna w ratach - 5.837,43 zł), co stanowi 11,6% wykonanych dochodów. W porównaniu z analogicznym okresem sprawozdawczym za 2018 rok, zadłużenie gminy na koniec 2019 roku zmniejszyło się o 1.030.726,77 zł.

Dochody ogółem w latach 2016-2019 wzrosły o 25,5%, natomiast wydatki o 29,1%. Duży wpływ na tak znaczny wzrost budżetu miało przyjęcie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (program „Rodzina 500+"). W okresie tym nastąpiło również istotne zwiększenie dochodów z tytułu udziału gminy we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (wzrost o 36,8%) oraz z tytułu subwencji wyrównawczej (wzrost o 22,7%). Kwota subwencji oświatowej w omawianym okresie wzrosła, o 4,2%, co przy corocznym wzroście wydatków na oświatę i edukacyjną opiekę wychowawczą (łącznie 24,8% w latach 2016-2019) powoduje konieczność zwiększania dofinansowywania zadań oświatowych ze środków własnych gminy. Biorąc pod uwagę wyłącznie zadania subwencjonowane, kwota dofinansowania tych zadań przez gminę wyniosła: w 2016 r. - 776.029,45 zł, w 2017 r. - 1.020.607,57 zł, w 2018 r. - 1.430.833,22 zł, w 2019 r. - 1.677.710,73 zł.

Bieżące dokumenty finansowe są dostępne na stronie BIP Urzędu Gminy Sędziejowice pod adresem: http://bip.gminasedziejowice.pl/

4. WYBÓR STRATEGII GMINY SĘDZIEJOWICE

4.1 ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY SĘDZIEJOWICE

Zrównoważony rozwój ma służyć mieszkańcom. Oznacza to, że władze Gminy nie mogą dążyć do realizacji dowolnych celów cząstkowych, ale jedynie takich, które są zgodne z celami strategicznymi.

Zrównoważenie rozwoju oznacza (zgodnie z Agendą 21), iż dokonując alokacji środków budżetowych, w tym inwestycyjnych i dokonując wyboru kierunków rozwoju powinno dążyć się do równoważenia celów: społecznych, ekologicznych i rozwoju przestrzennego.

W warunkach samorządu granice między tymi obszarami są bardzo często nieostre. Należy więc wyodrębnić działania pod kątem głównych kierunków strategicznych, tj.: niwelowania słabych stron (aspekt społeczny) oraz służących długookresowemu rozwojowi (np. inwestycje wnoszące nową jakość w życie społeczno-gospodarcze, służące budowaniu silnej gospodarczo jednostki samorządowej – wzmacniającej akcent gospodarczy). Dodatkowo należy pamiętać o rozwiązywaniu najważniejszych problemów lokalnej społeczności.

Zasady budowania pozycji konkurencyjnej i rozwoju społecznego gminy:

1. **Zasada selektywnego tworzenia korzyści zewnętrznych** w powiązaniu z polityką koncentracji na wybranych dziedzinach rozwoju to taki dobór inwestycji, które dają efekt mnożnikowy: nie tylko dochodowy, ale także zatrudnienia i demograficzny.
2. **Zasada budowy przewagi konkurencyjnej dla nowych sektorów** – przewidywanie kierunków rozwoju gospodarki; wykorzystanie nowoczesnych sektorów gospodarki.
3. **Zasada równoważenia rozwoju** – niwelowania słabych i wzmacniania silnych stron gminy – w praktyce oznaczająca konieczność równoważenia interesów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych.
4. **Zasada ochrony wartości przyrody i kultury jako środowiska życia mieszkańców –** aktualnie środowiskiem naturalnym nazywa się wszystkie zjawiska otaczające człowieka.
5. **Zasada uspołeczniania procesów podejmowania decyzji** – poprzez prowadzenie szerokich konsultacji ze społecznością lokalną dotyczących obecnego i przyszłego funkcjonowania gminy.
6. **Zasada przejrzystości i jawności, przy powszechnym dostępie do informacji –** powszechnie stosowana zasada w ramach Unii Europejskiej.

7. **Zasada koncentracji środków –** obowiązująca w Unii Europejskiej zasada wskazująca, że koncentracja środków na mniejszej liczbie zadań daje lepsze efekty niż rozproszone wspieranie wielu zadań grożące nieefektywnym wykorzystaniem środków.
8. **Zasada subsydiarności** – oddawania zadań do wykonania podmiotom gwarantującym ich wykonanie w sposób rzetelny i ekonomiczny.
9. **Zasada przystępności** – prowadzenia własnej polityki informacyjnej zrozumiałej dla społeczności lokalnej.

Przy pracach nad niniejszą strategią wzięto pod uwagę specyfikę gminy, jaką jest Gmina Sędziejowice. Niemniej wymienione wyżej zasady zostały wykorzystane przy budowie niniejszej Strategii, aby działania ukierunkowane na dalszy rozwój społeczny i budowanie mocnej pozycji konkurencyjnej Gminy w regionie były spójne i przynosiły trwałe efekty.

4.2 KONSULTACJE SPOŁECZNE

Prace nad Strategią realizowane były metodą partycypacyjno-ekspercką. Ponadto na wszystkich etapach prac stosowano maksymalizację efektu partycypacji poprzez konsultacje społeczne. Analiza SWOT została przeprowadzona na podstawie następujących źródeł:

- Ankiety PAPI, CAWI – wzór ankiety znajduje się w załączniku;
- Dokumenty strategiczne Gminy.

W terminie od 10 sierpnia 2020 roku do 30 września 2020 roku dostępna była ankieta dla mieszkańców. Ankietę można było wypełnić w wersji elektronicznej lub papierowej. Uzyskano 223 wyniki. Spotkanie konsultacyjne odbyło się 5 października. W trakcie konsultacji społecznych nie zgłoszono żadnych uwag do projektu Strategii.

W ramach ankiet uzyskano bardzo wiele wartościowych informacji i wniosków. Układały się w pewien wyraźny obraz potrzeb mieszkańców i zostały wykorzystane w przygotowanych Celach Strategicznych, Programach i Działaniach. Należy zauważyć, że Strategia ze swej istoty jest dokumentem o dużej skali ogólności, dlatego prezentuje złożone wnioski bez bardzo szczegółowego umiejscowienia. Ponadto należy zaznaczyć, że część wniosków wybiegała poza ustawowy zakres odpowiedzialności samorządu gminnego. Są natomiast cenną informacją dla władz Gminy pozwalającą prowadzić działania wspierające potrzeby mieszkańców.

Najważniejsze wnioski i uwagi wypracowane przez uczestników konsultacji, wynikające z przeprowadzonych ankiet oraz z przeprowadzonej analizy (kolejność nie oznacza wagi):

- Stan infrastruktury drogowej wymaga zdecydowanych działań – poprawa stanu dróg gminnych, chodników, parkingów. Ważnym jest także zapewnienie bezpieczeństwa na drogach (budowa np. progów zwalniających);
- Mieszańcy zwracali szczególną uwagę na poprawę dostępności przedszkoli i budowę (otwarcie) żłobka;
- Ważne dla mieszkańców jest kontynuowanie rozbudowy sieci kanalizacyjnej a także możliwość rozpoznania budowy sieci gazowej;
- Ankietowani wskazywali także na potrzebę dofinansowania opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych;
- Kolejną istotną kwestią są inwestycje w odnawialne źródła energii;
- Należy poprawić infrastrukturę z myślą o osobach niepełnosprawnych;
- Należy pochylić się nad wizerunkiem miejscowości, wprowadzić ład przestrzenny (np. uchwała krajobrazowa);
- Bardzo ważne jest zaangażowanie „sektora prywatnego" w realizację projektów i przedsięwzięć rozwojowych na terenie Gminy, wzmacniane przez regulacje prawne i wsparcie zewnętrzne, np. środki unijne;
- Należy wzmocnić współpracę z mieszkańcami poprzez:
    - tworzenie narzędzi i mechanizmów konsultacji społecznych,
    - wzmocnienie komunikacji z mieszkańcami,
    - rozwijanie budżetu obywatelskiego (fundusze),
    - rozwój systemu e-usług,
    - wspieranie rozwoju wolontariatu,
    - wspieranie organizacji pozarządowych, w szczególności w realizacji zadań własnych gminy,
    - rozwój infrastruktury dedykowanej NGO,
    - rozwój mechanizmów ekonomii społecznej, w tym rozwój spółdzielni socjalnych, lokalnych centrów integracji społecznych,
    - wspieranie rozwoju kapitału społecznego.

Co interesujące, wydaje się, że dla Gminy Sędziejowice bardzo duże znaczenia mają działania dotyczące partnerstwa lokalnego, integracji społeczeństwa itp. Te działania, nie zawsze wymagają wielkich środków. Na skutki trzeba poczekać, jednak tylko w ten sposób można

pobudzić tkwiący w lokalnej społeczności potencjał. Dopiero potencjał społeczny może wykorzystać istniejące możliwości o charakterze materialnym.

Dużym wyzwaniem są też potrzeby dotyczące obszarów objętych jurysdykcją innych podmiotów samorządowych (drogi i inwestycje w pasie drogowym dróg ponadgminnych). Tu też możliwości działania Gminy są ograniczone, a partycypacja w kosztach oznacza wydatek bez podniesienia majątku Gminy.

Szczegółowe wyniki ankiet znajdują się w załączniku.

4.3 ANALIZA SWOT GMINY SĘDZIEJOWICE

Poniżej zaprezentowano analizę SWOT Gminy Sędziejowice

Tabela 17 Analiza SWOT Gminy Sędziejowice

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Położenie Gminy; • Brak uciążliwego przemysłu; • Współpraca z sąsiadującymi gminami i powiatami; • Dobrze działające rolnictwo; • Kultywowanie tradycji; • Dobrze rozwinięta sieć wodociągowa; • Potencjał obszarów przyrodniczych; • Pomniki przyrody; • Cenne zabytki kultury; • Duża różnorodność imprez kulturalnych i rozrywkowych; • Przedsiębiorczość mieszkańców; • Relatywnie niezła sytuacja demograficzna; • Spokojna i bezpieczna okolica odpowiednia dla migracji rodzin z dziećmi i osób starszych; • Liczne miejsca aktywności kulturalnej i sportowej; • Sprawny samorząd; • Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych; • Bardzo dobre warunki dla potencjalnych inwestorów; • Zorganizowany system wywozu odpadów komunalnych; • Możliwość korzystania z zajęć pozalekcyjnych; • Dobry stan techniczny obiektów szkolnych i ich wyposażenia; • Pracownie komputerowe w szkołach; • Sprawnie działający system ochrony przeciwpożarowej i ratowniczy;	• Niepełne wykorzystanie terenów leśnych i obszarów przyrodniczych; • Wąskie odcinki dróg, częściowy brak chodników; • Niewystarczająca ilość środków na remonty i modernizację infrastruktury drogowej; • Niewystarczająco rozwinięta sieć kanalizacyjna; • Problem z rozmieszczeniem miejsc w przedszkolach; • Niewielki kapitał społeczny; • Niewielka ilość stowarzyszeń i organizacji społecznych; • Niewystarczające środki na dofinansowanie oświaty i kultury; • Braki w infrastrukturze ścieżek rowerowych; • Hałas i zanieczyszczenia (bliskość trasy S8);
SZANSE	**ZAGROŻENIA**

• Kurczenie się powierzchni inwestycyjnych i wysoka cena gruntów pod inwestycje na terenach sąsiednich; • Dostępność programów edukacyjnych i pomocowych dla rolników i przedsiębiorców; • Dostępność środków zewnętrznych co wspierałoby: powstawanie nowych miejsc pracy, specjalizację gospodarstw rolnych, poprawę infrastruktury; • Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciągnięcie kapitału wewnętrznego i zewnętrznego; • Wykorzystanie i wzmocnienie inicjatywy społeczności gminy (m.in. poprzez dostarczanie szeroko rozumianej informacji); • Rozwój turystyki i agroturystyki (w tym min. budowa ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych); • Rozwój gospodarstw ekologicznych (dobre gleby, tradycje, długi okres wegetacji); • Promocja gminy (min. poprzez organizowanie cyklicznych corocznych imprez promujących gminę); • Rozwój budownictwa jednorodzinnego (w gminie jest duża liczba działek budowlanych); • Współpraca z otoczeniem i zagranicą w zakresie pozyskiwania informacji na temat rozwoju, promocji itp.; • Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej • Rozwój agroturystyki; • Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rzecz rozwoju; • Wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo dla rozwoju turystyki z zachowaniem ochrony środowisk naturalnych; • Rozwój turystyki kilkudniowej i weekendowej; • Pozyskanie zewnętrznych inwestorów strategicznych; • Rozbudowa bazy rehabilitacyjnej dla niepełnosprawnych i osób starszych; • Wprowadzenie preferencji podatkowych dla podmiotów gospodarczych inwestujących w Gminie; • Wzrost dochodów firm i Gminy poprzez aktywizację gospodarczą terenów wiejskich; • Poprawa stanu technicznego istniejącej infrastruktury; • Dalsze wyposażanie Gminy w sieć kanalizacyjną; • Budowa sieci gazowej;	• Spadek przyrostu naturalnego (starzenie się społeczeństwa gminy); • Migracje ludności poza teren Gminy; • Konkurencja innych obszarów; • Warunki klimatyczne; • Niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy; • Ograniczenie dostępnych środków przeznaczonych na oświatę i kulturę; • Pandemie • Migracja młodych, wykształconych fachowców do większych ośrodków miejskich; • Niestabilna polityka fiskalna państwa wobec małych i średnich firm; • Brak stabilności przepisów prawa, zwłaszcza dotyczących samorządów; • Brak rozwiązań systemowych w zarządzaniu gospodarką wodną (spółki wodne).

• Duże możliwości rozwoju sportu przy wykorzystaniu już istniejącej infrastruktury; • Możliwości związane z trasą S8 (np. powstawanie nowych przedsiębiorstw).	

Źródło: opracowanie Remedia S.A. na podstawie materiałów Gminy

Analiza SWOT pokazuje, że Gmina Sędziejowice powinna nadal rozwijać się w oparciu o swoje korzystne położenie wykorzystując w tym celu wieloletnie tradycje. Ogromne wyzwanie dla Wójta i Rady Gminy Sędziejowice stanowi rozwój innych działów, niezwiązanych z rolnictwem. Głównym celem, przemawiającym za wspieraniem inicjatyw, jest wzrost jakości życia lokalnej społeczności. Przedsiębiorczość na terenie Gminy może przejawiać się w dwóch obszarach i dotyczyć działalności: rolniczej i pozarolniczej. Zwiększenie miejsc pracy wynika przede wszystkim z rozwoju lokalnego oraz ze wzrostu przedsiębiorczości wśród samych mieszkańców. Z pewnością inwestycje oparte na zewnętrznym kapitale wpłynęłyby na dalsze zmniejszanie się bezrobocia i poprawę jakości życia społeczności lokalnej, dlatego należy się wspólnie zastanowić, jakie podjąć działania, by zachęcić potencjalnych inwestorów do prowadzenia działalności na terenie gminy. Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców oraz pozyskanie nowych inwestorów, będzie skuteczniejsze w przypadku uzbrojenia terenów inwestycyjnych na obszarze gminy. Lokalizacja nowych podmiotów gospodarczych, na obszarach inwestycyjnych gminy, umożliwiłaby dalsze zahamowanie migracji młodych i wykształconych mieszkańców. Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna może pomóc w poszukiwaniach zarówno turystów, inwestorów jak i osób zainteresowanych osadnictwem w czystej i pięknej okolicy. W świetle starzenia się społeczeństwa ten kierunek może być interesującą możliwością rozwoju. Gmina powinna dalej rozwijać ten potencjał redukując swoje słabości podnosząc poziom usług, np. rozwijając poziom budownictwa mieszkaniowego, jakość sieci komunikacyjnej itp. Walory Gminy podnoszą niewykorzystane w pełni możliwości agroturystyczne, przede wszystkim w oparciu o interesujące otoczenie. Niemniej realizacja tego celu wymaga konsekwentnego wzmacniania dotychczasowych działań, takich jak poprawa stanu infrastruktury (przede wszystkim rozwinięcie sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, podniesienie jakości dróg), dbałość o infrastrukturę kulturalną i sportową. Propagowanie ekologicznych form rolnictwa doskonale wpisuje się w obraz Gminy zachęcającej do osiedlenia się w niej. Ponadto, aby wzmocnić możliwości finansowe realizacji przedsięwzięć należy szukać możliwości wsparcia dla budżetu poprzez środki zewnętrzne. Oczywiście wśród zewnętrznych najważniejszą opcją jest maksymalne wykorzystanie środków bezzwrotnych, głównie z UE (warto zwrócić uwagę także na tzw.

Fundusze Norweskie, oraz środki krajowe, zwłaszcza w obszarze infrastruktury technicznej). Trzeba też poszukiwać możliwości realizacji wybranych zadań w inny sposób, np. w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Dotyczy to zwłaszcza projektów związanych z przygotowaniem terenów inwestycyjnych. Warto przy tym podkreślić, że poprawa stanu infrastruktury zarówno technicznej jak i społecznej będzie silnym czynnikiem wzrostu, zarówno wewnętrznego jak i opartego o imigrację. Należy także poszerzać współpracę z ościennymi gminami. Perspektywę rozwoju Gminy Sędziejowice, a zwłaszcza w północnej jej części, otwiera jednak sąsiedztwo z trasą S-8 i węzłem komunikacyjnym w Marzeninie oraz udział gminy w Miejskim Obszarze Funkcjonalnym, w tym zakończenie w 2019 roku budowy łącznika z drogą ekspresową S-8. Duże inwestycje na terenach do zagospodarowania, niezwiązane z rolnictwem, mogłyby ożywić Gminę. Dodatkowym elementem, na który trzeba zwrócić uwagę, jest brak uzbrojonych terenów niezachęcających inwestorów do podejmowania działalności gospodarczej. Tutaj kluczowe będzie uzbrojenie terenów znajdujących się przy łączniku z drogą ekspresową S-8 w sieć wodociągową i kanalizacyjną. Niewątpliwie, problemem jest także sąsiedztwo obszaru specjalnej ochrony Natura 2000, ponieważ potencjalne zakłady mogłyby naruszyć walory środowiska naturalnego. Jednak prowadzenie działalności na terenach cennych przyrodniczo stwarza warunki do produkcji ekologicznej, która może stać się szansą dla przedsiębiorczych rolników oraz samej ludności wiejskiej. Warto zwrócić uwagę, że obecność lasów i atrakcyjnych terenów zielonych takich jak: Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki, rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz zabytki znajdujące się na terenie gminy, mogą posłużyć do rozwoju bazy agroturystycznej powiązanej z folklorem, tradycyjną kuchnią i lokalnym dziedzictwem.

Sprowadzając powyższe uogólnione omówienie wyników analizy SWOT Strategia Gminy Sedziejowice powinna skoncentrować się na wykorzystaniu szans, poprzez:

- dalszy rozwój rolnictwa, także poprzez rozwój rolnictwa ekologicznego,
- dalszy rozwój przedsiębiorczości, w szerokim rozumieniu, nie tylko w zakresie powiększania ilościowego dotychczasowych działalności ale także poszukiwania nowych rozwiązań gospodarczych i tworzenia miejsc pracy przyjaznych m. in. osobom zaangażowanym w produkcję, handel i usługi związane z rolnictwem. Działania te mają tworzyć spójną, przyjazną infrastrukturę sprzyjającą rozwojowi przedsiębiorczości,

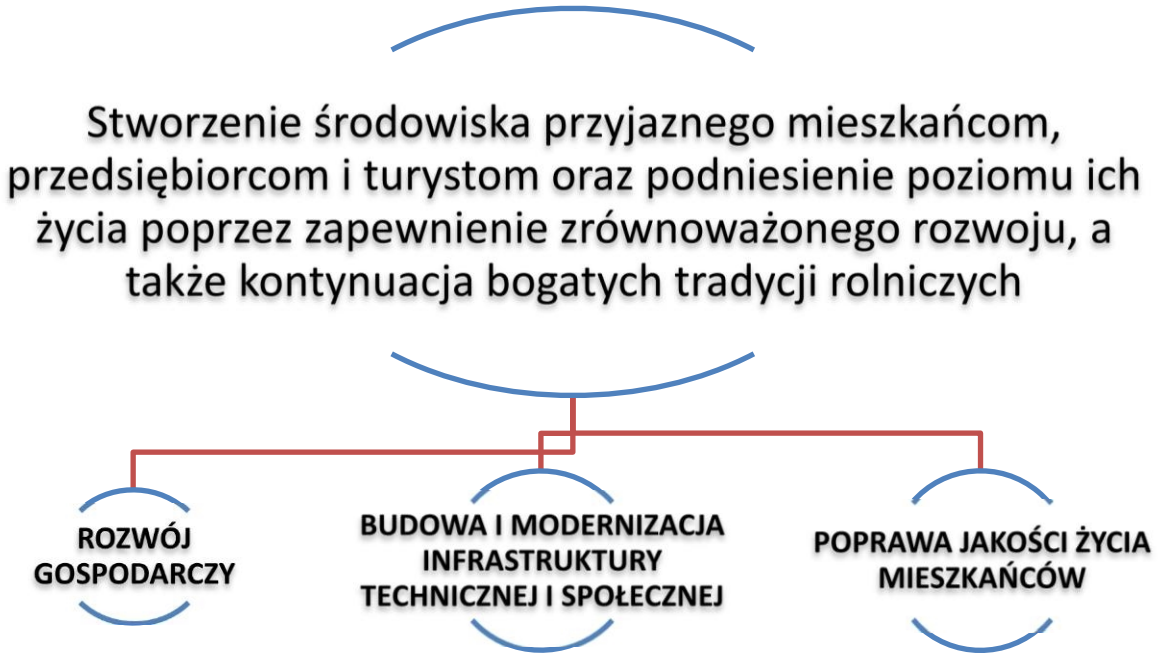
- warto również poszerzać ofertę kulturalną oraz rozbudować bazę sportową sprzyjającą napływowi potencjalnych mieszkańców (np. agroturystyka, siłownie na powietrzu, ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia), turystów i inwestorów,;
- pojedyncza gmina jest zbyt mała, aby sprostać wyzwaniom XXI wieku, dlatego ważnym elementem służącym rozwojowi jest współpraca z otoczeniem. Stąd waga współpracy z wieloma organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Gminy oraz sąsiednimi gminami, powiatem i partnerami z zagranicy,
- jednocześnie należy zwrócić uwagę na zagadnienie dobrej komunikacji, szczególnie jeśli chodzi o nawierzchnię dróg i infrastrukturę okołodrogową (oświetlenie, parkingi, chodniki),
- najciekawszym i prawdopodobnie najtrudniejszym wyzwaniem staje się problem demografii. Niemniej warto pamiętać, że w skali pojedynczej Gminy rozwiązaniem może być nie tylko rozwój wewnętrzny. Do gminy dającej dobre warunki życia będą przybywać nowi mieszkańcy z zewnątrz – chcący zamieszkać w cichej i spokojnej okolicy, z dala od miejskiego zgiełku. Taka migracja może pomóc w rozwiązywaniu problemów demograficznych. Dlatego należy przygotować możliwości osadnicze – np. poprzez uzbrojenie terenów i właściwe przygotowanie planów zagospodarowania przestrzennego,
- należy przygotować się na poszerzenie usług senioralnych – perspektywy demograficzne dla kraju wyglądają niekorzystnie w sytacji starzejącego się społeczeństwa.

4.4 WIZJA I CELE STRATEGICZNE GMINY SĘDZIEJOWICE

Wizją Gminy Sędziejowice jest stworzenie środowiska przyjaznego mieszkańcom i przedsiębiorcom oraz podniesienie poziomu ich życia przez zapewnienie trwałego, zrównoważonego rozwoju, a także kontynuacja bogatych tradycji rolniczych.

Poniżej zaprezentowane wizję i cele strategiczne dotyczące konkretnych obszarów rozwoju.

Określiwszy główne kierunki rozwojowe Strategii określono podstawowe Cele Strategiczne dla Gminy Sędziejowice.

Realizacja wszystkich celów strategicznych powinna odbywać się w oparciu o ekologię, właściwe finanse oraz istniejącą bazę (zaplecze), a efektem powinien być wpływ na pojawianie się nowych mieszkańców, powstawanie nowych miejsc pracy i ciągły rozwój społeczno-ekonomiczny Gminy.

5. CELE STRATEGICZNE I PROGRAMY OPERACYJNE STRATEGII GMINY SĘDZIEJOWICE

Szczególna rola samorządu terytorialnego została zarysowana przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 163, który stanowi, że samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych. Podstawowym celem działania samorządu jest osiągniecie zrównoważonego rozwoju regionu, który prowadzi do poprawy jakości życia lokalnej społeczności. Na podstawie analiz określono kierunki rozwoju, a następnie wyłoniono główne programy operacyjne. W skład programów wchodzą zarówno działania inwestycyjne jak i niebędące inwestycjami. W obszarach inwestycyjnych planowanie operacyjne zostanie zaprezentowane w kolejnych dokumentach Gminy o charakterze operacyjnym (przede wszystkim w Wieloletniej Prognozie Finansowej). Poniżej przedstawiono karty programów operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice.

5.1 PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „ROZWÓJ GOSPODARCZY”

Tabela 18 Cel strategiczny 1

CEL STRATEGICZNY 1	ROZWÓJ GOSPODARCZY
Program operacyjny 1.1	Dalsze tworzenie stref aktywności gospodarczej poprzez kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje
Działanie 1.1.1	**Wyznaczanie terenów inwestycyjnych**
Opis Działania	Tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Wielkość powierzchni objęta planem
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.1.2	**Oferowanie pakietu preferencyjnego przedsiębiorcom i inwestorom**
Opis Działania	Analiza i wykorzystanie aktualnych, pozostających w kompetencji samorządu możliwości działania (np. zwolnienie z podatków)
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba pozyskanych inwestorów, rozpoczętych inwestycji
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.1.3	**Promocja terenów inwestycyjnych**
Opis Działania	Reklama w mediach, lobbing wśród przedsiębiorców

Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba akcji promocyjnych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.1.4	**Wzmocnienie wizerunku gminy przyjaznej przedsiębiorcom**
Opis Działania	Współpraca z ogólnopolskimi organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców i mediami branżowymi, promocja oferty inwestycyjnej
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba akcji promocyjnych, liczba organizacji, z którymi podjęto współpracę
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 1.2	Dostosowanie produkcji rolniczej oraz przetwórstwa do funkcjonowania w standardach ekologicznych
Działanie 1.2.1	**Wspieranie innowacyjnych technologii**
Opis Działania	Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego i organizacjami rolniczymi, prowadzenie szkoleń i popularyzacja rozwoju rolnictwa i usług
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba akcji promocyjnych, liczba spotkań/wyjazdów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.2.2	**Tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego**
Opis Działania	Wspieranie, partnerstwo oraz współpraca z osobami zainteresowanymi przetwórstwem lokalnym
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba wytworzonych produktów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.2.3	**Budowa/przebudowa/modernizacja dróg dojazdowych do pól**
Opis Działania	Budowa/przebudowa/modernizacja dróg dojazdowych (do całkowitej długości 1 km) do pól sukcesywnie w poszczególnych sołectwach
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba kilometrów zmodernizowanych dróg lub wartość inwestycji
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.2.4	**Propagowanie ekologicznych upraw rolnych z możliwością wystawiania płodów rolnych na imprezach okolicznościowych**
Opis Działania	Promocja sprzedaży produktów rolnych podczas jarmarków, dożynek na

	terenie gminy, powiatu i poza jego granicami, stworzenie ulg (zachęt) do upraw ekologicznych oraz rynku certyfikującego skup produktów BIO
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba jarmarków, dożynek etc.
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.2.5	**Pomaganie w ukierunkowywaniu produkcji rolnej**
Opis Działania	Stworzenie programów pomocowych, organizacja/współorganizacja szkoleń zwłaszcza w zakresie dbałości o gleby, wspieranie restrukturyzacji rolnictwa
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba programów, szkoleń
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 1.3	Wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości
Działanie 1.3.1	**Stworzenie i wdrażanie programów pomocowych dla przedsiębiorców**
Opis Działania	Tworzenie i wspieranie programów pomocowych i informowanie przedsiębiorców
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba wdrożonych programów, liczba lokalnych aktów prawnych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.3.2	**Wspieranie organizacji bezpłatnych szkoleń**
Opis Działania	Udostępnienie lokali, informowanie o szkoleniach
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba zorganizowanych szkoleń
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.3.3	**Wspieranie lokalnych porozumień przedsiębiorców/rolników**
Opis Działania	Rozpoznanie i zaproszenie do współpracy działające organizacje rolnicze (oraz indywidualnych rolników) i przedsiębiorców
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne
Miernik oceny	Liczba spotkań, efekty współpracy
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.3.4	**Wspieranie włączenia społecznego**
Opis Działania	Pomoc w otwieraniu działalności gospodarczej osobom zagrożonym

	wyłączeniem społecznym np. rozwój spółdzielni socjalnych, lokalnych centrów integracji społecznych
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba beneficjentów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, GOPS w Sędziejowicach
Program operacyjny 1.4	Rozwój turystyki
Działanie 1.4.1	**Wykorzystanie potencjału i rozbudowa szlaków turystycznych**
Opis Działania	Wyeksponowanie walorów gminy, edukacja ekologiczna, przystosowanie szlaków dla różnych odbiorców (szlaki piesze, rowerowe, konne, nordic walking, ścieżki edukacyjne, punkty widokowe), rozbudowa miejsc wypoczynku przy szlakach (wiaty, stoły). Szlaki rowerowe, niech łączą atrakcje, stworzenie na bazie istniejących ścieżek nowych szlaków, np. historyczny.
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba nowych szlaków, atrakcji
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Lokalna Grupa Działania, Starostwo Powiatowe w Łasku
Działanie 1.4.2	**Promocja i rozwój agroturystyki**
Opis Działania	Działania medialne, w tym w mediach elektronicznych, szkolenia, pomoc w przekształcaniu istniejących gospodarstw rolnych w gospodarstwa agroturystyczne, zachęcenie rolników do tworzenia zagród edukacyjnych, np. zagospodarowanie nieużytków i stworzenie tam ścieżek przyrodniczych; rozwój pszczelarstwa
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Ilość informacji wytworzonych/opublikowanych przez pracowników Urzędu Gminy, liczba szkoleń
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 1.4.3	**Promocja walorów Gminy**
Opis Działania	Promocja walorów gminy, odnowa miejscowości, aktywne uczestnictwo w stowarzyszeniach, konferencjach itp. rozwój systemu informacji wizualnej, wykorzystanie form elektronicznych, współpraca z regionalnymi organizacjami i stowarzyszeniami, współpraca z mieszkańcami
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba akcji promocyjnych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice

Działanie 1.4.4	**Propagowanie turystyki weekendowej i kilkudniowej**
Opis Działania	Propagowanie turystyki weekendowej i kilkudniowej poprzez akcje promocyjne, reklamę w mediach itp.
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba działań promocyjnych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice

Źródło: Opracowanie własne, Urząd Gminy Sędziejowice

5.2 PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „BUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ”

Tabela 19 Cel strategiczny 2

CEL STRATEGICZNY 2	BUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ
Program operacyjny 2.1	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej
Działanie 2.1.1	**Budowa i modernizacja dróg gminnych**
Opis Działania	• Budowa dróg (o całkowitej długości do 1 km) • Naprawa i modernizacja istniejących odcinków drogowych, • Położenie nakładek bitumicznych na przygotowane do tego odcinki dróg.
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba kilometrów wybudowanych i zmodernizowanych dróg
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.1.2	**Budowa i modernizacja chodników, parkingów, przystanków**
Opis Działania	Budowa i modernizacja: • chodników, • parkingów (do 0,2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy oraz do 0,5 ha na pozostałych obszarach), • przystanków autobusowych.
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba kilometrów nowych i zmodernizowanych chodników, powierzchnia parkingów, liczba zmodernizowanych przystanków
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.1.3	**Modernizacja starych i budowa nowych energooszczędnych obwodów oświetleniowych**
Opis Działania	Dotyczy w pierwszym rzędzie odcinków dróg, gdzie występują zabudowania, miejsc niebezpiecznych (przejścia dla pieszych). Podstawowy zakres: demontaż starych opraw elektrycznych i źródeł światła i montaż nowych źródeł energooszczędnych (LED)
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Ilość kilometrów oświetlonych dróg, liczba punktów świetlnych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.1.4	**Podnoszenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym**

Opis Działania	W zależności od potrzeb miejscowych dbałość o właściwe oznakowanie, wprowadzanie progów i szykan spowalniających, szkolenia, działania informacyjne (np. bezpieczeństwo na drogach, zajęcia dla dzieci), zakup nowego sprzętu dla OSP
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne, środki Ochotniczych Straży Pożarnych
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych projektów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Starostwo Powiatowe w Łasku
Działanie 2.1.5	**Prowadzenie działań lobbingowych na rzecz modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich**
Opis Działania	Lobbing, organizacja spotkań
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba działań
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 2.2	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych, gazowych, deszczowych, wodociągowych, wymiana pokryć dachowych
Działanie 2.2.1	**Rozbudowa i modernizacja systemu dostarczania wody oraz odprowadzania ścieków komunalnych w Gminie, budowa sieci gazowej**
Opis Działania	Modernizacja przestarzałych odcinków sieci wodociągowej metodą bezwykopową, dostosowanie ujęć wody i stacji uzdatniania wody do nowych warunków związanych z suszą. Dalsza rozbudowa sieci kanalizacyjnej (poszczególne przedsięwzięcia do całkowitej długości 1 km). Budowa sieci gazowej (gazociąg o ciśnieniu nie większym niż 0,5 MPa)
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba kilometrów zmodernizowanych i wybudowanych odcinków sieci, liczba zmodernizowanych obiektów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.2.2	**Odbudowa naturalnej retencji**
Opis Działania	Stworzenie planów renaturyzacji cieków wodnych i odbudowy naturalnej retencji na terenie gminy Sędziejowice, rozpoznanie możliwości
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych projektów/oddanych obiektów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.2.3	**Umożliwienie mieszkańcom utylizacji wyrobów zawierających azbest**
Opis Działania	Stworzenie możliwości odbioru oraz utylizacji odpadów azbestowych
Potencjalne źródło	Środki własne, środki zewnętrzne

finansowania	
Miernik oceny	Liczba ton zutylizowanych wyrobów zawierających azbest
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 2.3	Rozbudowa gminnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej
Działanie 2.3.1	**Rozwój infrastruktury ścieżek rowerowych**
Opis Działania	Zaprojektowanie ścieżek i ich budowa, budowa stacji napraw rowerów
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Ilość kilometrów wybudowanych ścieżek i liczba stacji napraw
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.3.2	**Modernizacja istniejących obiektów stanowiących miejsca spotkań mieszkańców (np. świetlic wiejskich)**
Opis Działania	Modernizacja istniejących świetlic (miejsc spotkań mieszkańców) w poszczególnych miejscowościach gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba zmodernizowanych placówek
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.3.3	**Budowa i utrzymanie obiektów sportowych i rekreacyjnych**
Opis Działania	Budowa, utrzymanie i modernizacja obiektów sportowych i rekreacyjnych, budowa siłowni zewnętrznych, zakup sprzętu, budowa boisk sportowych, skateparków: • zabudowa objęta ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo miejscowego planu odbudowy o powierzchni zabudowy nie większej niż 2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy oraz o powierzchni zabudowy nie większej niż 4 ha na pozostałych obszarach • zabudowa nie objęta ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo miejscowego planu odbudowy o powierzchni zabudowy nie większej niż 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy oraz o powierzchni zabudowy nie większej niż 2 ha na pozostałych obszarach
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba wybudowanych obiektów/ liczba utrzymywanych obiektów
Termin realizacji	2021-2026

Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.3.4	**Budowa, doposażenie i utrzymanie placów zabaw dla dzieci**
Opis Działania	Budowa placów zabaw dla dzieci, wykonanie małej architektury, niwelacje terenu, zakup sprzętu, zagospodarowanie terenu
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba wybudowanych i zmodernizowanych placów zabaw
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 2.4	Modernizacja bazy oświatowej
Działanie 2.4.1	**Modernizacja istniejących świetlic przyszkolnych**
Opis Działania	Przygotowanie planów, remont
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba zmodernizowanych placówek
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Szkoły z terenu Gminy Sędziejowice
Działanie 2.4.2	**Tworzenie i doposażenie sal komputerowych z dostępem do Internetu**
Opis Działania	Stworzenie planów, pozyskanie środków finansowych, wyposażenie sal w komputery z dostępem do Internetu (w szkołach)
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Wartość pozyskanego sprzętu
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.4.3	**Poprawa dostępności uczniów do innowacyjnych technologii**
Opis Działania	Zakup oprogramowania i sprzętu informatycznego
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba zakupionego sprzętu i oprogramowania
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Szkoły z terenu Gminy Sędziejowice
Działanie 2.4.4	**Poprawa stanu bazy szkolnej, przedszkolnej**
Opis Działania	Budowa, rozbudowa, remonty budynków, sal gimnastycznych: • zabudowa objęta ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo miejscowego planu odbudowy o powierzchni zabudowy nie większej niż 2 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy oraz o powierzchni zabudowy nie większej niż 4 ha na pozostałych obszarach • zabudowa nie objęta ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego albo miejscowego planu odbudowy o powierzchni

	zabudowy nie większej niż 0,5 ha na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–3 tej ustawy oraz o powierzchni zabudowy nie większej niż 2 ha na pozostałych obszarach
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Wielkość nakładów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Szkoły z terenu Gminy Sędziejowice
Działanie 2.4.5	**Otwarcie żłobka**
Opis Działania	Analiza możliwości finansowych i lokalowych, otwarcie placówki
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Wielkość nakładów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 2.5	Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej
Działanie 2.5.1	**Rozwój gospodarki opartej na OZE i wspieranie inteligentnego zarządzania energią**
Opis Działania	Opracowanie programów, planów np. przy budowie, modernizacji obiektów publicznych dotyczących zastosowania w nich nowoczesnych rozwiązań, rozpoznanie lokalnych możliwości, rozpoznanie możliwości finansowania, wspieranie działań edukacyjnych dotyczących OZE
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba zrealizowanych projektów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 2.5.2	**Termomodernizacja budynków i poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej**
Opis Działania	Przygotowanie wymaganych dokumentów i realizacja zadań
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba budynków objętych termomodernizacją
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, partner prywatny
Program operacyjny 2.6	Upowszechnienie dostępu do Internetu szerokopasmowego
Działanie 2.6.1	**Zapewnienie dostępu do sieci szerokopasmowej na terenie Gminy**
Opis Działania	Wspieranie działań operatorów
Potencjalne	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne

źródło finansowania	
Miernik oceny	Liczba miejscowości z dostępem do szerokopasmowego Internetu
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, partner prywatny

Źródło: Opracowanie własne, Urząd Gminy Sędziejowice

5.3 PROGRAMY REALIZUJĄCE CEL „POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW”

Tabela 20 Cel strategiczny 3

CEL STRATEGICZNY 3	POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW
Program operacyjny 3.1	Zaspokojenie potrzeb rekreacyjnych i wypoczynkowych dzieci i młodzieży
Działanie 3.1.1	**Organizowanie różnych form letniego i zimowego wypoczynku dla dzieci i młodzieży**
Opis Działania	Przekazywanie środków, pomoc w organizacji imprez, konkursów
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba uczestników
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Działanie 3.1.2	**Współpraca z klubami sportowymi, organizacjami, stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby uprawiające różne dyscypliny sportu i promującymi Gminę**
Opis Działania	Ciągła współpraca jednostek podległych Urzędowi Gminy z klubami działającymi i mogącymi działać na terenie Gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba organizacji promujących Gminę
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 3.2	Zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy
Działanie 3.2.1	**Intensyfikacja udziału mieszkańców w kulturze jako uczestników i twórców wydarzeń kulturalnych**
Opis Działania	Opracowanie i realizacja programów uczestnictwa w kulturze, edukacji kulturalnej, informacji i promocji, oraz przeprowadzenie badań uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba wydarzeń
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Działanie 3.2.2	**Kultywowanie i promocja tradycji**
Opis Działania	Kontynuacja wszelkich działań przypominających i utrwalających tradycje lokalne. Formy to np.: organizacja konkursów artystycznych o charakterze lokalnym, wspieranie tworzenia wystaw, zespołów kultywujących lokalną twórczość, zachowanie dziedzictwa kulturowego poprzez organizację warsztatów artystycznych i rękodzielniczych, organizacja festynów, imprez

	okolicznościowych, koncertów, plenerów artystycznych, zlotów fanów motoryzacji, wystawy artystyczne
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba wydarzeń
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Działanie 3.2.3	**Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego**
Opis Działania	Wspieranie organizacji pozarządowych
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba aktywnie działających organizacji
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 3.3	Dbałość o wysoki poziom bezpieczeństwa społecznego
Działanie 3.3.1	**Dalsza modernizacja bazy lokalowej OSP, zapewnienie nowoczesnego sprzętu dla OSP oraz utrzymanie gotowości bojowej OSP**
Opis Działania	Przebudowy strażnic i świetlic, remonty strażnic, remont instalacji, zakup specjalistycznego sprzętu, szkolenia itp.
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Wielkość nakładów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Program operacyjny 3.4	Aktywne i zdrowe starzenie się
Działanie 3.4.1	**Działania na rzecz osób starszych**
Opis Działania	Kształtowanie i promocja aktywnych postaw na rzecz zdrowego i aktywnego stylu życia, zajęcia rekreacyjne, kulturalne, spotkania integracyjne
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba wydarzeń, projektów, spotkań
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Działanie 3.4.2	**Stworzenie punktu dziennej opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych**
Opis Działania	Prowadzenie zajęć rehabilitacyjnych, zapewnienie ludziom aktywnego spędzania czasu, prowadzenie terapii zajęciowych, uruchomienie idei wolontariatu wśród mieszkańców, zapewnienie konsultacji i porad
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne

Miernik oceny	Liczba osób korzystających z pomocy, liczba wolontariuszy
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Działanie 3.4.3	**Profilaktyka zdrowotna**
Opis Działania	Profilaktyka zmierzająca do zmniejszenia ilości chorób reumatycznych, alergicznych, onkologicznych, psychologicznych, wad postawy, wymowy, nowotworów (np. „białe niedziele”, wizyty mammobusów, działania profilaktyczne w szkołach itp.)
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach
Program operacyjny 3.5	Uczenie się przez całe życie (Lifelong Learning)
Działanie 3.5.1	**Stworzenie programów doszkalających w zakresie obsługi nowoczesnych urządzeń, Internetu, walka z wykluczeniem społecznym**
Opis działania	Zakup programów, przeszkolenie osób
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba osób korzystających ze szkoleń, liczba programów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Działanie 3.5.2	**Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego**
Opis działania	Upowszechnienie dostępu mieszkańców do usług elektronicznych
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba osób korzystających z komunikacji elektronicznej
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 3.5.3	**Wspieranie rozwoju e-społeczeństwa**
Opis działania	Wspieranie wprowadzania rozwiązań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba prowadzonych projektów
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, partner prywatny
Działanie 3.5.4	**Promocja postaw ekologicznych**
Opis działania	Szkolenia, warsztaty, projekty, inicjatywy społeczne, działania medialne, zakup dodatkowych pojemników do sortowania odpadów
Potencjalne źródło	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne

finansowania	
Miernik oceny	Liczba podjętych kampanii informacyjnych
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy
Program operacyjny 3.6	Aktywizacja mieszkańców
Działanie 3.6.1	**Szkolenia dla mieszkańców**
Opis działania	Szkolenia dla mieszkańców m. in. w zakresie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba przeprowadzonych szkoleń
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, podmioty zewnętrzne
Działanie 3.6.2	**Ciągłe doskonalenie się urzędników gminnych w zakresie aktywizacji mieszkańców**
Opis działania	Wizyty studyjne w gminach partnerskich w celu zapoznania się z dobrymi praktykami w zakresie aktywizacji gospodarczej mieszkańców, szkolenia pracowników Urzędu Gminy
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne
Miernik oceny	Liczba szkoleń, liczba przeszkolonych pracowników, liczba wizyt
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice
Działanie 3.6.3	**Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy**
Opis działania	• Organizacja kształcenia w zakresie zdobywania umiejętności rzemieślniczych, • Stymulacja inwestycji lokalnych kreujących nowe miejsca pracy, • Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami, • Aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin dotkniętych i zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, • Polityka informacyjna w zakresie lokalnego rynku pracy
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba podmiotów korzystających z kształcenia
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sędziejowicach
Program operacyjny 3.7	Wzmocnienie współpracy z mieszkańcami
Działanie 3.7.1	**Wzmocnienie współpracy z mieszkańcami**
Opis działania	tworzenie narzędzi i mechanizmów konsultacji społecznych, wzmocnienie komunikacji z mieszkańcami, , wspieranie rozwoju wolontariatu, wspieranie organizacji pozarządowych, w szczególności w realizacji zadań własnych gminy, rozwój infrastruktury dedykowanej NGO, wspieranie

	rozwoju kapitału społecznego
Potencjalne źródło finansowania	Środki własne, środki zewnętrzne i prywatne
Miernik oceny	Liczba przeprowadzonych działań
Termin realizacji	2021-2026
Koordynator	Urząd Gminy Sędziejowice, Jednostki Organizacyjne Gminy

Źródło: Opracowanie własne, Urząd Gminy w Sędziejowice

W celu osiągnięcia wszystkich powyżej wymienionych celów istotne jest podniesienie zdolności inwestycyjnych Gminy poprzez właściwą optymalizację organizacyjno-finansową. Wszystkie zaprezentowane działania ułatwią realizację zrównoważonego rozwoju, a ich realizacja odbywać będzie się z uwzględnieniem sytuacji finansowej Gminy oraz Państwa. W praktyce należy się spodziewać, że podstawowym czynnikiem priorytetyzującym zadania będzie możliwość pozyskania dofinansowania bezzwrotnego. Takie hierarchizowanie należy zrealizować każdorazowo decydując o przyznaniu środków na realizację w ramach kolejnego budżetu i kolejnej WPF. To bowiem pozwoli na swoiste lewarowanie możliwości budżetowych i maksymalizacji wartościowej zrealizowanych na rzecz mieszkańców działań.

6. STRATEGIA GMINY SĘDZIEJOWICE A INNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

W niniejszym rozdziale dokonano prezentacji Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na tle innych dokumentów strategicznych wyższego szczebla (krajowych, wojewódzkich i powiatowych).

6.1 DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU „POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI"

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „**Polska 2030**. Trzecia fala nowoczesności" – jest to dokument rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym. Określa on główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku. Celem Strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie i próba uniknięcia tzw. „straconej dekady" – wolniejszego rozwoju gospodarczego niż w poprzednich latach, który powodowałby negatywny wpływ na jakość życia ludzi. Strategia zakłada więc zbudowanie przewag konkurencyjnych do 2030 roku, tak, aby po wykorzystaniu obecnych sił rozwojowych Polska posiadała nowe potencjały wzrostu w obszarach, które dotychczas nie były eksploatowane, np. w obszarze edukacji.

Głównym celem dokumentu **Polska 2030** jest poprawa jakości życia Polaków mierzona wskaźnikami jakościowymi, a także wartością oraz tempem wzrostu polskiego PKB. Projekt kładzie nacisk na jednoczesny rozwój w trzech strategicznych obszarach: **konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa.**

Cele Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice, programy z tym związane, a także przedstawione kierunki działań wpisują się w cele przedstawione w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności".

6.2 RAPORT POLSKA 2030. WYZWANIA ROZWOJOWE

Raport Polska 2030 przedstawia wyzwania jakie powinniśmy podjąć w perspektywie roku 2030 tj.:

- Wzrost i konkurencyjność,
- Sytuacja demograficzna,
- Wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
- Odpowiedni potencjał infrastruktury,
- Bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne,
- Gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
- Solidarność i spójność regionalna,
- Poprawa spójności społecznej,
- Sprawne państwo,
- Wzrost kapitału społecznego Polski.

Realizacja celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice przyczyni się do urzeczywistniania tych wyzwań w skali pojedynczej gminy.

6.3 KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

W KPZK 2030 rozwój kraju traktowany jest w sposób kompleksowy. Oznacza to, że zadaniem zagospodarowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, państwa). Powinno być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast, ochrony terenów zielonych.

KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:

- Poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- Tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- Rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),

- Poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- Wzmacniania odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami),
- Systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

Koncepcje zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice zawierają założenia Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

6.4 KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

- KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.
- W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.
- Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).
- Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju

przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.

- W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.
- W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Ponadto KSRR 2030 prezentuje:

- jak dostosować się do zmian, które dzieją się wokół nas, by Polska była świadomym, odnoszącym korzyści uczestnikiem procesu globalizacji;
- jak wykorzystać atuty regionu – w tym zasoby ludzkie i naturalne, zalety lokalizacyjne i instytucjonalne - do jego rozwoju;
- mechanizmy współpracy pomiędzy: rządem, samorządem regionalnym, lokalnym, które umożliwiają ukierunkowanie krajowych i regionalnych strumieni finansowych na realizację powstających oddolnie wizji i planów rozwoju.

Koncepcje zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice są zbieżne z wyzwaniami określonymi w KSRR 2030.

6.5 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa określającym wizję i cele polityki regionalnej w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 jest odpowiedzią władz województwa na zmieniające się uwarunkowania i wyzwania, przedstawia spójny plan powiązanych i przemyślanych działań w perspektywie najbliższej dekady, stanowiący punkt wyjścia do szerokiej współpracy, której efektem będzie podniesienie jakości życia mieszkańców województwa łódzkiego.

Istotnym uwarunkowaniem procesu tworzenia strategii, wpływającym na formułowanie celów i kierunków interwencji są również cele polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Po roku 2020 zakłada się większą koncentrację środków na innowacje, wsparcie małych przedsiębiorstw, technologie cyfrowe i modernizację przemysłu. Priorytetowe będzie również przechodzenie do niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym oraz walka ze zmianami klimatu.

Spójność dokumentów strategicznych Gminy wymaga połączenia celów Strategii z dokumentem nadrzędnym, jakim jest strategia województwa. Spójność ta realizowana jest na poziomie celów strategicznych obu dokumentów, które przekładają się dalej na konkretne zadania inwestycyjne. Układ celów Strategii Rozwoju Województwa wynika z potrzeb rozwojowych i modernizacyjnych regionu.

Strategia Rozwoju Gminy Sędziejowice poprzez wykonanie zaplanowanych programów rozwojowych, realizować będzie cele strategiczne wyznaczone w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka;
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans;
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń.

6.6 STRATEGIA ROZWOJU POWIATU ŁASKIEGO 2022

Strategia rozwoju stanowi podstawę do opracowywania szczegółowych projektów rozwojowych, a następnie aplikowania i uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych na ich realizację. Służy więc do koordynacji działań rozwojowych podejmowanych przez lokalne jednostki samorządu terytorialnego, w tym maksymalizacji efektów wynikających z wydatkowanych środków finansowych. Cele Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice wpisują się w założenia określone w Strategii Rozwoju Powiatu Łaskiego:

- Ekonomiczne:
    - Budowa nowoczesnej gospodarki zapewniającej trwały rozwój powiatu łaskiego;
- Społeczne:
    - Poprawa warunków życia społeczeństwa powiatu;
- Ekologiczno-przestrzenne:

- Ochrona i zachowanie walorów środowiska naturalnego jako główny czynnik rozwoju turystyki i rolnictwa ekologicznego na terenie powiatu łaskiego.

7. WDRAŻANIE STRATEGII

7.1 METODY ZARZĄDZANIA I MONITOROWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY SĘDZIEJOWICE

Strategia jest dokumentem planowania długookresowego, który stanowi podstawę do precyzowania rozwojowych przedsięwzięć społecznych i gospodarczych. Sądzić należy, że ewentualna aktualizacja Strategii jeden raz w okresie kadencji władz samorządowych winna zapewnić jej wystarczające dostosowanie do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy.

Zaprezentowane opracowanie zawiera zbiór celów strategicznych Gminy. Określenie „cel" określa zarówno pojedyncze działanie, wiele działań bądź wręcz odwołuje się do spójnego opracowania.

W skali krótko i średniookresowej aktualizacje planów rozwojowych Gminy zapewnia przygotowanie i doroczny przegląd budżetów i Wieloletnich Prognoz Finansowych. Monitoring i ewaluacja oprócz dokonania oceny stopnia realizacji działań zapisanych w Strategii polega na wprowadzaniu modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami wpływającymi na rozwój społeczny i gospodarczy Gminy.

Cele opisane w Strategii winny stać się podstawą projektów realizowanych przez samorząd. Realizacja wybranych zadań odbywać się będzie poprzez uchwalanie i realizacje kolejnych budżetów.

Władze Gminy wypełniając Strategię winny podejmować decyzje określające: rodzaj zadań i ich hierarchię, zakres finansowania, okres i kolejność realizacji zadań. Zarządzanie finansowe polega na wdrażaniu przyjętych przez Radę Gminy kolejnych budżetów i WPF-ów, analizujących aktualne możliwości inwestycyjne. Aktualne dokumenty (budżet i WPF) są dostępne każdorazowo na stronie BIP Gminy Sędziejowice.

Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych projektów. Poszczególne cele opisane w Strategii posiadają określone mierniki oceny będące podstawą do budowania szczegółowych zasad oceny postępu prac nad programami. Sposób prezentacji osiągnięć z realizacji Strategii to decyzja władz Gminy. Monitorowanie i ocena zarówno Strategii polegać winno na porównaniu osiągniętego stanu do założeń opisanych

w odpowiednich programach na podstawie analizy sprawozdań rzeczowych i finansowych jednostek organizacyjnych gminy.

Urząd Gminy Sędziejowice jako instytucja wdrażająca Strategię Rozwoju jest odpowiedzialny za:

- zbieranie i udostępnianie danych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji Strategii,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

W przyjętej hierarchii dokumentów programowych podstawowe informacje pokazujące realizację Strategii zawierają w sobie sprawozdania z wykonania budżetu Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Sędziejowice została opracowana przy założeniu, że jej sporządzenie przyczyni się do planowego zarządzania wymagającego okresowych weryfikacji luki pomiędzy stanem faktycznym i stanem pożądanym w Gminie.

7.2 MIERNIKI OCENY STRATEGII

W poniższej tabeli zaprezentowano mierniki oceny Strategii.

Tabela 21 Mierniki oceny strategii

Działanie	Miernik oceny	Jednostka	Źródło pozyskania informacji	Częstotliwość pomiaru	Oczekiwania zmiana w 2027 r.
Cel strategiczny 1: ROZWÓJ GOSPODARCZY					
1.1.1	Wielkość powierzchni objęta planem	km^2/ha	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.1.2	Liczba pozyskanych inwestorów, Liczba rozpoczętych inwestycji	szt. szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
1.1.3	Liczba akcji promocyjnych	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.1.4	Liczba akcji promocyjnych, Liczba organizacji, z którymi podjęto współpracę	szt. szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
1.2.1	Liczba akcji promocyjnych, Liczba spotkań/wyjazdów	szt. szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
1.2.2	Liczba wytworzonych produktów	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.2.3	Liczba kilometrów zmodernizowanych dróg lub wartość inwestycji	km/zł	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.2.4	Liczba jarmarków, dożynek etc.	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.2.5	Liczba programów, szkoleń	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.3.1	Liczba wdrożonych programów Liczba lokalnych aktów prawnych	szt. szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
1.3.2	Liczba zorganizowanych szkoleń	szt.	UG, LGD	1 raz/2 lata	Wzrost
1.3.3	Liczba spotkań	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.3.4	Liczba beneficjentów	szt.	GOPS	1 raz/2 lata	Wzrost
1.4.1	Liczba nowych szlaków, atrakcji	szt.	UG, LGD, SP	1 raz/2 lata	Wzrost
1.4.2	Ilość informacji wytworzonych/opublikowanych przez pracowników Urzędu Gminy	szt. szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost

	Liczba szkoleń		UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.4.3	Liczba akcji promocyjnych	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
1.4.4	Liczba działań promocyjnych	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
Cel strategiczny 2: BUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ					
2.1.1	Liczba kilometrów wybudowanych i zmodernizowanych dróg	km	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.1.2	Liczba kilometrów nowych i zmodernizowanych chodników Powierzchnia parkingów Liczba zmodernizowanych przystanków	km m^2 szt.	UG UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost Wzrost
2.1.3	Ilość kilometrów oświetlonych dróg Liczba punktów świetlnych	km szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
2.1.4	Liczba zrealizowanych projektów	szt.	UG, SP	1 raz/2 lata	Wzrost
2.1.5	Liczba działań	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.2.1	Liczba kilometrów zmodernizowanych i wybudowanych odcinków sieci Liczba zmodernizowanych obiektów	km szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
2.2.2	Liczba zrealizowanych projektów/oddanych obiektów	szt.	UG, SW	1 raz/2 lata	Wzrost
2.2.3	Liczba ton zutylizowanych wyrobów zawierających azbest	t	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.3.1	Liczba kilometrów wybudowanych ścieżek Liczba stacji napraw	km szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
2.3.2	Liczba zmodernizowanych placówek	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.3.3	Liczba wybudowanych obiektów Liczba utrzymywanych obiektów	szt. szt.	UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
2.3.4	Liczba wybudowanych i zmodernizowanych placów zabaw	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.4.1	Liczba zmodernizowanych placówek	szt.	UG, S	1 raz/2 lata	Wzrost
2.4.2	Wartość pozyskanego sprzętu	zł	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.4.3	Liczba zakupionego sprzętu i oprogramowania	szt.	UG, S	1 raz/2 lata	Wzrost
2.4.4	Wielkość nakładów	zł	UG, S	1 raz/2 lata	Wzrost
2.4.5	Wielkość nakładów	zł	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.5.1	Liczba zrealizowanych projektów	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.5.2	Liczba budynków objętych termomodernizacją	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
2.6.1	Liczba miejscowości z dostępem do szerokopasmowego Internetu	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
Cel strategiczny 2: POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW					
3.1.1	Liczba uczestników	osoba	UG, JOG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.1.2	Liczba organizacji promujących Gminę	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.2.1	Liczba wydarzeń	szt.	UG, GOK, GBP	1 raz/2 lata	Wzrost
3.2.2	Liczba wydarzeń	szt.	UG, JOG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.2.3	Liczba aktywnie działających organizacji	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.3.1	Wielkość nakładów	zł	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.4.1	Liczba wydarzeń, projektów, spotkań	szt.	UG, JOG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.4.2	Liczba osób korzystających z pomocy Liczba wolontariuszy	osoba osoba	UG, JOG UG, JOG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost
3.4.3	Liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych	szt.	UG, GOPS, GKRPA	1 raz/2 lata	Wzrost
3.5.1	Liczba osób korzystających ze szkoleń Liczba programów	osoba szt.	UG, JOG UG, JOG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost

3.5.2	Liczba osób korzystających z komunikacji elektronicznej	osoba	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.5.3	Liczba prowadzonych projektów	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.5.4	Liczba podjętych kampanii informacyjnych	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.6.1	Liczba przeprowadzonych szkoleń	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost
3.6.2	Liczba szkoleń Liczba przeszkolonych pracowników Liczba wizyt	szt. osoba szt.	UG UG UG	1 raz/2 lata 1 raz/2 lata 1 raz/2 lata	Wzrost Wzrost Wzrost
3.6.3	Liczba podmiotów korzystających z kształcenia	szt.	UG, GOPS	1 raz/2 lata	Wzrost
3.7.1	Liczba przeprowadzonych działań	szt.	UG	1 raz/2 lata	Wzrost

Źródło: opracowanie własne

UG – Urząd Gminy Sędziejowice, LGD – Lokalna Grupa Działania, GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, SP – Starostwo Powiatowe w Łasku, S – szkoły z terenu Gminy Sędziejowice, JOG – Jednostki Organizacyjne Gminy, GOK – Gminny Ośrodek Kultury, GBP – Gminna Biblioteka Publiczna, GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

7.3 SPOSOBY INICJOWANIA WSPÓŁPRACY MIEDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, PRYWATNYM I ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Do zadań Gminy należy współpraca i wspieranie wybranych przedsięwzięć organizacji pozarządowych działających na jej terenie. Sposób przygotowania i monitorowania Strategii i innych dokumentów związanych z rozwojem Gminy gwarantuje włączenie organizacji pozarządowych i sektora prywatnego we współpracę z sektorem publicznym. Dodatkowo należy wspomnieć, że skład Rady Gminy będącej szeroką reprezentacją mieszkańców Gminy sprzyja łączeniu różnych środowisk w aktywności na rzecz Gminy. Bezpośrednio w zgłaszaniu i przy opracowywaniu zadań biorą czynny udział organizacje pozarządowe oraz społeczeństwo zarówno poprzez włączanie się bezpośrednie jak i poprzez swoich przedstawicieli w Radzie Gminy.

Gmina inicjuje współpracę z instytucjami sektora publicznego i lokalnymi przedsiębiorstwami sektora prywatnego poprzez organizowanie wspólnych spotkań dla przedstawicieli tych jednostek.

7.4 PUBLIC RELATIONS STRATEGII ROZWOJU GMINY SĘDZIEJOWICE

Istotną uwagę władze Gminy będą przykładać do przekazywania społeczności lokalnej rzeczowej i wyczerpującej informacji na temat realizacji Strategii Rozwoju. Public Relations,

którego zadaniem jest upowszechnianie zamierzeń Strategii i dokumentów związanych pośród przyszłych beneficjentów (w tym zwłaszcza mieszkańców), jednostek podległych i innych podmiotów odbywa się poprzez trzy formy komunikacji:

- serwisy internetowe – będące szybkim i ogólnodostępnym źródłem informacji o aktualnych działaniach i stanowią dla opinii publicznej kompleksowe źródło informacji o założeniach i osiągnięciach Strategii,
- współpracę z mediami – działania wykorzystujące współpracę z prasą, radiem, telewizja o zasięgu lokalnym będą kluczowym elementem przy realizacji Strategii i dokumentów związanych,
- bezpośrednie działania informacyjno-promocyjne Wójta Gminy.

Podstawowym celem działań związanych z Public Relations Strategii jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców końcowych działań podejmowanych w ramach Strategii, a więc do mieszkańców Gminy, przedsiębiorców lokalnych, organizacji społecznych. Informowanie społeczności lokalnej o realizacji Strategii Gminy odbywać się będzie w sposób pośredni – medialny, jak i bezpośredni – interaktywny. Pośrednio informacje zamieszczane będą w lokalnej prasie, na stronie internetowej Gminy, w materiałach i broszurach promocyjnych i informacyjnych.

8. ZAŁĄCZNIKI

1. Wzór ankiety

ANKIETA na potrzeby sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2021-2026

Szanowni Państwo, dla Gminy Sędziejowice zostanie opracowana Strategia Rozwoju na lata 2021-2026. Jeśli chcą Państwo mieć wpływ na działania rozwojowe naszej Gminy to prosimy wypełnienie niniejszej ankiety. Dziękujemy!

Na początek prosimy o odpowiedzieć na kilka pytań określających satysfakcję z życia na terenie Gminy Sędziejowice (znakiem X) w podstawowych obszarach działań.

I. Jak ocenia Pan(i) warunki życia na terenie Gminy Sędziejowice biorąc pod uwagę:

KOMUNIKACJA I DOSTĘP DO MEDIÓW					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość dróg, ulic					
stan i dostępność chodników					
dostęp do ścieżek rowerowych					
dostęp do komunikacji zbiorowej (pks, busy)					
dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)					
dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)					
dostęp do nowoczesnych technologii (internet)					

EDUKACJA, STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWEK OŚWIATY, KULTURA					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
jakość kształcenia w szkołach					
dostępność przedszkoli					
dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)					
dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, kółka zainteresowań, zajęcia artystyczne i sportowe)					
oferta kulturalna					

SPORT, ZDROWIE					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
dostępność lekarza rodzinnego					
jakość świadczonych usług opieki zdrowotnej					
dostępność placu zabaw					
stan i wyposażenie placów zabaw					
poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej					
dostępność miejsc sportu i rekreacji					

OCHRONA ŚRODOWISKA i WYGLĄD GMINY SĘDZIEJOWICE					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo dobre	raczej dobre	raczej złe	bardzo złe	trudno powiedzieć
stan środowiska przyrodniczego					
stan oświetlenia ulicznego					
stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych					
estetykę miejscowości					
atrakcyjność turystyczną Gminy Sędziejowice					
czystość i porządek na terenie Gminy Sędziejowice					

OCHRONA ŚRODOWISKA					
Jak ocenia Pan(i) warunki życia biorąc pod uwagę:	bardzo duże	duże	małe	bardzo małe	trudno powiedzieć
narażenie na zanieczyszczenia powietrza					
narażenie na hałas					

II. Mocne i słabe strony

Jakie są według Pani/Pana największe problemy Gminy Sędziejowice, a gdzie widać perspektywy rozwoju. Prosimy ocenić elementy wymienione w tabeli (znakiem X).

	zdecydowanie słaba strona	słaba strona	czynnik obojętny	silna strona	zdecydowanie silna strona
dostępność komunikacyjna					
infrastruktura komunalna (wodociągi)					
infrastruktura komunalna (kanalizacja)					
dostęp do nowoczesnych technologii i internetu					
rynek pracy					
oferta edukacyjna					
oferta sportowo-rekreacyjna					
oferta turystyczna					
kultywowanie tradycji i zwyczajów					

przedsiębiorczość mieszkańców					
aktywność związków i stowarzyszeń itp.					
walory przyrodnicze					
walory historyczne i zabytkowe					

III. Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Sędziejowice?

- Rozbudowa dróg, ulic i parkingów
- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
- Budowa sieci gazowej
- Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej
- Inwestycje w odnawialne źródła energii
- Inwestycje w oświatę i edukację
- Poprawa dostępności przedszkoli
- Budowa żłobków
- Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi
- Poprawa warunków dla inwestorów
- Wsparcie dla osób najbiedniejszych
- Dofinansowanie badań profilaktycznych
- Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych
- Promocja i rozwój turystyki
- Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport
- Promocja i inwestycje w kulturę
- Inne……..

IV. Jeśli mają Państwo własne pomysły, uwagi i wnioski jakie należy wykorzystać przy opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2021-2026, to proszę je wskazać poniżej?

……

……

……

V. Metryczka

1) W jakim przedziale wiekowym się Pan(i) znajduje?

- do 24 lat
- 25-35 lat
- 36-50 lat
- 51-70 lat
- powyżej 70 roku życia

2) Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

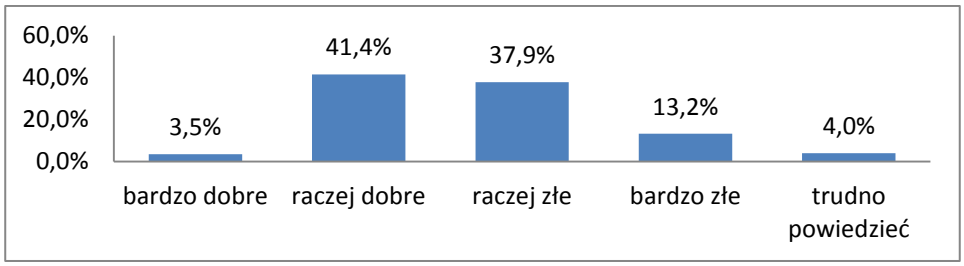
3) Sołectwo:

- Bilew
- Brzeski
- Dobra
- Grabia Trzecia
- Grabia
- Grabica
- Grabno
- Kamostek
- Korczyska
- Kozuby
- Kustrzyce
- Lichawa
- Marzenin
- Niecenia
- Osiny
- Podule
- Pruszków
- Przymiłów
- Rososza
- Sędziejowice-Kolonia
- Sędziejowice
- Siedlce
- Sobiepany
- Wrzesiny
- Żagliny

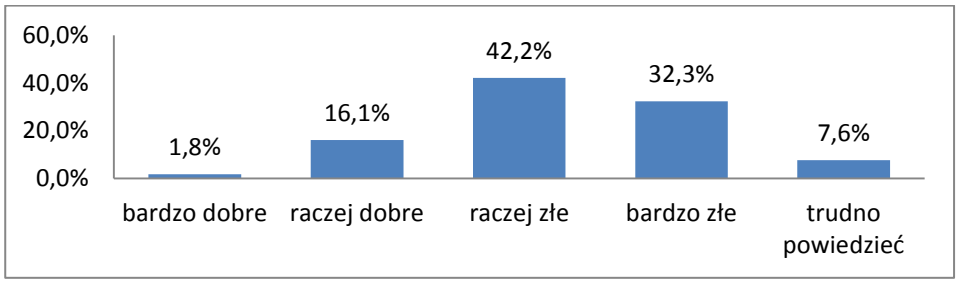
2. Wyniki ankiety

Jak ocenia Pan(i) warunki życia na terenie Gminy Sędziejowice biorąc pod uwagę:

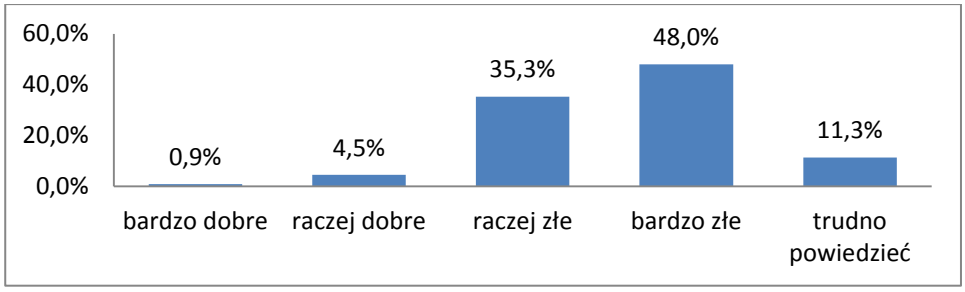
- KOMUNIKACJA I DOSTĘP DO MEDIÓW
  - jakość dróg, ulic

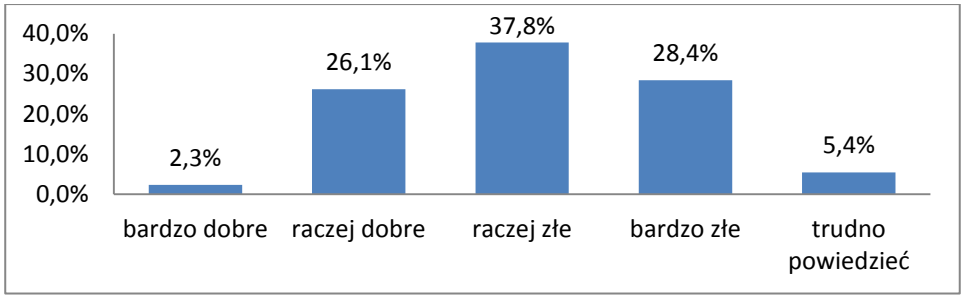
  - stan i dostępność chodników

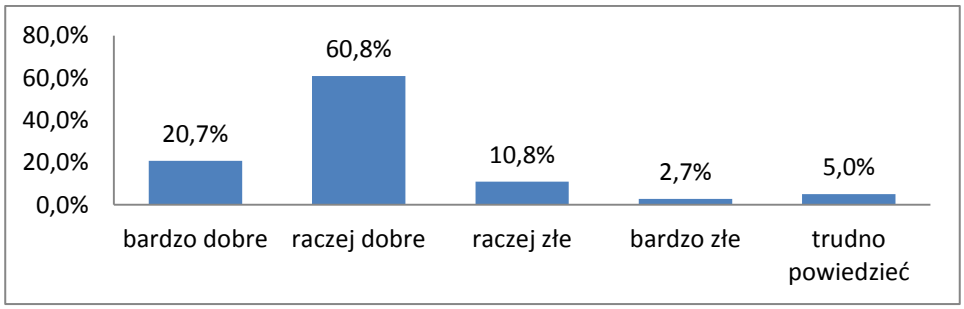
  - dostęp do ścieżek rowerowych

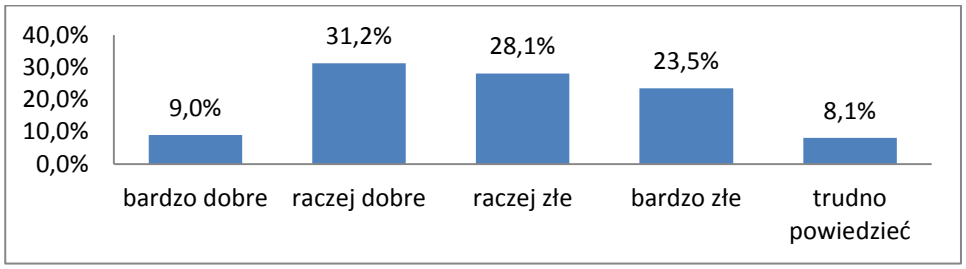
  - dostęp do komunikacji zbiorowej (pks, busy)

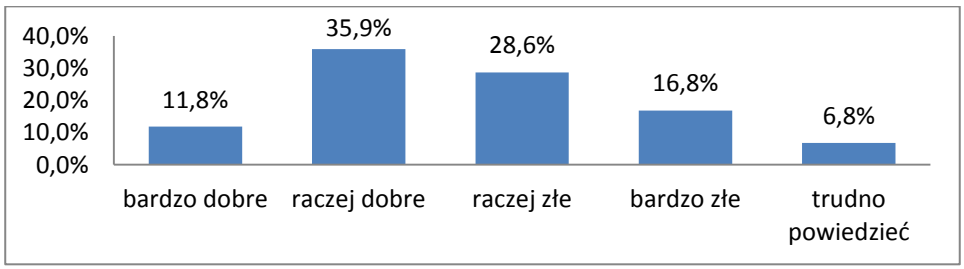
  - dostęp do infrastruktury technicznej (wodociągi)

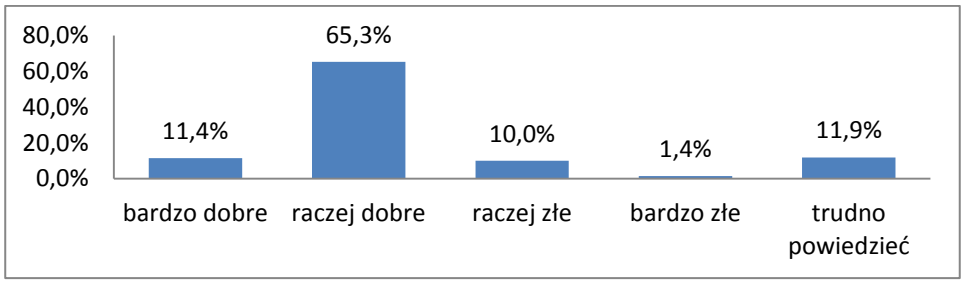
- dostęp do infrastruktury technicznej (kanalizacja)

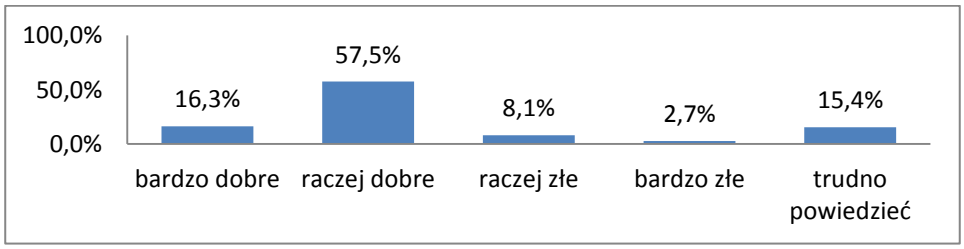
- dostęp do nowoczesnych technologii (internet)

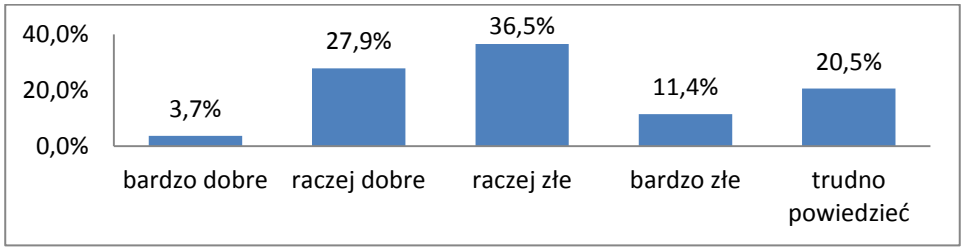
- EDUKACJA, STRUKTURA ORGANIZACYJNA PLACÓWEK OŚWIATY, KULTURA
  - jakość kształcenia w szkołach

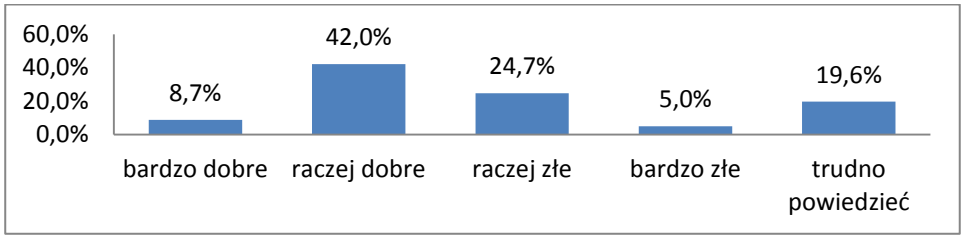
  - dostępność przedszkoli

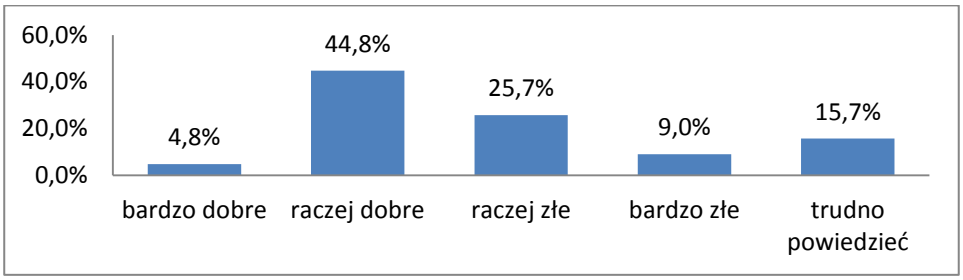
  - dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych (kursy, szkolenia)

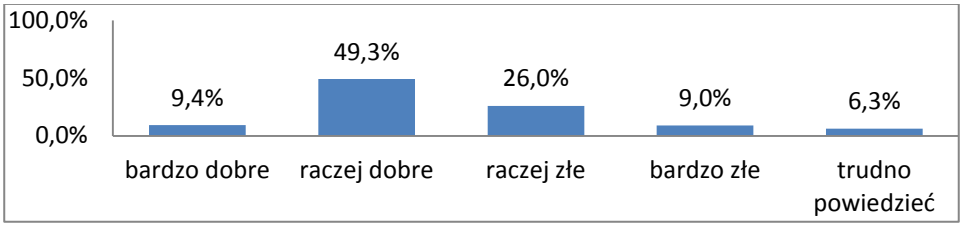
  - dostęp do zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (np. nauka języków, kółka zainteresowań, zajęcia artystyczne i sportowe)

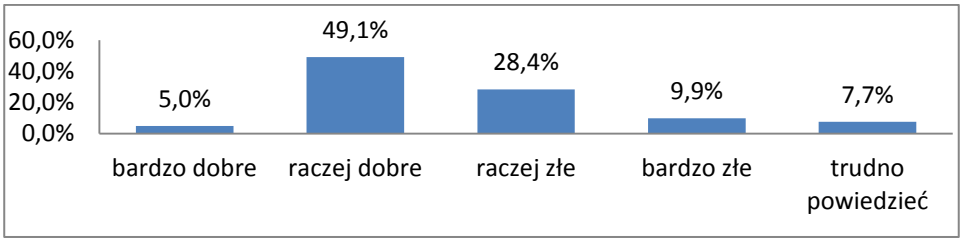
- oferta kulturalna

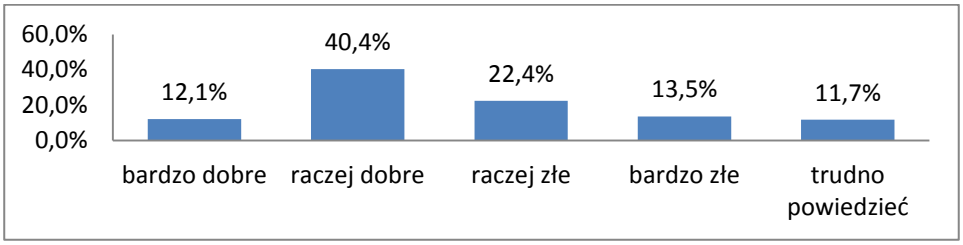
- SPORT, ZDROWIE
  - dostępność lekarza rodzinnego

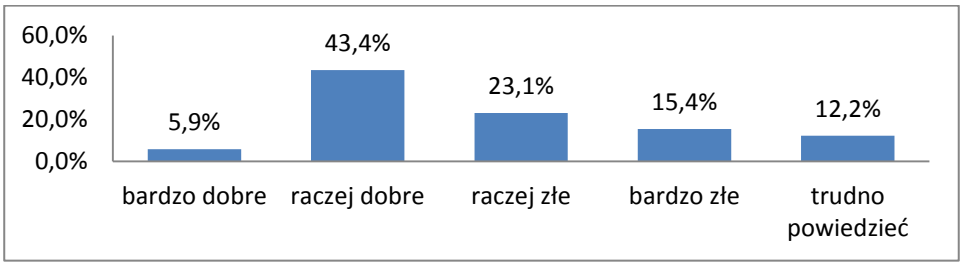
  - jakość świadczonych usług opieki zdrowotnej

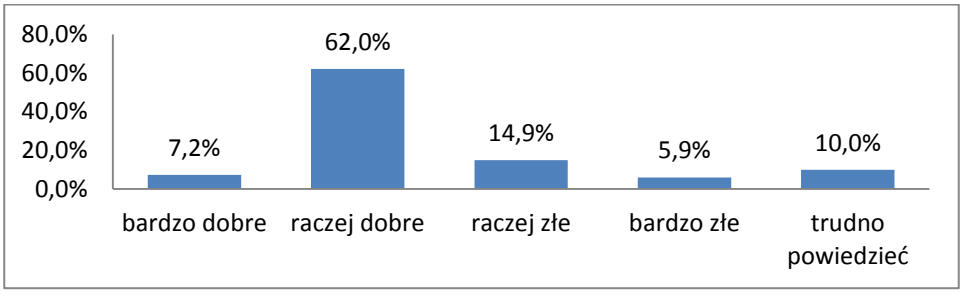
  - dostępność placów zabaw

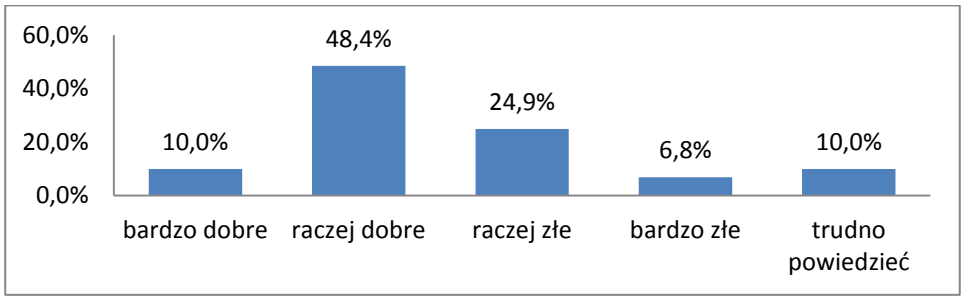
  - stan i wyposażenie placów zabaw

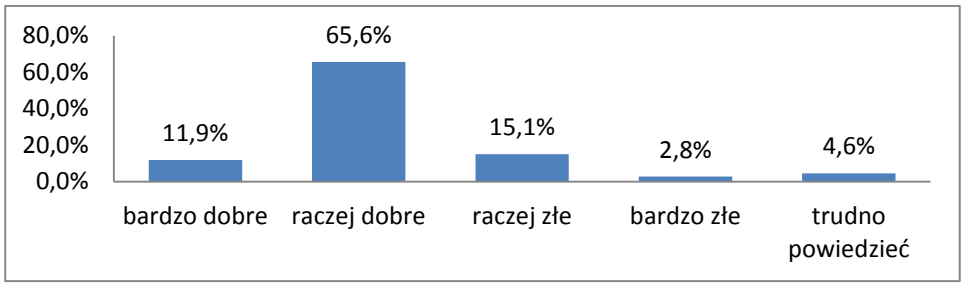
  - poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej

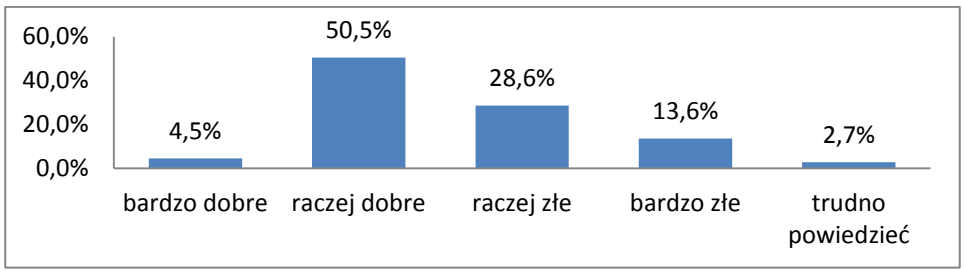
- dostępność miejsc sportu i rekreacji

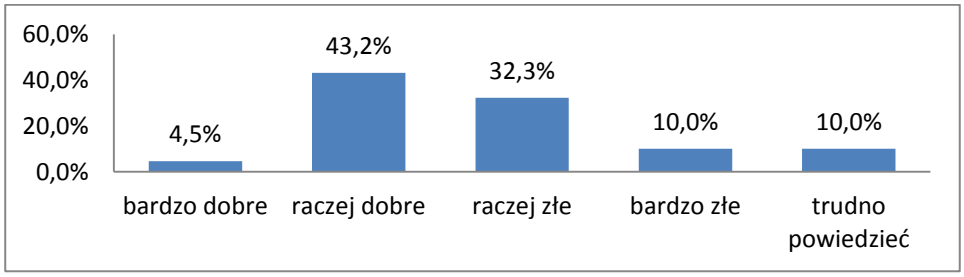
- OCHRONA ŚRODOWISKA i WYGLĄD GMINY SĘDZIEJOWICE
  - stan środowiska przyrodniczego

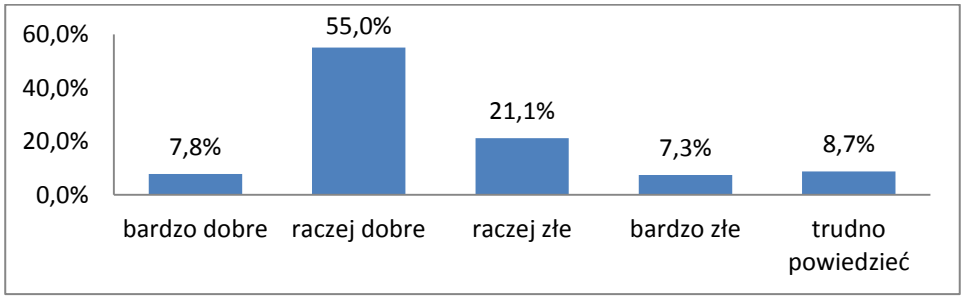
  - stan oświetlenia ulicznego

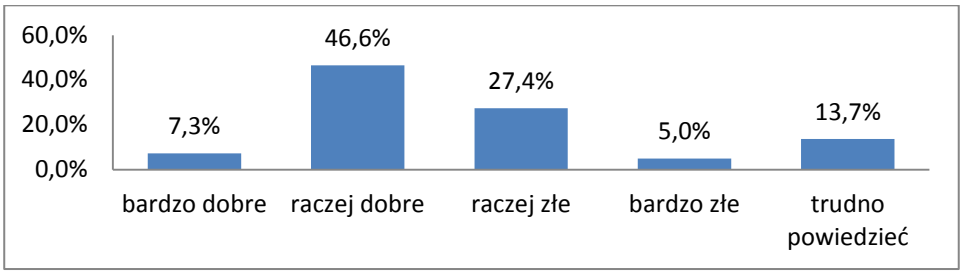
  - stan i jakość terenów rekreacyjnych, miejsc spacerowych

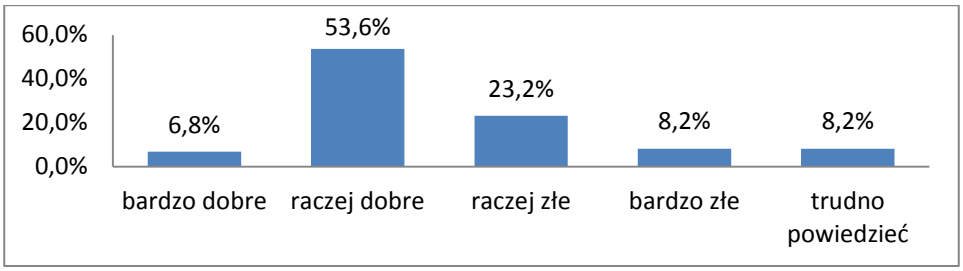
  - estetykę miejscowości

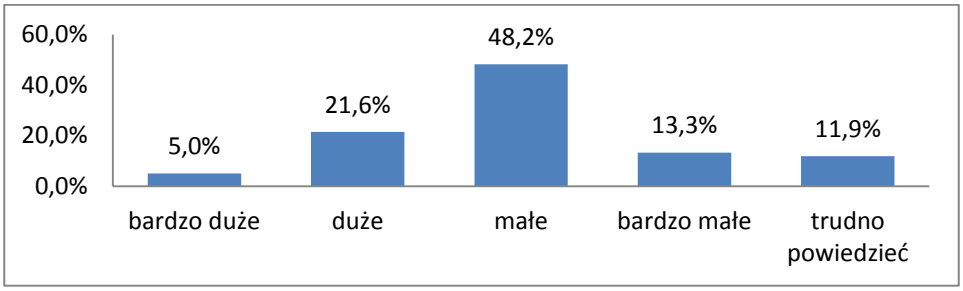
- atrakcyjność turystyczną Gminy Sędziejowice

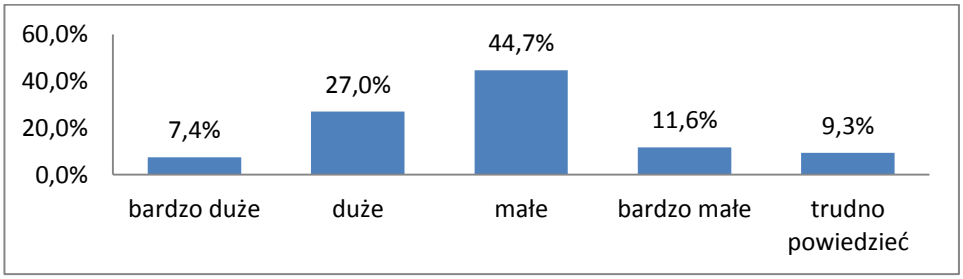
- czystość i porządek na terenie Gminy Sędziejowice

- OCHRONA ŚRODOWISKA
  - narażenie na zanieczyszczenia powietrza

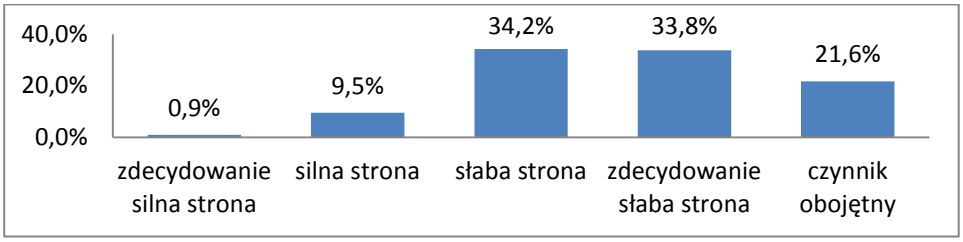

  - narażenie na hałas

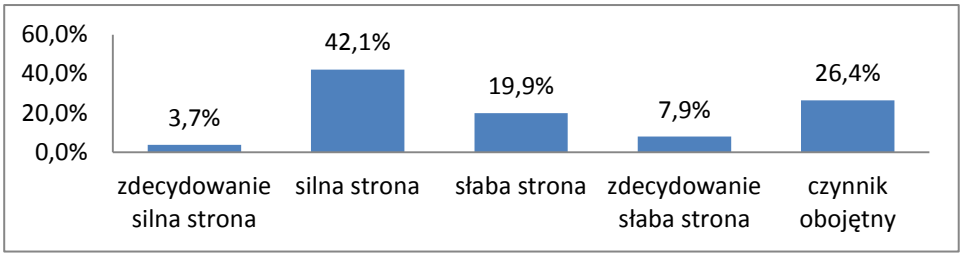

Mocne i słabe strony

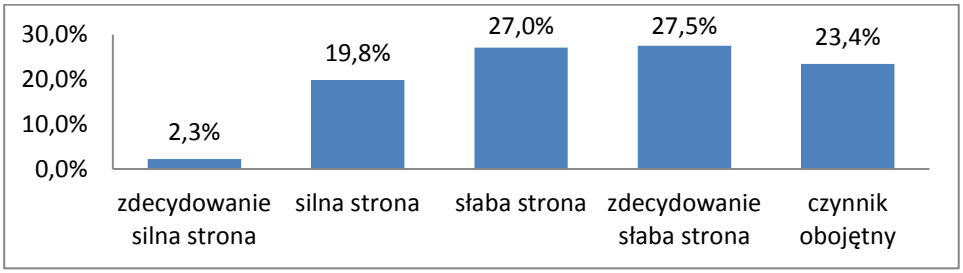
- dostępność komunikacyjna

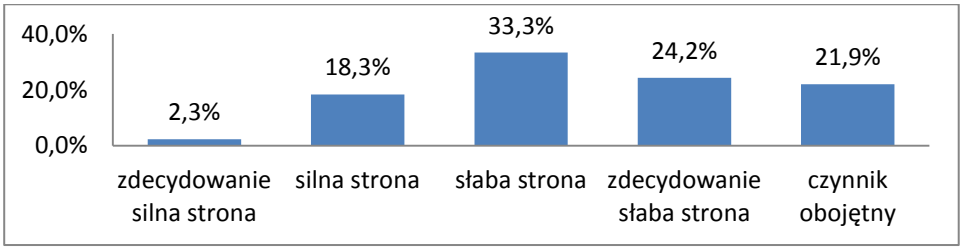
- infrastruktura komunalna (wodociągi)

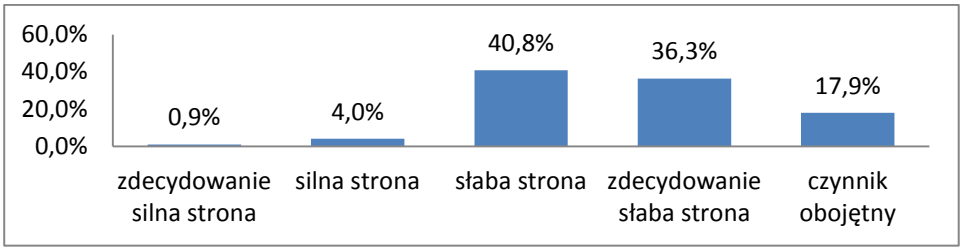
- infrastruktura komunalna (kanalizacja)

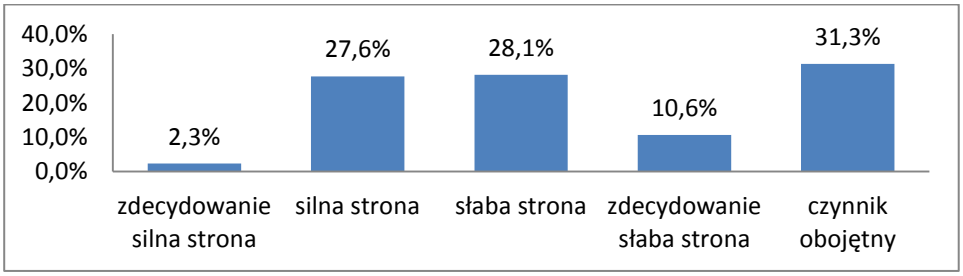
- dostęp do nowoczesnych technologii i internetu

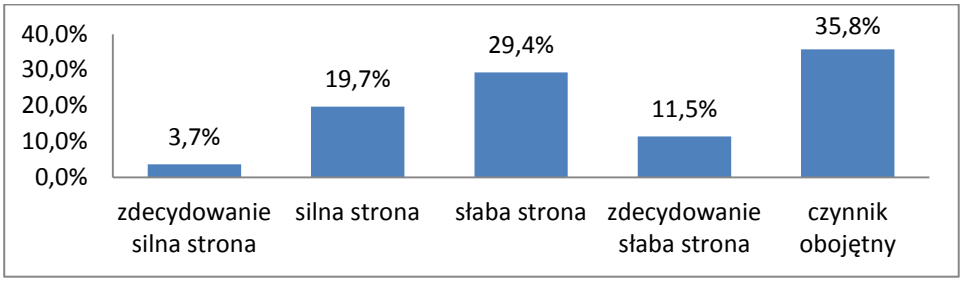
- rynek pracy

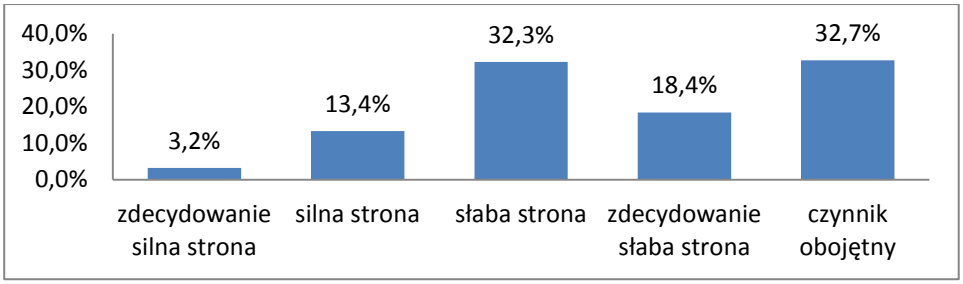
- oferta edukacyjna

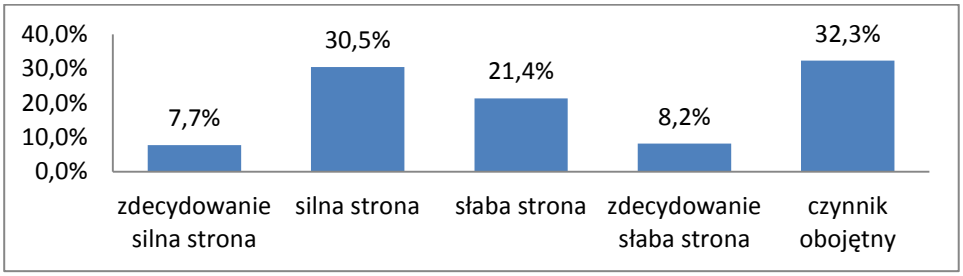
- oferta sportowo-rekreacyjna

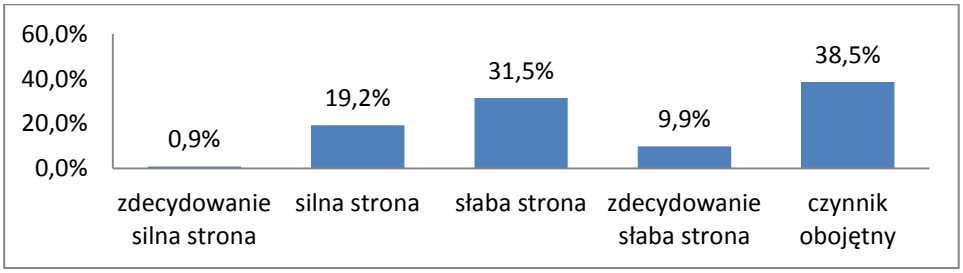
- oferta turystyczna

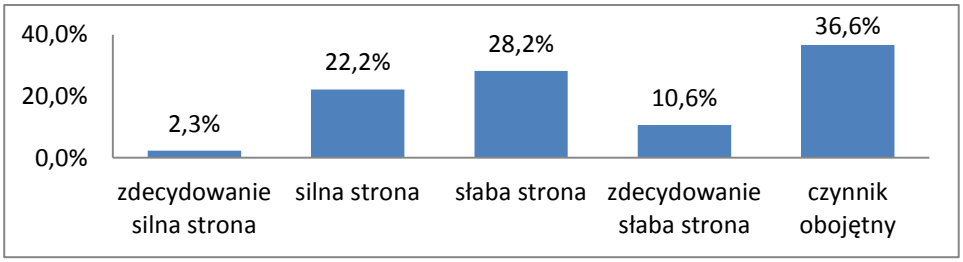
- kultywowanie tradycji i zwyczajów

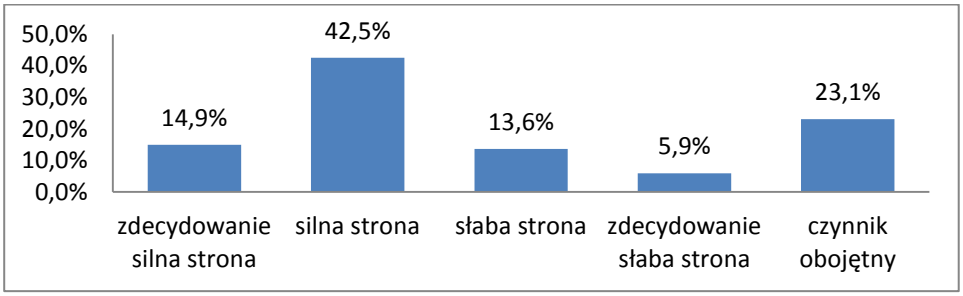
- przedsiębiorczość mieszkańców

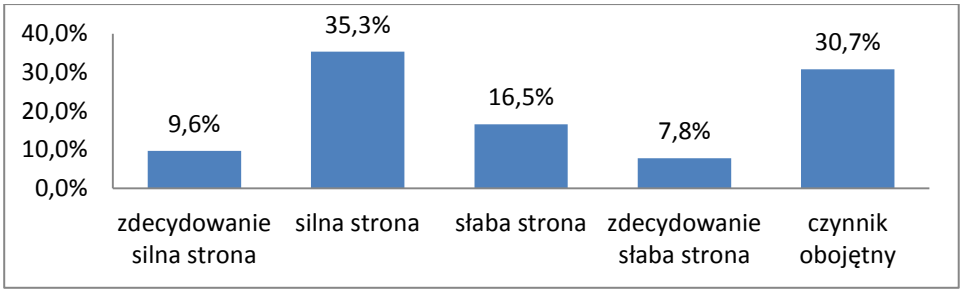
- aktywność związków i stowarzyszeń itp.

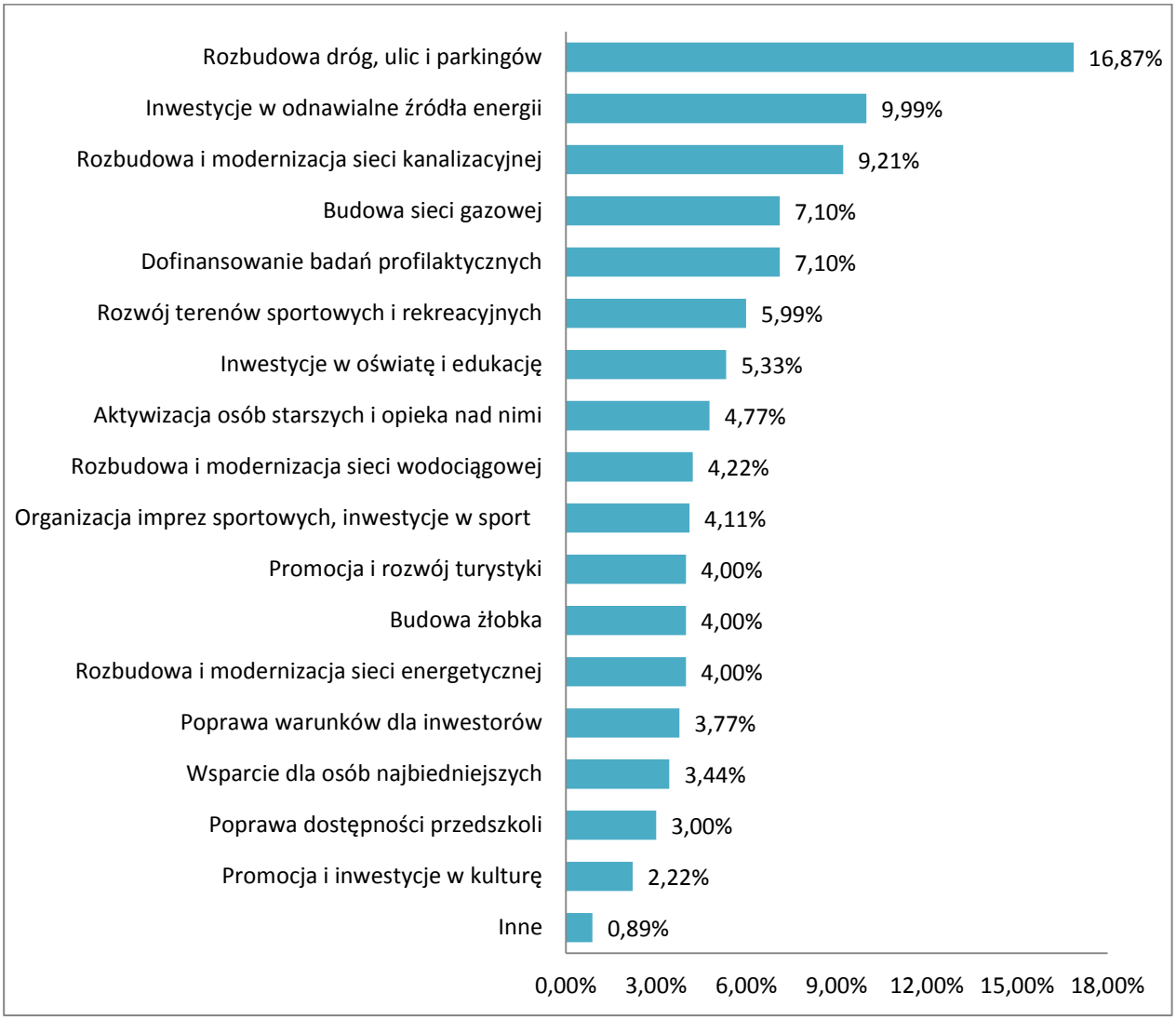
- walory przyrodnicze

- walory historyczne i zabytkowe

Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Sędziejowice

Inne: chodniki ścieżki rowerowe, rozbudowa oświetlenia dróg, internet, promocja produktów wytwarzanych przez sektor rolniczy, lepsza dostępność lekarzy specjalistów, brak komunikacji publicznej.

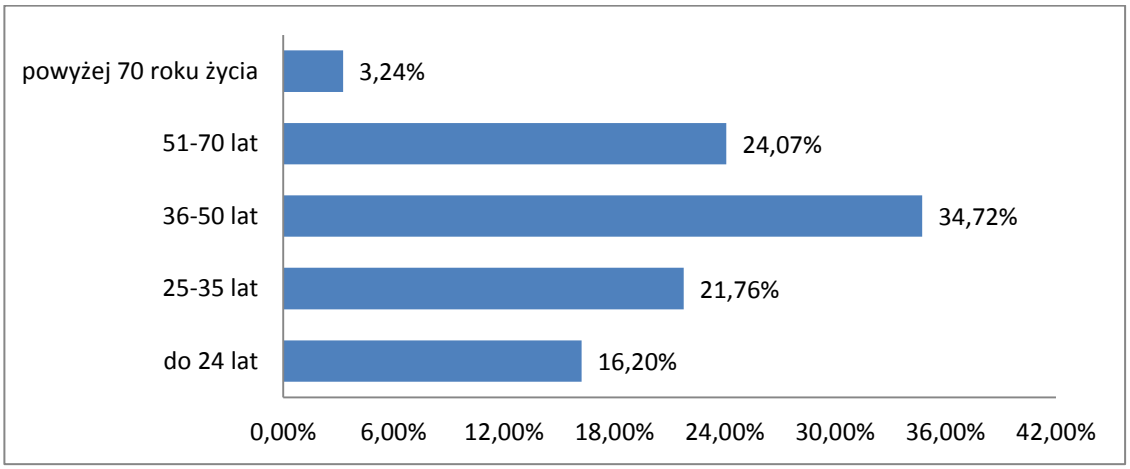
Jeśli mają Państwo własne pomysły, uwagi i wnioski jakie należy wykorzystać przy opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Sędziejowice na lata 2021-2026, to proszę je wskazać poniżej?

- Kanalizacja i większe ciśnienie wody w sieci wodociągowej;

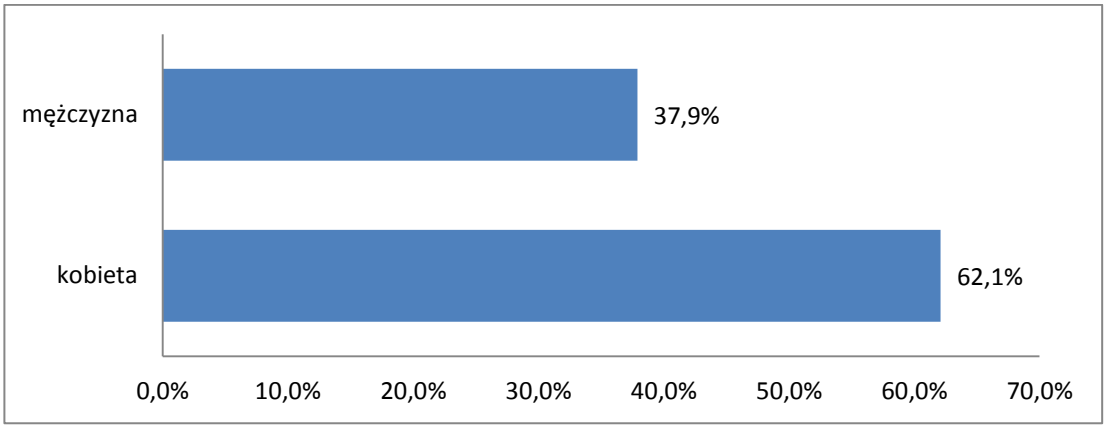
- Ścieżki rowerowe np. wokół bieżni na stadionie;
- Likwidacja starych słupów telefonicznych;
- Oświetlenie ulic;
- Ściganie śmieciarzy leśnych;
- Budowa kanalizacji;
- Zadbać o estetykę miejscowości;
- Poprawić jakość dróg;
- Promocja walorów turystycznych gminy;
- Nowe obiekty sportowe;
- Damska drużyna sportowa;
- Poszukiwanie potencjalnych inwestorów;
- Miejsca spotkań dla młodzieży;
- Pomoc dla stowarzyszeń w pozyskiwaniu środków unijnych;
- Poprawa komunikacji publicznej;
- Stworzenie obiektu turystycznego, wypożyczalnia sprzętu wodnego;
- Specjaliści w ośrodku zdrowia;
- Uporządkowanie pustostanu w centrum Sędziejowic;
- Poprawa widoczności na skrzyżowaniach;
- Inwestycje w obkaszanie rowów;
- Rozbudowa terenu wokół stadionu np.. skatepark, boisko do koszykówki;
- Zadbać o czystość;
- Większe pozyskiwanie funduszy unijnych;
- Zajęcia dla dzieci i młodzieży;
- Inwestycje w ścieżki rowerowe, place zabaw i siłownie na powietrzu.

Metryczka

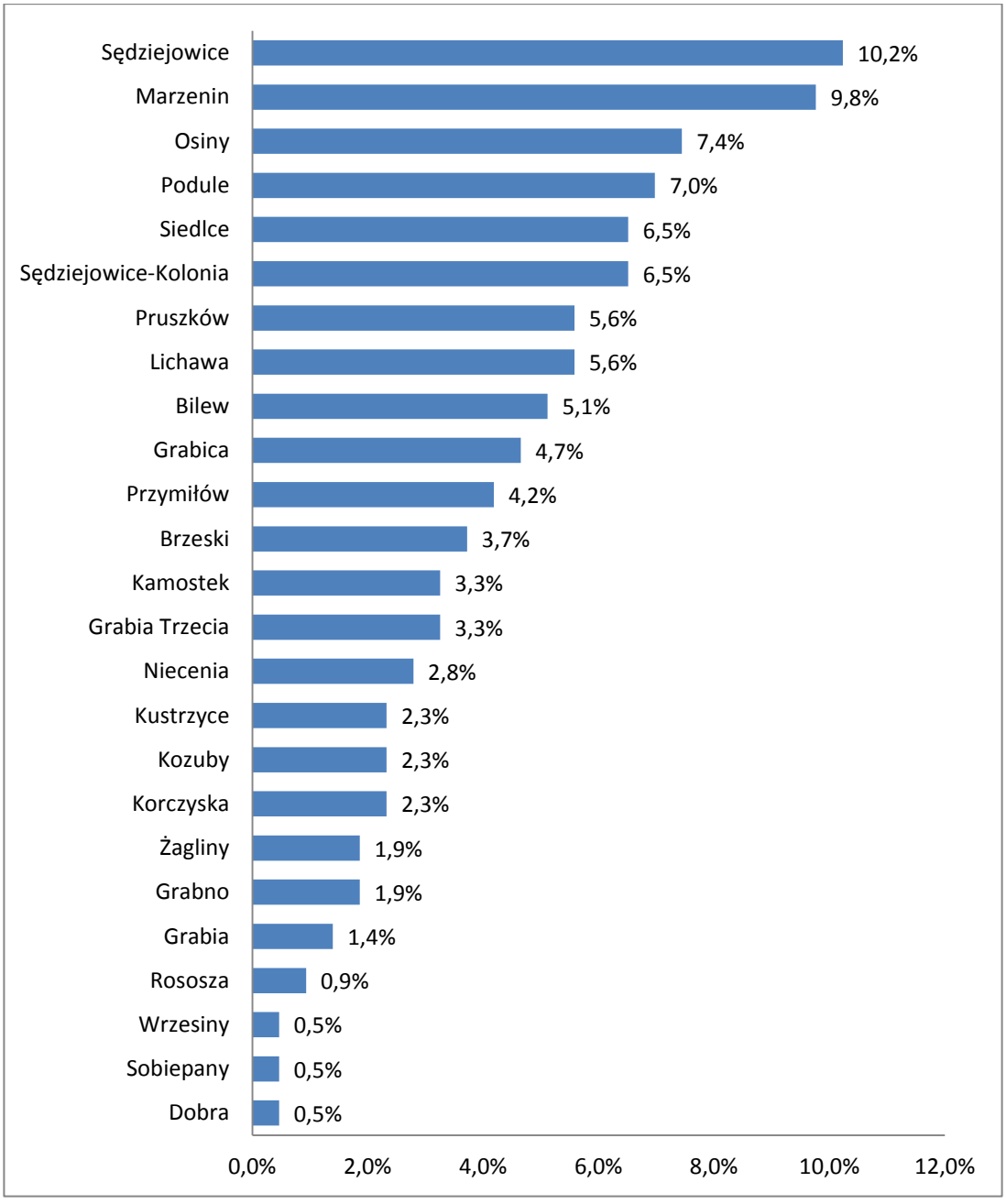
W jakim przedziale wiekowym się Pan(i) znajduje?

Płeć:

Sołectwo:

9. SPIS TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW

Tabela 1 Sieć osadnicza Gminy Sędziejowice (stan na 11.08.2020 r.) 11
Tabela 2 Powierzchnia geodezyjna gruntów w Gminie Sędziejowice 14
Tabela 3 Liczba mieszkańców Gminy Sędziejowice w latach 2010-2019 25
Tabela 4 Mężczyźni i kobiety w Gminie Sędziejowice w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2010-2019 30
Tabela 5 Struktura i bilans bezrobotnych w Gminie Sędziejowice 30
Tabela 6 Struktura mieszkań w Gminie Sędziejowice w latach 2015-2019 32
Tabela 7 Podmioty gospodarcze w Gminie w latach 2015-2019 35
Tabela 8 Podmioty gospodarcze w Gminie Sędziejowice w poszczególnych sekcjach polskiej klasyfikacji działalności (PKD) w 2018 i 2019 roku 35
Tabela 9 Charakterystyka sieci wodociądociągowej w Gminie Sędziejowice 37
Tabela 10 Sieć kanalizacyjna w Gminie Sędziejowice 38
Tabela 11 Odpady zmieszane zebrane terenu Gminy Sędziejowice 40
Tabela 12 Odpady zebrane selektywnie z terenu Gminy Sędziejowice 40
Tabela 13 Liczba uczniów w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 43
Tabela 14 Liczba miejsc i dzieci w przedszkolach w Gminie Sędziejowice 44
Tabela 15 Wykaz gospodarstw domowych i osób korzystających z pomocy społecznej 50
Tabela 16 Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2018-2019 51
Tabela 17 Analiza SWOT Gminy Sędziejowice 60
Tabela 18 Cel strategiczny 1 66
Tabela 19 Cel strategiczny 2 71
Tabela 20 Cel strategiczny 3 77
Tabela 21 Mierniki oceny strategii 89

Rysunek 1 Gmina Sędziejowice na mapie powiatu łaskiego 10
Rysunek 2 Sołectwa w Gminie Sędziejowice 12
Rysunek 3 Dąb szypułkowy w Woli Wężykowej 20
Rysunek 4 Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP w Marzeninie 22
Rysunek 5 Dwór w Sędziejowicach-Kolonii 23
Rysunek 6 Młyn Krzywda w Brzeskach 23

Wykres 1 Liczba mężczyzn i liczba kobiet w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 25
Wykres 2 Gęstość zaludnienia w Gminie na 1 km^2 26
Wykres 3 Migracje mieszkańców Gminy Sędziejowice 26
Wykres 4 Urodzenia i zgony w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 27
Wykres 5 Przyrost naturalny w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 27
Wykres 6 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 28
Wykres 7 Liczba osób w wieku produkcyjnym w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 29
Wykres 8 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie Sędziejowice w latach 2010-2019 29
Wykres 9 Bezrobotni rejestrowani na obszarze Gminy w latach 2010-2019 31